

Sociální sítě a jejich dopad na třídní klima žáků 4. a 5. ročníků základních škol

Bc. Dominika Kohoutová

Diplomová práce
2021

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Dominika Kohoutová**
Osobní číslo: **H19982**
Studijní program: **N0111A190013 Sociální pedagogika**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Sociální sítě a jejich dopad na třídní klima žáků 4. a 5. ročníků základních škol**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti třídního klimatu, sociálních sítí a mladšího školního věku.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **Tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- ALTER, Adam, 2018. Neodolatelné: vzestup návykových technologií a byznys se závislostí. Brno: Host. ISBN 978-80-7577-460-6.
ČAPEK, Robert, 2010. Třídní klima a školní klima. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-2742-4.
DOČEKAL, Daniel, 2019. Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-2045-145-3.
CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
LAŠEK, Jan, 2001. Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7041-980-9.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Karla Hrbáčková, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce: **15. ledna 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **23. dubna 2021**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 15. ledna 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 15.3.2011

¹⁾ Zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování návrhových prací

²⁾ Vysoká škola nesmějí bez souhlasu autora, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, z kterých pochází obhajoba, včetně poměrně opomenutí a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Zároveň zveřejnění součástí učební příručky vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odebrané nakazedem k obhajobě musí být i též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném učebním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odebraním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, učiní-li učitel za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla užití bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nakazemni a výborem rozhodnutí a případně i žalobou u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 má účinnost ode dne vydání.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněným zájmem školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jin dosazeného v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licencí podle odstavce 1 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše, přičemž se přihlídí k výši výdělku dosazeného školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá sociálními sítěmi a jejich dopadem na třídní klima žáků 4. a 5. ročníků základní školy. Práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. Teoretická část se zaměřuje na problematiku sociálních sítí, třídního klimatu a vlivu sociálních sítí na děti mladšího školního věku. Empirická část se zabývá analýzou dat kvantitativního šetření provedeného za pomoci dotazníkového šetření, které bylo uskutečněno na čtyřech základních školách v Olomouckém kraji.

Klíčová slova: sociální síť, třídní klima, škola, třída, mladší školní věk, digitální generace

ABSTRACT

This diploma thesis deals with social networks and their impact on the class climate of pupils in the 4th and 5th grades of primary school. The thesis is divided into the theoretical and the empirical part. The theoretical part is focused on the problematics of social networks, class climate and the influence of social networks on children of younger school age. The empirical part deals with the analysis of the data from a quantitative survey conducted with the help of a questionnaire survey, which was conducted at four primary schools in the Olomouc region.

Keywords: social networks, class climate, school, classroom, younger school age, digital generation

Ráda bych tímto poděkovala své vedoucí Mgr. Karle Hrbáčkové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady při zpracování mé diplomové práce.

„Internet jako takový je bezpečný, nebezpeční jsou na něm jen lidé“

(Kožíšek & Písecký)

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Bc. Dominika Kohoutová

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 SOCIÁLNÍ SÍŤ	11
1.1 HISTORIE INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	12
1.2 DRUHY SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	16
1.2.1 Sociální síť v České republice	19
1.3 NEBEZPEČÍ PLYNOUCÍ Z VYUŽÍVÁNÍ INTERNETU	20
2 KLIMA TŘÍDY	25
2.1 FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ TŘÍDNÍ KLIMA	29
2.2 TVŮRCI TŘÍDNÍHO KLIMATU	30
2.3 PŘÍSTUPY KE ZKOUMÁNÍ KLIMATU	31
2.4 METODY ZKOUMÁNÍ KLIMATU	32
3 VLIV INTERNETU NA DĚTI.....	35
3.1 SDÍLENÍ A ONLINE IDENTITA	37
3.2 ZÁVISLOST NA DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍCH.....	39
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	43
4 METODOLOGIE VÝZKUMU.....	44
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	44
4.2 CÍLE VÝZKUMU	45
4.3 VÝZKUMNÉ OTÁZKY A HYPOTÉZY.....	45
4.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	46
4.5 METODA SBĚRU DAT	48
4.6 METODA ANALÝZY DAT	49
5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	50
6 INTERPRETACE DAT A DISKUZE	78
ZÁVĚR	82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	83
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	91
SEZNAM OBRÁZKŮ	92
SEZNAM TABULEK.....	93
SEZNAM GRAFŮ	94
SEZNAM PŘÍLOH.....	95

ÚVOD

Digitální technologie a s nimi spojené sociální sítě jsou v dnešní době velmi žádané a jejich rozvoj jde neustále kupředu. Můžeme říci, že se jedná o závažný fenomén současnosti. Stávají se každodenní součástí nejen životů dospělých, ale také i dospívajících a zejména dětí. Sociální sítě nabízí mnoho možností využití od získávání nových informací přes zábavu až po navazování nových vztahů a umožňují nám tak neustálé spojení s okolním světem v podstatě z jakéhokoliv místa na světě. Jedinec si tak snadno může částečně nahradit reálný život pouhým připojením se k internetu. To však sebou nese i různá úskalí a rizika, která z jeho využívání plynou. Je důležité jim věnovat pozornost a zdůraznit jejich důležitost na jakékoli úrovni, ať už rodinné, školské nebo společenské. Rozvoj sociálních sítí a celkově digitálních technologií by měl být doprovázen i důkladnou prevencí rizik, které vyplývají z využívání digitálních technologií

V teoretické části se seznámíme s problematikou sociálních sítí, jejich typologií, současným stavem, ale i historií a jejich možnými riziky, která z jejich využívání plynou. V druhé kapitole se zaměříme na problematiku třídního klimatu, jeho ovlivňující faktory, tvůrce a také přístupy a metody jeho zkoumání. V poslední kapitole teoretické části se pak zaměříme na velmi důležité téma a to na vliv sociálních sítí na děti, kde si podrobněji vysvětlíme online identitu a sdílení na internetu. V neposlední řadě si v této kapitole popíšeme i závislost spojenou s využíváním digitálních technologií.

V empirické části se zaměříme na sociální sítě a třídní klima žáků. Výzkumný soubor této práce tvoří žáci 4. a 5. ročníků základních škol Olomouckého kraje. Na začátku empirické části si stanovíme výzkumné cíle a z nich vycházející výzkumné otázky a hypotézy. Data odpovídající na námi stanovené výzkumné otázky získáme kvantitativní metodou za pomoci dotazníkového šetření. V závěru praktické části si získaná data shrneme a uvedeme doporučení pro využití našich výsledků.

Cílem této diplomové práce je tedy zjistit, jaké jsou dopady sociálních sítí na samotné žáky a také na jejich třídní klima. Přínos této práce spočívá především v praktické rovině a to v zachycení současného stavu třídního klimatu jednotlivých tříd, reálného využívání sociálních sítí u žáků 4. a 5. ročníků základních škol a také jejich dopadů na žáky a jejich třídu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ SÍŤE

Sociální sítě jsou dnes velmi aktuálním tématem a jejich využívání již patří pro většinu z nás do každodenní rutiny. Poskytují nám sdílení informací, souborů, zážitků a emocí prostřednictvím statusů, online komunikaci, kdy díky tomu můžeme navazovat nová přátelství a vztahy nebo spoluvytvářet obsah či pouze nezávazně klábosit s ostatními.

Pojem sociální sítě vychází z anglického *social network* (sociální síť). Jedná se o virtuální prostor, kde mezi sebou mohou uživatelé komunikovat a sdílet informace. Za autora pojmu sociální síť a následné definice považujeme sociologa J. A. Barnes, který ho poprvé použil v roce 1954. Jeho definice označuje sociální síť za určitou skupinu lidí, která je spojena rodinnými vztahy, prací nebo zálibami (Clyde, 1974, s. 279).

„Sociální síť definujeme jako webovou službu, která umožňuje jednotlivcům vytvoření veřejného nebo částečně veřejného profilu v rámci ohraničeného systému, vytvoření seznamu uživatelů, s nimiž sdílejí připojení a procházet seznam svých spojení a spojení, které vytvořili jiní uživatelé systému. Povaha a názvosloví těchto připojení se mohou lišit síť od sítě.“ (boyd¹ a Ellison, *Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship* 2007).

Pavliček (2010, s. 125) definuje sociální sítě následně: *„Sociální síť se tvoří na základě společných zájmů, rodinných vazeb nebo z jiných více pragmatických důvodů, jako je např. ekonomický, politický či kulturní zájem“*

I přesto, že jsme si vědomi určitých negativ sociálních sítí, statistiky poukazují na to, že uživatelů na sociálních sítích nejen stále přibývá, ale zároveň na nich trávíme i více času než kdykoliv předtím. Sociální sítě jsou již nezbytnou součástí našich životů a to nikoli pouze z osobních důvodů, ale také již i z důvodů pracovních. Tento pokrok je ohromný a mnoho odborníků se domnívá, že v roce 2021 nastane ještě vyšší míra využívání sociálních sítí z pracovních důvodů, jelikož mnoho institucí se přesunulo, kvůli pandemii do online prostředí, ze kterého se bude těžko vracet zpět.

Strávený čas na sociálních sítích se v roce 2020 u českých uživatelů podle průzkumu *AMI Digital Index 2020* navýšil o 16 minut na 159 minut denně, což jsou necelé tři hodiny. Průzkum *EU Kids Online 2020*, který se zaměřuje na děti, ve věku od devíti do šestnácti let z devatenácti evropských zemí, zjistil, že většina dětí používá své mobilní telefony každý den a tráví na něm přibližně dvě až čtyři hodiny denně, což je oproti jejich stejnému

¹ Autorka píše své jméno a příjmení malými písmeny.

výzkumu z roku 2010 značný nárůst. Míra využívání mobilního telefonu a sociálních sítí dětmi se v některých zemích dokonce zvýšila o dvojnásobek a velký počet dětí nikdy neobdrželo žádné rady či doporučení o správném a bezpečném chování na internetu.

1.1 Historie internetu a sociálních sítí

Internet jako takový můžeme označit za celosvětovou počítačovou síť, kde se spojují jednotlivé menší sítě za pomoci sad protokolů, takzvaných IP (Internet Protocol), což jsou zjednodušeně řečeno pravidla neboli normy komunikace. Internet slouží k přenosu informací a poskytnutí mnoha služeb, kterými jsou například elektronická pošta, hraní her, sdílení různých souborů, webové stránky, chat, apod. Jeho přínosem pro lidstvo ho můžeme dokonce přirovnat k zavedení písma (Procházka, 2010, s. 11).

Důležité zlomy v historii internetu

Počátky internetu sahají do druhé poloviny šedesátých let a to konkrétně do roku 1958, kdy byla založena společnost ARPA (Advanced Research Projects Agency), jež měla za úkol vytvořit decentralizovanou síť. Vývoj internetu se však mnohdy datuje až od roku 1969, kdy vznikla síť ARPANET (Advanced Research Projects Agency Network). Jednalo se o první experiment s přepojováním uzlů, který sloužil pouze pro vládní a vojenské organizace. Hlavním důvodem vzniku bylo vytvoření nezničitelného počítačového systému. V roce 1972 Ray Tomlinson vyvinul první emailovou aplikaci. Zhruba v polovině osmdesátých let se k internetu začaly připojovat univerzity a největší změna nastala na konci osmdesátých let, kdy internetové sítě přešly z rukou vědců také do komerčního využití a začali se na něj připojovat i běžní uživatelé, kteří o něj měli zájem (Procházka, 2010, s. 12).

Další šlépějí ve vývoji internetu bylo vytvoření WWW (World Wide Web), jež v roce 1989 vytvořil Tim Berners-Lee. Mluvíme tedy o síti navzájem propojených hypertextových dokumentů, které jsou přístupné na internetu. Na internetovém prohlížeči mohou uživatelé spatřovat webové stránky, které obsahují text, obrázky, videa a jiný multimediální obsah. K nasazování World Wide Webu však začalo docházet až v roce 1992. Tento rok byl velice významný, jelikož se k internetu připojil i Bílý dům a začalo jeho tzv. rané období. Pro Československo nastal významný moment téměř před 30 lety, dne 13. února 1992. V posluchárně číslo 256 na elektrotechnické fakultě ČVUT (České vysoké učení technické) v Praze-Dejvicích se historicky poprvé oficiálně připojilo k internetu díky iniciativě odborníků z této univerzity. Jednalo se o určitý

formální akt, který bylo nutné udělat, protože tehdy ještě nebyl internet tolik veřejný, jako je tomu dnes. Začátky nebyly snadné, neboť zde nebyla rozvinuta infrastruktura sítě a stále se u nás jednalo spíše o „akademický“ než „komerční internet“ a bylo potřeba nejprve tedy rozvést síť po území (Krčmařová, 2012).

K tomuto účelu měl posloužit projekt **FESNET** (Federal Educational and Scientific NETwork), který měl za účel vytvořit základní síť pro propojení akademických institucí v celé zemi. Než se však zrealizoval, byl rozdělen na dva samostatné projekty a to **CESNET** (Czech Educational and Scientific Network) pro české obyvatele a **SANET** (Slovak Academic Network) pro slovenské obyvatele. Český projekt byl spuštěn **15. června 1993**. Neakademičtí zájemci o Internet si museli ještě chvíli počkat a to přesně až do roku **1996**, kdy byl spuštěn například *Neviditelný pes* nebo *Seznam těch nejlepších WWW stránek u nás*, což je v dnešní podobě internetový portál *Seznam*, který u nás dodnes patří k jedněm z nejnavštěvovanějších (Peterka, 2012).

Mezi klíčové faktory, které v 90. letech dovolily rozmach digitálním technologiím, patří zejména standardizace a zpřístupnění programových a technických formátů. Společně se snížením cen výpočetní techniky a zvýšením jejich výkonu se staly digitální technologie dostupnější a staly se tak využitelnými i v domácnostech a zaměstnáních jak pro zábavu, tak i práci (Macek, 2002).

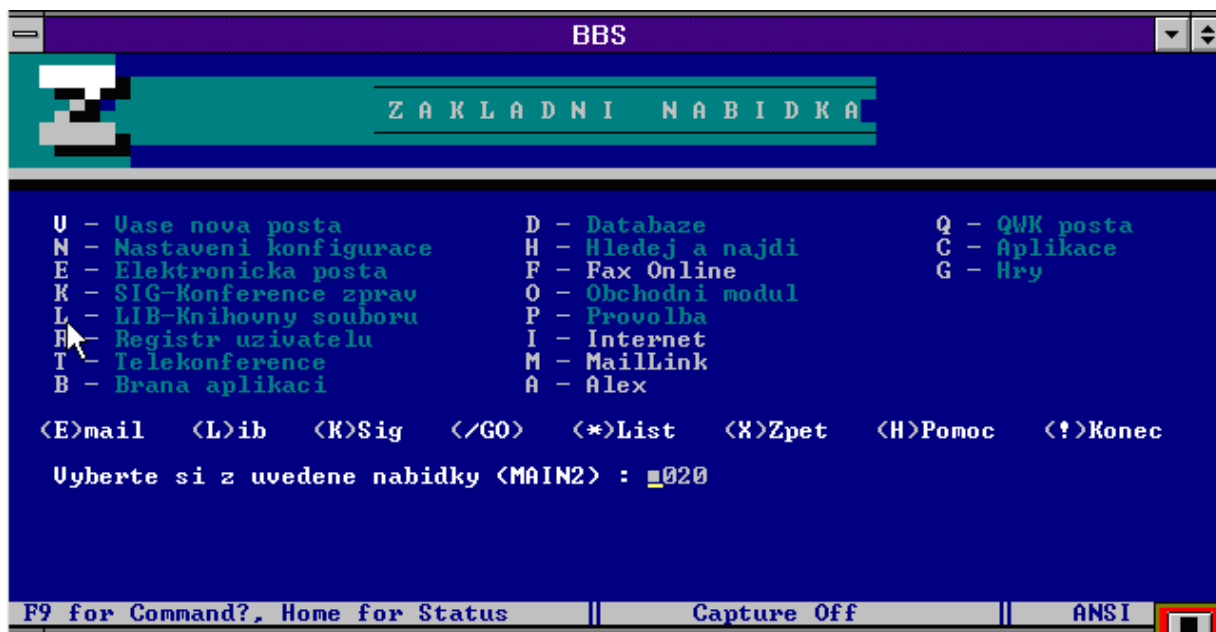
V roce 1984 bylo připojeno k internetu zhruba tisíc počítačů a v roce 1995, tedy o jedenáct let později, bylo připojeno už okolo dvou milionů počítačů. V roce 1992 se k internetu jak jsme se již zmínili, připojila i Česká republika. Počet uživatelů se razantně navyšoval a stále navyšuje. V roce 2014 v České republice dosáhl počet uživatelů internetu 8,325 milionů, což bylo 79% jednotlivců. Český statistický úřad (Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci, 2018) uvádí, že v roce 2018 bylo v ČR 85% jednotlivců, kteří alespoň jednou v životě použili internet.

Historie sociálních sítí

První pokusy o vývoj sociálních sítí vznikaly již při vývoji internetu. První výchozí jednoduchá forma sociální sítě, tzv. **BBS (Bulletin Board System)** vznikla v roce **1978**. Byl to soubor elektronických nástěnek vytvořené v klasické dosovské grafice (viz Obrázek 1), která umožňovala uživatelům výměnu informací textového druhu, kdy se uživatel mohl přihlásit a komunikovat s ostatními uživateli. Komunikace

byla ale pomalejší, protože v daném čase mohl být přihlášen jen jeden uživatel. BBS systém můžeme definovat jako předchůdce, tzv. „blogovacích sítí“ (Peterka, 2005).

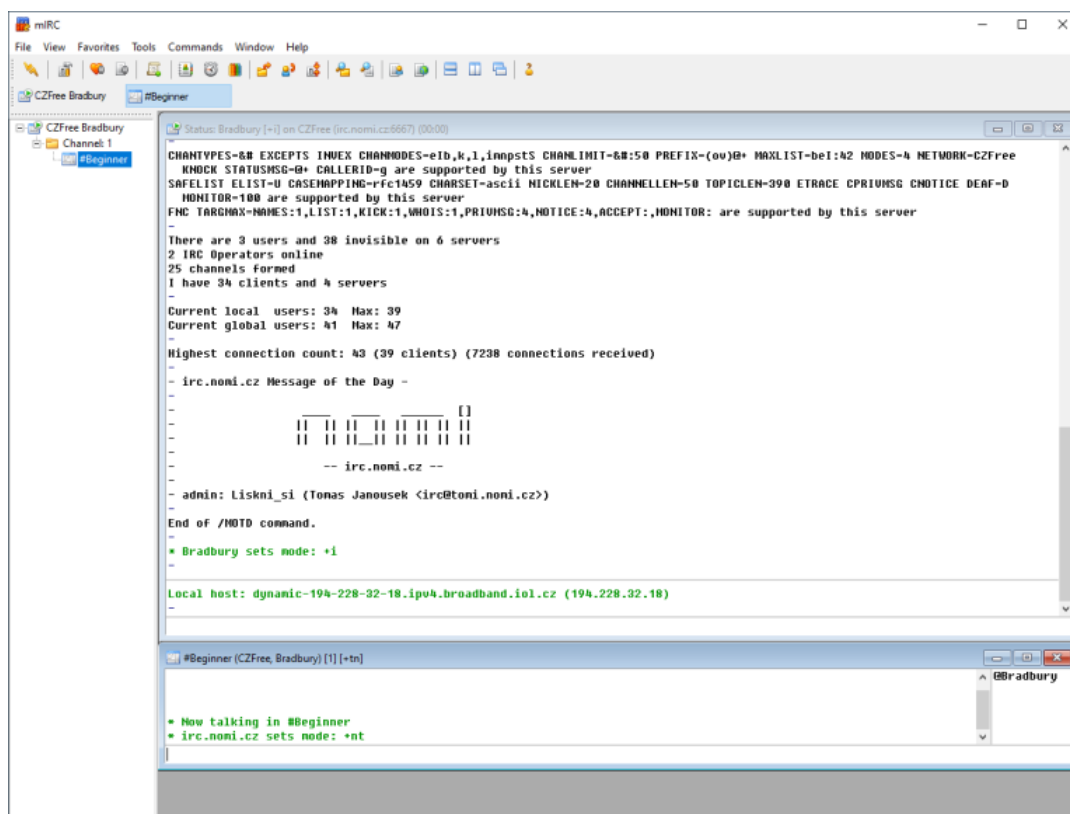
Obrázek 1 BBS základní nabídka

Zdroj: Historie českého internetu, 2005

Jarkko Ojkarinen vynalezl komunikační systém v reálném čase, pojmenovaný jako **IRC (Internet Relay Chat)**. Tento systém komunikace, v dnešní době můžeme nazvat jako „online chatování“, se využívá i v dnešních sociálních sítích. Je to vícenásobný kanál pro více uživatelů, kteří ho mohou využít ke komunikaci s jinými uživateli po celém světě v reálném čase, tedy tady a teď. V původní verzi existoval daný server a na něm byly založeny tzv. chatrooms (chatovací místnosti) a zde uživatelé mohli vstoupit a chatovat. Dnes si uživatelé již mohou zvolit, zda budou vystupovat pod svým jménem nebo vytvořenou přezdívku a poté si mohou soukromě či veřejně mezi sebou komunikovat - psát, volat, apod., aniž by vstoupili do konkrétní chatovací místnosti (Dočekal, 2020)

Obrázek 2 IRC

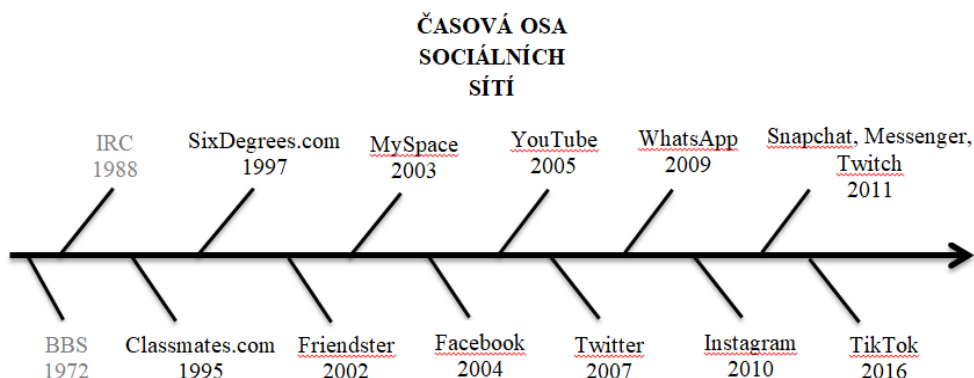

Zdroj: Dočekal, 2020

První vzniklá a zaregistrovaná sociální síť byla **Classmates** (classmates.com). Byla založená v roce **1995 Randy Conradsem** a jejím cílem bylo vytvořit místo, kde se po letech budou potkávat lidé, co navštěvovali stejnou mateřskou, základní, střední nebo vysokou školu. Registrovaní uživatelé si na základě výběru státu, města a jména školy mohou vyhledat bývalé, ale i současné spolužáky (Weigl, 2014).

První sociální síť založená v roce **1997** na základě konceptu Webu 2.0 neboli webu, kde registrovaný uživatel vytváří vlastní obsah, byla **SixDegrees.com**. Zde si mohli registrovaní uživatelé vytvořit vlastní viditelný profil a vyhledávat jiné profily uživatelů a tím tak budovat vlastní okruh přátel. Tato sociální síť ukončila svou činnost v roce 2001. Další síť Friendster vznikla v roce 2002 a stejně jako i předchozí sítě nabízela registrovaným uživatelům tvořit vlastní profil a svou skupinu přátel. V dnešní době Friendster nenese původní podobu, ale změnil se ze sociální sítě na síť s herní tematikou (Ngak, 2011).

Obrázek 3 Časová osa vývoje sociálních sítí

Zdroj: Vlastní zpracování

Tyto první verze sociálních sítí byly následovány dalšími sociálními sítěmi, které fungují dodnes a to jsou například MySpace, Facebook, YouTube, Twitter, Instagram, atd.

1.2 Druhy sociálních sítí

V této podkapitole si podrobně popíšeme typy a druhy sociálních sítí, které každý autor dělí jinak. Zelkowitz (2009, s. 4) dělí sociální sítě na socializační, propojující a sociálně-navigační, zatímco Sahan Ullagaddi (In Dobosiová, 2015) dělí sociální sítě na tři typy a to osobní sítě, komunity se stejnými zájmy a sítě zaměřené na sdílení obsahu.

Childnet International (Young People and Social Networking Services, 2008) vymezuje základní rozdělení sociálních sítí následně:

Profilově založené sociální sítě jsou tvořeny primárně pro účel založení uživatelského profilu. K tomuto typu sítí můžeme přiřadit kupříkladu *Facebook*, *MySpace*, *VKontakte* nebo *LinkedIn*.

Obsahově založené sociální sítě jsou jedny z nejrozšířenějších. Hlavní roli hraje obsah a uživatelský profil je v sekundární roli. Jedná se například o *YouTube*, *Instagram*, *Snapchat*, *Pinterest* nebo *Flickr*, kde nás zajímají hlavně vložená videa a fotky, tedy obsah.

Virtuální sociální sítě, tvoří online prostředí a mezi tento typ patří například hra *World of Warcraft*, *World of Tanks* nebo *Second Life*.

„White-label“ sociální sítě, jsou sítě, které dovolují uživateli vybudovat svoji vlastní verzi sociální sítě. Tento typ není až tak častý, ale vyznačuje se tím například platforma *Ning* nebo *PeopleAggregator*.

Micro-blogovací sociální sítě, které umožňují uživatelům psát neboli zveřejňovat krátké zprávy, které umožňují omezený počet znaků (písmen). Nejznámějším představitelem tohoto typu je *Twitter*.

V posledních letech se ještě dále rozmohly sociální sítě, které slouží zejména ke komunikaci mezi uživateli, mezi které patří *Messenger*, *WhatsApp*, *Viber*, atd. Tuto skupinu sociálních sítí nazýváme jako **Komunikační služby** (Kohout, 2019).

Facebook

Byl založen Markem Zuckerbergem v roce 2004 a jedná se o největší a nejrozšířenější síť na světě. Původně sloužil pouze ke komunikaci studentů Harvardu a v roce 2006 byl umožněn přístup všem osobám starších 13 let. Slouží zejména ke komunikaci a sdílení příspěvků uživatelů. Celkově nabízí nespočet funkcí. Lidé zde mohou chatovat s ostatními, přidávat příspěvky, fotky, videa či různě komentovat a reagovat na ostatní uživatele. Tuto platformu měsíčně používá přes dvě a půl miliardy uživatelů a dnes Facebook vlastní i sociální sítě Instagram a WhatsApp (Facebook, 2021).

Messenger

Facebook Messenger neboli zkráceně Messenger je aplikace umožňující zasílání zpráv z Facebooku. Lidé si tedy přes tuto aplikaci mohou psát a posílat soubory s uživateli Facebooku aniž by na něm měli založený profil. Brzy přibude i možnost zasílání zpráv z aplikace Messenger uživatelům na Instagram (Messenger, 2021).

WhatsApp

Svým uživatelům umožňuje volat a psát zprávy rodině a blízkým k čemuž používá internetové připojení. Jedná se tak o rychlou a bezpečnou komunikaci, která oproti klasickým SMS zprávám a volání není zpoplatněna (O společnosti WhatsApp, 2021).

YouTube

Byl založen v roce 2005 trojicí zaměstnanců společnosti *PayPal* Chadem Hurleyem, Stevem Chenem a Jawedem Karimem. Hned na to v roce 2006 byl prodán společnosti Google za 1,65 miliard dolarů, čímž se propojily účty uživatelů Google a YouTube. Je to největší internetová platforma sloužící ke sdílení videosouborů. Dnes má měsíčně přes dvě miliardy aktivních uživatelů, kterým umožňuje obsah nahrávat, sdílet, hodnotit, či komentovat. Můžeme zde najít videoklipy, vlogy, tutoriály, hudební klipy nebo nejrůznější vzdělávací videa. YouTube je velkou konkurencí pro tradiční televizi,

protože poskytuje nekonečné online místo s videi a zároveň i s možností streamování. Za jeho konkurenci můžeme považovat například Netflix nebo Twitch, ale YouTube si stále drží své místo díky svým inovacím (YouTube, 2021).

Instagram

Uživatelé zde mohou od roku 2010 sdílet fotografie, videa nebo komunikovat se svými přáteli. Podstata tkví v utvoření uměleckého díla (fotky) za pomoci filtrů, které nabízí. Typické je zde používání hashtagů ke sdíleným fotkám, aby získaly větší popularitu (např. #photooftheday). Tato aplikace se naopak od některých nesnaží konkurovat a naopak umožňuje přesdílení instagramových příspěvků i na jiné sociální sítě jako je například Facebook či Twitter. Nutné je podotknout, že tato aplikace je primárně vytvořena pouze pro mobilní telefon, ale v posledních letech se její možnosti užívání rozšiřují i na počítači. Dříve ho šlo na PC využívat pouze jako prohlížeč fotek, zatímco dnes už je zde možné i chatovat s kamarády (Instagram pro začátečníky? Máme tu návod pro Instagram, pokud ho postrádáte).

TikTok

TikTok, na čínském trhu zvaný jako **Douyin** a dříve známý jako **Musical.ly**, je sociální síť, která silně konkuruje Facebooku a Instagramu. Vznikla v roce 2016 za účelem sdílení a vytváření krátkých videí (max. 60 sekund). Je pro všechny věkové kategorie, ale zaměřuje se nejvíce na mladší uživatele. Nejběžnějším typem obsahu jsou totiž krátké spoty v podobě videí na různá témata (Rosulek, 2020).

Snapchat

Stejně jako u TikToku se zaměřuje hlavně na mladší generaci, ale to neznamená, že nemá i starší uživatele. Snapchat je forma rychlé komunikace za prostřednictvím fotek, videí a zpráv. Jde takzvaně o komunikaci tady a teď, jelikož se zprávy automaticky neukládají. Zprávy se uloží pouze po našem kliknutí na daný text zprávy. Snaží se tím tak udržet myšlenku, že minulostí se nežije a nejdůležitější je přítomný okamžik. Na této platformě můžeme komunikovat jak se svými přáteli, které si přidáme pomocí jejich telefonního čísla nebo vytvořeného jména, tak i s cizími lidmi po celém světě (Snapchat – jak funguje tato sociální síť a proč je tak oblíbená?, 2020).

Twitter

Twitter je sociální síť a zároveň i takzvaný mikroblog, poněvadž zde uživatelé mohou číst a psát příspěvky pouze o délce maximálně 280 znaků. Původně to bylo pouze 140 znaků. Mnohdy se o něm hovoří jako o „SMS internetu“. Uživatel Twitteru může stejně jako na ostatních sociálních sítích komunikovat s ostatními uživateli a to buď prostřednictvím příspěvků, které může komentovat a „retweetovat“, tak i prostřednictvím soukromých zpráv. Tato platforma byla vytvořena v roce 2006 Jackem Dorseyem a do budoucna se předpokládá, že by mohl nahradit Facebook (Bednář, 2011, s. 62).

Twitch

Twitch.tv je místo pro online setkávání nespočetně mnoha lidí, kteří si zde chodí popovídat a tvořit vlastní zábavu u které mohou být všichni spolu. Provozuje se zde převážně streamování neboli vysílání živých přenosů, ale také se zde můžeme dívat i na záznamy těchto streamů. Tyto streamy se nejčastěji zaměřují na videohry a podobnou herní tematiku. Autory této platformy jsou Justin Kan a Emmett Shear, kteří ji v roce 2005 založili. V roce 2014 byla prodána společnosti Amazon.com za 970 milionů dolarů (Twitch, 2021).

1.2.1 Sociální sítě v České republice

Podle výzkumu AMI Digital Index z roku 2020 vévodí v České republice sociální síť YouTube, kterou využívá 96% lidí, co mají přístup k internetu. Bezprostředně za YouTube se umísťuje Facebook s 90%, Instagram s 58%, Twitter s 27% nebo Snapchat s 20%, který u nás nedosahuje takové popularity jako například v USA (Ami Digital Index 2020).

V České republice vzniklo několik sítí, které získaly úspěch, i když jen na našem území. Mezi ty nejznámější patří:

Libimseti.cz bylo zprovozněno v roce 2002 a jedná se o internetový portál, který je zaměřen zejména na seznámení lidí v podobě seznamky. Podobá se americké sociální síti MySpace.

Lide.cz, což byla také sociální síť zaměřena na chatování a seznámení s jinými lidmi, která ukončila svůj provoz 14. prosince 2020 (Slížek, 2020).

Spoluzaci.cz platforma z roku 2002, která v roce 2018 skončila a nyní již není v provozu, byl komunitní server, kde se setkávali současní i bývalí spolužáci ze základních až vysokých škol (Slížek, 2018).

Dikobraz.cz síť pro humoristy, kde uživatelé mohou přidávat vtipy, obrázky a vše co se týká humoru.

Mezi další sociální sítě vytvořené v ČR se řadí *Bezones.cz*, *SitIT.cz*, *SportCentral.cz*, *ČSFD.cz*, *SCUK.cz*, *Sousedé.cz*, *ITnetwork.cz* a *Mojispolužáci.cz*.

1.3 Nebezpečí plynoucí z využívání internetu

O bezpečnosti na sociálních sítích bychom mohli dlouze polemizovat. Jak říká Kožíšek a Písecký (2016, s. 36) „*Internet jako takový je bezpečný, nebezpeční jsou na něm jen lidé*“. Toto tvrzení je velmi výstižné, jelikož internet jako takový nelze brát jako nebezpečný, pokud nebudeme brát v potaz viry a další hrozby pro počítač nikoliv však pro lidi. Nebezpečí na internetu tvoří samotní lidé a jejich rozhodnutí a volby. Na druhou stranu musíme taky zmínit to, že přestože je internet plný nástrah, tak se zde lidé a zejména děti a dospívající mohou učit mnoha situacím, které pak mohou posléze využít v reálném životě, kupříkladu pro svou bezpečnost. Pro příklad můžeme uvést internetový portál, BESIP, který se snaží prostřednictvím internetu šířit osvětu ohledně bezpečnosti na pozemních komunikacích, tedy v oblasti dopravní výchovy. Nutné je v této podkapitole zmínit především portál E-bezpečí, který se zabývá bezpečností dětí v online prostředí a to zejména na vzdělávání, výzkum a intervenci. Zaměřuje se nejen na děti, ale také i na jejich rodiče a učitele. Můžeme zde najít různé podrobné návody jak se vyvarovat nebezpečím na internetu, jak se správně orientovat na sociálních sítích a zejména také, kde hledat pomoc, pokud se děje něco, co hraničí nebo je za hranicemi naší bezpečnosti.

V životě se bráníme například virům biologickým a stejně tak je potřebné se bránit i virům, které vznikají na sociálních sítích a celkově na elektronických přístrojích. Na sociálních sítích můžeme tzv. „chytit“ viry, které se mohou schovávat za obyčejný obrázek, reklamu, video či odkaz. V podstatě může být v jakékoliv formě. Když náš počítač nebo jiný přístroj dostane vir, může být rozeslán například v podobě zpráv prostřednictvím Messengeru nebo může být i sdílen jako příspěvek pod naším jménem na nějaké sociální síti (Facebook, Instagram, apod.) Také můžeme přijít o některá data v našem přístroji, a pokud má náš souhlas se zpracováním osobních údajů, tak je dost možné, že ztratíme přístupové údaje a další citlivé informace. Doporučení, které najdeme i na stránce E-bezpečí, jsou zejména neotevírat a neklikat na obsahy, které neznáme, a vypadají už na první pohled nedůvěryhodně. Pokud útok identifikujeme,

tak je podstatné neprodleně jednat a pokusit se zařízení od virů zprostit. Vhodnou prevencí před těmito útoky jsou také kvalitní bezpečnostní zabezpečení, které nás může od těchto hrozeb ochránit. Následně si podrobně popíšeme jednotlivé typy hrozeb.

Jedním z nejčastějších nebezpečí je **dezinformace**. Tento pojem označuje záměrné šíření nepravdivých nebo zkreslených informací za účelem ovlivnění názorů či rozhodnutí jednotlivce nebo určité skupiny lidí. S dezinformacemi se často také můžeme setkat pod názvem fake news (falešné zprávy) nebo hoax. **Fake news** jsou většinou webové příspěvky a články na sociálních sítích, které vypadají jako zpravodajství, ale šíří smyšlené informace. Ty jsou postavené na lžích a smyšlenkách a snaží se ovlivnit veřejné mínění. Jsou zejména zveřejňovány na pochybných webech a sdílí se často pod falešně vytvořenými účty na sociálních sítích. To vede k tomu, že lidé dezinformace šíří dál a ti, kteří nejsou schopni si uvědomit manipulaci s realitou, těmto informacím věří. Nesmíme věřit všem informacím, které na internetu získáme a nejlépe bychom si je měli ověřit u více zdrojů. Zpozornit bychom měli zejména, když se v textu objeví tvrzení, výrok že „oficiální média o tom nepiší“ (Definice dezinformací a propagandy, 2021).

Hoax, v překladu podvod, výmysl či podvrh, je šíření dezinformací ve většině případů pouze za účelem zábavy. Tvůrce se baví svým výtvořem a jeho následným masovým šířením. Jedním z nejznámějších hoaxů byla kauza „Modrá velryba“, při níž měly děti plnit všelijaké úkoly, které vystupňovaly až k jejich sebevraždě, což jen potvrzuje nebezpečnost některých hoaxů. Nyní se často setkáváme s dezinformacemi ohledně koronaviru např. se zabudováním čipu prostřednictvím testování (Kolouch, 2016, s. 240).

Dalším nebezpečím je **Spyware** při kterém dochází k nakažení internetové stránky vytvořeným programem a ten následně provede stažení soukromých dat uživatele z jeho zařízení bez jeho vědomí. Uživatel tímto způsobem může přijít o hesla, data, historii prohlížení, soubory, apod. Většinou se spyware projevuje pomalým fungováním internetu či sociálních sítí, kde vyskakují „pop-up okna“ – reklamy (Kohout a Karchňák, 2016, s. 32).

Sociální inženýrství neboli sociotechniku můžeme označit za manipulaci s lidmi za úmyslem donucení vykonat danou akci nebo získání jejich citlivých informací, jež by za jiných okolností neposkytli. Zjednodušeně by se dalo říct, že nevyužívá technické vymoženosti k získání informací, nýbrž samotného uživatele (Kolouch, 2016, s. 186).

Kyberšikana je druh šikany, při které jsou za účelem ublížení druhému využívány komunikační a informační technologie (mobilní telefony, počítače, sociální sítě, atd.). Ublížením je míněno například ztrapňování, vydírání, obtěžování, zavražďování a tak podobně. Cíl je stejný jako u šikany, nicméně se diferencuje několika znaky. Kupříkladu tím, že útočník je mnohdy anonymní a využívá falešná jména, díky čemuž se cítí být silnější a nedosažitelný. Další roli hraje profil útočníka, jelikož na internetu nezáleží na pohlaví, věku či fyzické síle. Místo a čas také nelze u kyberšikany dobře odhadnout, jelikož může přijít kdykoliv, zatímco u klasické šikany se dá většinou předpokládat, kdy a kde k ní dojde (např. o přestávce ve škole). Kyberšikana se šíří mnohem rychleji než ta klasická a může vzniknout i neúmyslně, když vznikne pod záminkou vtipu. Je velmi těžké rozeznat dopad kyberšikany na oběť, poněvadž se jedná o psychické ublížení a pokud ho oběť neodhalí, tak „nejde vidět“. Jednou z forem kyberšikany je i **happy slapping**, což je dopředu naplánovaný fyzický útok na nic netušící oběť, který je zaznamenán na videozáznam (Kohout a Karchňák, 2016, s. 46-48).

Černá (2013, s. 115-116) apeluje na to, že pokud se setkáme s kyberšikanou, která nám ubližuje, tak je velmi důležité jednat a někomu se o tomto problému svěřit, aby se s ním začalo pracovat, přestože pocítujeme strach.

Kyberstalking můžeme označit za speciální případ stalkingu, který se vyznačuje dlouhodobým, opakovaným, systematickým a stupňovaným pronásledováním a obtěžováním oběti prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Jednoduše to lze nazvat jako nebezpečné pronásledování, které má za cíl úmyslně vyvolat v oběti strach o soukromí, citlivé informace, zdraví nebo dokonce i svůj život. Kyberstalking může být uskutečňován formou SMS zpráv, e-mailů, voláním či jakýmkoliv jiným kontaktováním prostřednictvím elektronických komunikací (Kolouch, 2016, s. 317-318).

Kybergrooming můžeme označit za jednání uživatelů internetu, které má za cíl prostřednictvím internetových komunikačních technologií vzbudit u dítěte nebo dospělého člověka pocit důvěry a pomocí falešně vytvořené identity ho vylákat na schůzku nebo ho jinak zneužít například prostřednictvím víry k terorismu, kriminalitě, apod. Kybergrooming má několik fází. Začíná to vzbuzením důvěry, kdy si posléze oběť vytváří na útočnickovi emoční závislost a ta pak po nabídce osobního setkání od útočníka dopadá napadením nebo zneužitím oběti, což je poslední etapa, kterou mnohdy oběť nehlásí a nechává si ji pro sebe (Kožišek a Písecký, 2016, s. 72-75). Proto je dobré

se vždy zmiňovat další osobě, nejlépe rodičům a kamarádům, kam a s kým jdeme. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci v rámci výzkumu *České děti v kybersvětě* (Kopecký a Szotkowski, 2019) zjistilo, že 26,77% (7274 z 27177) dětí někdy dostalo nabídku k osobnímu setkání od neznámého člověka na internetu a 70% (5081 ze 7274) z pozvaných dětí na schůzku šlo. To ale neznamená, že se setkali s internetovými predátory, nýbrž to byly i jiné děti či osoby.

O kybergroomingu byl v roce 2020 natočen český dokumentární film *V síti*, který byl inspirován skutečným případem devianta Pavla Hovorky z České republiky, jenž zneužil okolo 21 chlapců a tím se tak stal nejznámějším kybergroomerem v naší historii (V SÍTI - Film o filmu, 2021).

Phishing neboli v českém překladu „rybaření“ je podvodná technika, jejímž cílem je získat naše osobní údaje jako jsou hesla, údaje z kreditní karty, adresy a další. Nejčastěji je tato metoda využívána v elektronické komunikaci přes emaily, textové zprávy nebo zprávy na sociálních sítích, kde se z nás daná podvodná osoba snaží dostat naše citlivé údaje. V mnoha případech se vydávají za identitu (bankovního poradce, IT specialisty) nebo autoritu (banku, pojišťovnu a další instituce). Mají působit zdáním, jakoby to byl odeslaný email od naší banky. Používají tedy falešné údaje a tím chtějí zmást uživatele a přimět ho k provedení konkrétní akce, což ve většině případů bývá právě poskytnutí hesla nebo údajů z kreditní karty, které pak využijí k odcizení peněz nebo naší identity na sociálních sítích. Jedním z významných znaků, díky kterému podvod můžeme poznat je nespisovná nebo nedokonalá čeština. Dnes jsou však podvodné osoby na tolik chytré, že si s jazykem a jeho správností dávají opravdu záležet a i pro odborníky je velmi těžké rozeznat fiktivní stránky od reálných. Metod, které phishing využívá je však nespočetně mnoho. Způsoby manipulace, kdy oběť nepřijde fyzicky do styku s podvodnou osobou je pro podvodníky v dnešní době doopravdy edenem (Písecký a Kožíšek, 2016, s. 123).

Pharming je propracovanější a nebezpečnější podoba phishingu. Jedná se o nástroj internetových útočníků, který využívá speciální počítačové programy k tomu, aby se dostali k našim citlivým údajům. Ve většině případů se jedná o přihlášení uživatele do internetového bankovníctví nebo jiné webové stránky na falešné adrese, které originální stránky velmi precizně napodobují. Uživatel se tedy nevědomky ocitne na jiných stránkách, které jsou na první pohled od oficiálních stránek k nerozeznání,

leč ve skutečnosti jsou falešné, kde ho vybídnu k zadání jeho přihlašovacích údajů. Pakliže to uživatel vykoná, útočníci se mohou neoprávněně přihlásit do internetového bankovníctví a pod uživatelovým jménem odcizit jeho finance (Kolouch, 2016, s. 263).

K nebezpečím na internetu se řadí i **sexting**, který vznikl složením slov *sex* a *texting* ze kterých vyplývá i jeho význam. Jedná se o rozesílání zpráv, fotek či videí v elektronické podobě se sexuálním obsahem. Tento obsah může na internetu zveřejnit nebo rozesílat jiným uživatelům samotný autor, ale i jiná osoba, kterému byl zaslán, nebo k němu získal přístup. Posléze útočník použije získaný citlivý materiál k vydírání zpravidla kvůli rozpadu vztahu nebo ukončení komunikace. Útočník většinou pod výhružkami zveřejnění požaduje zaslání dalšího obsahu a tak oběť psychicky týrá, až ji donutí. V dalším případě může jít o snahu donutit bývalého partnera k jeho návratu a obnovení vztahu nebo zaslání finančního obnosu. Přestože má oběť nepopíratelný podíl na činu, neb je sama autorem daného materiálu, tak může sama velmi rychle ztratit kontrolu nad vzniklým obsahem. Nutné je podotknout, že mezi dospělými osobami sexting není považován jako trestný čin, zatímco u dětí ano (Kolouch, 2016, s. 314-317).

Již zmíněné Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci uskutečnilo *Výzkum rizikového chování českých dětí na internetu v kyberprostoru* (2017), ze kterého vzešlo, že 15% českých dětí odesílá intimní obsah jiným osobám a provozují tzv. sexting. 39,52% českých dětí využívá přístup na stránky s videochaty typu *Omegle*, *ChatRoulette*, aj., kde se střetávají se sexuálním obsahem (Kopecký a Szotkowski, 2017).

V odvětví prevence kriminality se Česká republika řadí mezi špičku Evropy. Zde uvádíme projekty, na které se můžeme obrátit v případě, že nám hrozí nějaké výše uvedené nebo jiné nebezpečí na internetu a cítíme potřebu pomoci.

- **E-bezpečí** (www.e-bezpeci.cz)
- **Linka bezpečí** (www.linkabezpeci.cz nebo tel. 116 111)
- **Bílý kruh bezpečí** (www.bkb.cz)
- **Dětské krizové centrum** (www.dkc.cz)
- **Poradna Napiš nám** (www.napisnam.cz)
- **Seznam se bezpečně** (www.seznamsebezpecne.cz)

2 KLIMA TŘÍDY

Než přejdeme přímo k problematice klimatu třídy, tak je nutné si rozebrat i další důležité odborné pojmy, které se vztahují k tomuto tématu, abychom ho mohli pojmut v jeho plné šíři. Když bychom hledali význam slova **klima**, tak bychom ho našli v přírodních vědách, kde je označován za dlouhodobý stav počasí neboli podnebí. Klimatem se zabývá vědní obor klimatologie a do sociálních věd byl tento termín přenesen spíše ve formě metafory, kdy označuje pojmy týkající se školy a školní třídy. Důležitým pojmem, který se nepochybně pojí s třídním klimatem, je **školní klima**. Škola je zařízení začleněné do sociálního prostředí, které splňuje několik komplementárních úloh ve vztahu k jedinci i ke společnosti. Má za úkol naučit děti, které ji navštěvují – vychování, socializaci, samostatnosti, rozvíjení sebe samého, odpovědnosti a schopnosti učit se (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 9-10).

Dle Havlíka a Koti (2011, s. 117-119) je škola instituce, do níž společnost dává jistá očekávání. Školské vzdělávání přenáší informace a dění z minulosti přijatelnou a srozumitelnou formou pro další generace do přítomnosti. Zároveň vytváří místo pro vzájemné setkávání, při kterém dochází k osvojování si pravidel a norem společnosti pro styk a komunikaci s různými jedinci.

Petlák (2006, s. 15) zastává názor, že každé školské zařízení má vlastní specifické klima, které závisí na mnoho faktorech jako je například počet žáků, zaměření školy nebo prostředí. Kdežto Grecmanová (2008, s. 9) pojímá školní klima jako úhrn subjektivní evaluace, ale také jako sebehodnocení participantů vzdělávání v určitém školním zařízení. Zařazuje zde vzájemnou komunikaci, vnímání prostředí, sociální vztahy, emoce, prožitky, apod. Definuje klima jako psychosociální fenomén, kterýžto sám od sebe nevzniká, ale vytváří se v závislosti na prostředí a lidském vnímání. Od atmosféry se klima liší tím, že není krátkodobé, ale dlouhodobé a je situačně podmíněno.

V pedagogickém slovníku můžeme nalézt popis klimatu školy jakožto sociálně-psychologickou proměnnou, vyjadřující kvalitu mezilidských vztahů a sociálních procesů, jež fungují na dané škole, tak jak ji chápou, prožívají a posuzují žáci, pedagogové a jiní zaměstnanci školy (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, s. 100).

„Školní třída jako jeden z významných socializačních činitelů umožňuje jedinci přejít od dětské závislosti na dospělých k samostatnosti, odpovědnosti, autonomii i sounáležitosti“ (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 24).

Školní třída není jen skupinou, do níž jsou děti přiřazovány, kvůli optimálnímu počtu, ale stává se skutečným generátorem sociálních pout a vzájemných působení. Vzniká zde specifické prostředí, jehož celostní charakter poté označujeme jako třídní klima (Čapek, 2014, s. 143).

Školní třída je složena ze specifické skupiny dětí, jež každý den doprovází činnost učitele. Žádná třída nikdy nebude identická s další třídou, jelikož každá z nich má různorodé složení s jistými odlišnostmi v atmosféře skupiny nebo sociálním klimatu, díky nimž vznikají pozitivní, negativní či smíšené emoce u žáků i u pedagoga. Proto ji můžeme označit za heterogenní. Ve školní třídě se vyskytují jednotlivci, kteří si v sobě nesou již předešlé zkušenosti z jiných vztahů s lidmi z primární rodiny nebo jiných dalších skupin. Důležité je si také uvědomit, že ve třídě pracujeme jak s různými jednotlivými jedinci, tak i s celou skupinou, která má vlastní dynamiku, hierarchii a specifickou vnitřní strukturu, čímž si vytváří vlastní jedinečnou vztahovou strukturu a historii. Školní třída tak naplňuje základní charakteristiky „malé sociální skupiny“ (Ženatová, 2018, s. 16-17).

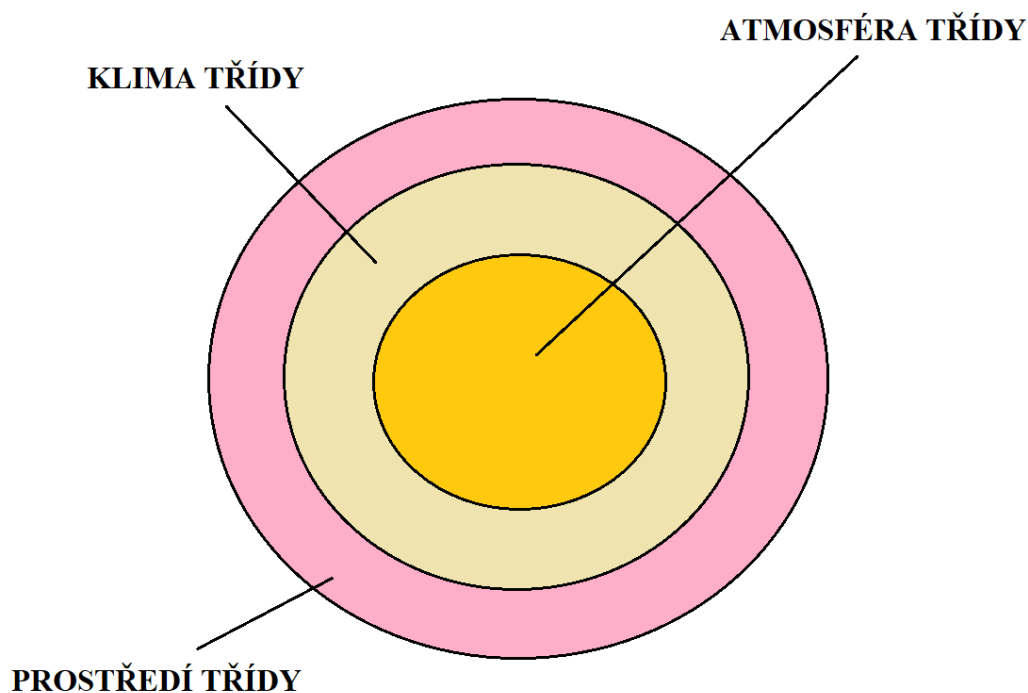
Malá sociální skupina je limitována rozpětím 20–30 osob. Dle Vágnerové (2017, s. 338-340) si vrstevníci ve skupině uspokojují potřeby bezpečí, emoční opory, citových jistot, seberealizace a získávání dalších zkušeností. Ve skupině se žáci ztotožňují s několika vrstevníky stejného pohlaví. Dívčí skupina bývá vytvořena z koalic a dívky preferují spíše důvěrná kamarádství po menším uskupení, zatímco chlapci mají skupinu utvořenou hierarchicky a mají svého lídra, jeho přátele a poté okrajové členy.

Školní třída ztvárňuje nejpočetnější typ sociálního uskupení ve školském systému, který můžeme definovat jako skupinu žáků, kteří se spolu učí a jsou vyučováni (Hrabal, 2003, s. 21).

Podobnou definici nám nabízí pedagogický slovník, který školní třídu definuje jako „skupinu žáků stejného věku, kteří jsou společně vyučováni ve škole, základní sociální a organizační jednotka školního vzdělávání“ (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, s. 253).

Ke klimatu třídy náleží i další dva velmi důležité pojmy a to **atmosféra třídy** a **prostředí třídy**. Obrázek uvedený níže nám krásně ukazuje vzájemné propojení těchto tří pojmů.

Obrázek 4 Důležité pojmy týkající se školní třídy

Zdroj: Vlastní zpracování

Prostředí třídy je chápáno jako vnější faktor, přesto je považováno za velmi důležité. Je bráno jako nejobecnější termín, který se týká i jiných hledisek než jen sociálně-psychologických. Obsahuje aspekty **architektonické** (úroveň vybavení třídy, velikost, rozmístění nábytku, prostorové řešení), **hygienické** (kvalita osvětlení, vytápění, větrání), **ergonomické** (vhodný tvar nábytku, upořádání pracovních míst, nastavitelnost výšky nábytku), **akustické** (přenos zvuku prostorem, úroveň hluku a šumu), **estetické** (barevnost, výzdoba) a také zahrnuje i **charakter školy** (základní škola, střední škola, vysoká škola) (Čapek, 2010, s. 16).

Termín **atmosféra třídy** je na rozdíl od prostředí velmi úzký a je typický svou krátkodobostí, vysokou proměnlivostí a situační podmíněností. Atmosféra ve školní třídě se mění velmi rychle a to během vyučovacího dne nebo dokonce i vyučovací hodiny či přestávky. Atmosféru si nejlépe představíme na nějaké konkrétní situaci například na dění ve třídě před důležitým testem, zkoušením, při velké přestávce nebo po odpadnutí neoblíbeného předmětu, odpolední výuky či po rvačce mezi spolužáky. Jedná se tedy o emoční naladění, které je vázané na nějakou určitou situaci nebo situace (Lašek, 2007, s. 40).

Klima třídy je dlouhodobý a trvalý jev, který je nedílnou součástí celého školního klimatu. Jedná se o skupinový jev, který se postupně tvoří mezi pedagogy a žáky díky vzájemné komunikaci mezi žáky, pedagogy a také rodiči. Na základě subjektivních zážitků, klimatu školy a i lokality se názory na třídní klima mohou odlišovat (Mareš a Ježek, 2012, s. 7-8).

„Při interakci v kterékoliv lidské skupině existuje cosi „nehmatatelného“, ale silně jednotlivci pocíťovaného, co bývá označováno jako nálada, ovzduší, atmosféra, klima apod.“ (Průcha, 1997, s. 339).

Průcha (1997, s. 339) popisuje klima třídy jako nějaké emocionální naladění učitelů a žáků ve školní třídě, které se vytváří za pomoci interakce žáků a učitele. A právě to jak třídu učitelé i žáci vnímají, označujeme jako klima třída.

Třídní klima je *„výsledek vzájemného působení učitelů a žáků v prostředí určité školy, vyjadřuje sociální procesy a vztahy zde probíhající. Je trvalejší sociální a emoční charakteristikou školní třídy“ (Gillernová a Krejčová, 2012, s. 29).*

Čapek (2010, s. 13) vymezuje klima třídy jako *„souhrn subjektivních hodnocení a sebehodnocení vnímání, prožitků, emocí a vzájemného působení všech účastníků, které v nich jako ve spolu tvůrcích a konzumentech vyvolávají edukační i jiné činnosti v daném prostředí“.*

Gavora (2010, s. 7-12) zastává názor, že třídní klima vyjadřuje míru spokojenosti žáka ve třídní skupině, zdali si vzájemně žáci rozumí, jaká je mezi nimi soutěživost, konkurence či spolupráce. Kdežto Grecmanová (2008, s. 63) je toho názoru, že klima třídy se tvoří jednak ve výuce, tak i o přestávkách, dalších třídních akcích a výletech mimo školu. Stejně jako Gavora se Horká et al. (2009, s. 123) přiklání k tomu, že charakteristika třídy je založena na dlouhodobějších emocích, postojích, vztazích ve třídě či spolupráci a pohodě vnímané pedagogy a žáky. Dle Laška (2001, s. 40) představuje klima třídy trvalé sociální a emocionální naladění žáků ve třídě, kde na sebe žáci a učitelé vzájemně působí.

Pedagogický slovník uvádí klima třídy jako sociálně-psychologickou proměnnou, která představuje dlouhodobé sociálně-emocionální naladění, vztahy, postoje a emocionální reakce žáků na dění v dané třídě (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 100).

Klima třídy lze shodně chápat jako skupinový a dlouhodobý jev, který je vázán na své tvůrce. Důležité je zmínit, že může vzniknout jak pozitivní, tak i negativní klima

třídy. **Positivní klima** vytváří příznivé prostředí k vykonávání školních povinností a žáky s učiteli sblíží, zatímco **negativní klima** naopak nepříznivě působí na dění ve škole a může způsobit například ztrátu motivace nebo špatné studijní výsledky (Grecmanová, 2008, s. 20).

2.1 Faktory ovlivňující třídní klima

Jak již bylo zmíněno, tak klima třídy se charakterizuje jako skupinový jev. To znamená, že v dané třídě mají všichni účastníci té dané třídy na její klima nějaký názor. Vytváří se postupně vzájemnou komunikací zejména mezi žáky a učiteli, ale také i rodiči. Podle jejich subjektivních názorů a prožívání se klima ve třídě liší (Mareš a Ježek, 2012, s. 8).

Nepřímo, ale přesto silně ovlivňuje školní klima to třídní a naopak i jednotlivá třída má podíl na spoluutváření klimatu školy (Vosmik, 2019, s. 35).

Pojem, který s klimatem třídy úzce souvisí, je i klima výuky. Grecmanová (2008, s. 48) ho popisuje jako „výtvar“, který vzniká ve všech vyučovacích hodinách v průběhu interakce mezi učitelem a žákem. Dodává také, že se týká konkrétního učitele a konkrétní vyučovací hodiny.

Třídní klima ovlivňuje **prostředí třídy**, do kterého můžeme zařadit materiální vybavení, výzdobu a výmalbu třídy, úroveň hygieny nebo vybavení, didaktické pomůcky, uspořádání nábytku, rozvržení prostoru, apod. **Dostupnost učitelů** a asistenta pedagoga, to jak snadné je s nimi přijít do kontaktu o přestávce, při vyučování nebo po skončení výuky. Pro podpoření pozitivního klimatu je podle Vosmika (2019, s. 36) dostupnost pedagoga mimo vyučovací hodiny dokonce podstatnější než v hodinách. Naopak Lašek (2007, s. 44) považuje u učitele za nejdůležitější zejména jeho **osobnost** a jeho **pojetí výuky** a vzdělávání z čehož vyplývá jeho styl výuky.

Dalším faktorem jsou **interakce ve třídě**, jaké jsou vztahy a jak kvalitní jsou mezi všemi aktéry třídního klimatu. Lašek (2007, s. 44) dává důraz i na **zvláštnosti samotných žáků** a to jak se chovají uvnitř třídy v rámci skupiny a pak jako individuální osobnosti. Rovněž **zvláštnosti školy** a to jakého jsou typu (základní škola, gymnázium, střední škola) nebo také jaké jsou její pravidla a vnitřní řád.

Velmi důležité je též **složení třídy a organizace**. Petlák (2006, s. 32) uvádí jako činitele například **počet žáků** ve třídě nebo **lokalizaci žáka** v rámci třídy, kde zmiňuje

jako důležité tzv. akční zóny, kdy učitel se v konkrétních zónách věnuje žákům více než v jiných.

Je důležité podotknout, že klima třídy není jednotný celek, ale má vlastní konstruktivní elementy, které zpravidla nejsou separované a vzájemně na sebe působí z čehož pak vzniká spleťtá struktura. Podle míry působení určitých faktorů pak žáci klima třídy vnímají buď silně nebo nepatrně (Lašek, 2007, s. 44).

2.2 Tvůrci třídního klimatu

Tvůrci klimatu jsou především **žáci a učitelé**, kteří na sebe vzájemně působí. Nesmíme však opomenout i další tvůrce, jako je například ředitel školy, školní psycholog, výchovný poradce či jiní pedagogičtí pracovníci nebo rodiče žáků. Lašek (2007, s. 46) příhodně uvádí, že „*aktéry nejsou učitel a žáci, ale učitel společně se žáky*“.

Nejdůležitější složkou ovlivňující klima třídy je **žák**. Jeho druhou nejdůležitější sociální skupinou, po rodině, je právě škola a proto je velmi důležité se zabývat tím, aby se žák ve třídě cítil dobře a jeho vývoj nebyl negativně ovlivněn. Velmi podstatné je začlenění žáka do kolektivu a jeho vybudování si postavení. Žák jako individuální osobnost si ve škole od učitele nebo i vrstevníků a dalších pracovníků osvojuje určité žádoucí chování a rozvíjí se zde jeho sociální kompetence (Helus, Bravená a Franclová, 2012, s. 33-35).

Učitelé jsou velmi důležitými spolutvůrci klimatu a jeho utváření by podle Vykopalové (1992, s. 6) mělo být jednou z jeho základních úloh. K vytvoření pozitivního třídního klimatu je důležité, aby učitel se svými žáky navázal kladné vztahy. Je prokázáno, že žáci, kteří mají pozitivní vztah, respekt a úctu ke svému učiteli vykazují větší míru aktivity v hodinách (Kohoutek, 2002, s. 263).

Nutné je zmínit také **asistenta pedagoga**, který ovlivňuje třídní klima a mnohdy se na něj zapomíná.

Rodič je nepřímý aktér utvářející klima třídy, který do něj velmi často zasahuje. Jako rodič svého dítěte či více dětí školu pozoruje a předkládá zde své názory a poznámky k výuce, jelikož chce ve většině případů dohlížet na vzdělávání svých dětí. Rodič může klima třídy ovlivňovat jak pozitivním způsobem, kdy může pomáhat třídnímu učitelovi k lepšímu klimatu, tak i negativním způsobem, kdy pak dochází k opaku (Čapek, 2010, s. 24-28).

Rodiče většinou chtějí od učitele zejména rovné zacházení, zodpovědný a individuální přístup, objektivní hodnocení nebo například jejich pomoc pokud to dítě vyžaduje (Petlák, 2006, s. 68).

Čím dál více rodičů odmítá trestat své děti a to z důvodu jejich silného emočního spojení nebo vztahování si kritiky ke své osobě když je jejich dítě trestáno. Prospěšné je se před tresty nejprve poradit s rodiči, jestli s nastavenými metodami trestů souhlasí, protože pokud ano, tak mnohdy budou vyučujícího více respektovat a podporovat než když s jeho metodami trestů nebudou natolik souhlasit. Proto doporučuje místo okamžitého udělení trestu zvolit složitější cestu a to spolupráci s rodiči, kdy by společně našli cestu k řešení žákova problému (Eichhorn, 2019, s. 43).

2.3 Přístupy ke zkoumání klimatu

Nejčastěji nám odborná literatura nabízí sedm hlavních přístupů, přehledně je popsali například Mareš a Křivohlavý (1995, s. 144-146), kteří vymezují přístup sociometrický, interakční, organizačně-sociologický, pedagogicko-psychologický, vývojově-psychologický, školně-etnografický a sociálně-psychologický a environmentalistický.

Sociometrický přístup zkoumá školní třídu jako sociální skupinu. Předmětem zkoumání je struktura třídy, proměnlivost struktury třídy, vývoj sociálních vztahů a jejich vliv. Výzkum se provádí pomocí sociometrického dotazníkového šetření. U **interakčního přístupu** je důraz kladen na interakci mezi žáky a učitelem v rámci vyučovací hodiny. Metodou zkoumání je standardizované pozorování, interakční analýza nebo počítačová metoda. Nezávislá proměnná je v tomto případě přímé a nepřímé působení učitele a závislou proměnnou je výkonnost třídy. Za objekt studia **organizačně-sociologického přístupu** je považován učitel jako řídicí jednotka a školní třída jako organizační. Pozoruje se týmová práce v hodině a plnění úkolů. V rámci výzkumného šetření se využívá standardizované pozorování. Objektem studia **pedagogicko-psychologického přístupu** je učitel a školní třída. Zkoumá především spolupráci ve třídě a kooperaci učení při práci v menších seskupeních třídy. Diagnostickou metodou je například posuzovací škála CLI. (Classroom Life Instrument). Zatímco u **vývojově-psychologického přístupu** je předmětem zkoumání žák jako osobnost a školní třída jako sociální skupina, kde se má osobnost žáka rozvíjet. Používají se zde různorodé diagnostické metody. Ve **školně-etnografickém přístupu** není předmětem jen učitel a školní třída, ale celé

školní prostředí. Zaměřuje se na fungování klimatu, jak jej aktéři vnímají a popisují. Jako nejvhodnější metoda diagnostiky se zde uplatňuje pozorování, kdy výzkumník ve škole pobývá nejlépe několik měsíců. **Sociálně-psychologický a environmentalistický přístup** je nejrozšířenější přístup, který je zaměřen na zkoumání třídy vnímané jako prostředí pro učení. Sleduje se kvalita klimatu, jeho podoba i aktuální a preferované klima samotnými aktéry. Pro tento typ se využívají posuzovací škály.

Vědomosti získané zkoumáním klimatu třídy můžeme využít mnoha způsoby a to kupříkladu ke srovnání momentálního stavu klimatu s tužbami žáků, zjištění rozdílů mezi školami nebo učiteli vyučující stejnou třídu, ovlivnění klimatu třídy, k popisu stavu třídního klimatu z pohledu žáků, porovnání názorů učitelů a žáků či zjištění míry působení na žáka a učitele.

2.4 Metody zkoumání klimatu

Uplatnění některých metod na diagnostiku tříd žádá odborné školení pedagoga nebo případně asistenta pedagoga. S vybranými metodami může pracovat jedine školní poradenský pracovník, zejména například školní psycholog (Kašpárková, 2009, s. 35-37). Metody zkoumání klimatu jsou pozorování, rozhovor, dotazník, hodnotící a postojoyé škály, sociometrie nebo projektivní a kresebné techniky.

Pozorování je nejúčinnější metoda, kterou může asistent pedagoga nebo sám pedagog uplatnit. Můžeme říct, že tato metoda je „jednoduchá“, jelikož není náročná na přípravu. Pedagog pouze pozoruje dění ve třídě v jejich přirozených situacích a zaznamenává si všechny detaily a zjištění, které si pečlivě zaznamenává. Informace by se podle Vosmika (2019, s. 40) měly poznamenávat s datem události. Z rozboru zaznamenaných informací mnohdy vyvstane na povrch významný jev, na něhož by se posléze měl zaměřit.

Metoda **rozhovoru** je častou technikou ke zjištění klimatu třídy zejména u mladších dětí, které nejsou ještě schopny vyplnit dotazník. Musíme si u něj dát cíl, kterého chceme dosáhnout a podle toho zvolit buď rozhovor volný při kterém získáváme spíše žákovy sympatie, nebo rozhovor řízený, kde jsou jasně dány otázky, na které je nutné získat odpověď (Kašpárková, 2009, s. 32-33).

Nejčastěji jsou využívány **dotazníky**, kdy žáci vpisují své odpovědi k připraveným otázkám nebo vybírají z předložených odpovědí, se kterými se nejvíce ztotožňují. Žáci mohou v dotazníku hodnotit sebe, spolužáky nebo i učitele. Výhodou této metody

je sesbírání velkého počtu dat za krátký čas. Naopak nevýhodou je možné zkreslení dat (Vosmik, 2019, s. 42).

– **Dotazník My Class Inventory (MCI)**

Nejužívanější díky své jednoduchosti a rychlému vyhodnocování. Pedagogové ho používají pro děti ve věku od 8 do 12 let, tedy ve 3 až 6. třídách základní školy. Má 25 jednoduchých položek, na které se odpovídá ANO (3 body) nebo NE (1 bod). Dotazník může mít dvě formy a to preferovanou nebo aktuální, což znamená, že se buď zjišťuje skutečné klima třídy, nebo jaké by ho žáci chtěli mít (Lašek, 2001, s. 53-54).

– **Dotazník Classroom Environment Scale (CES)**

Je podobný dotazníku MCI. Má 24 položek, na jeho otázky se také odpovídá ANO (3 body) a NE (1 bod) a má taktéž preferovanou a aktuální formu. Rozdílem je využívání u starších ročníků a to v 7. až 9. třídách a ve všech ročnících střední školy.

– **Dotazník Individualized Classroom Environment Questionnaire (ICEQ)**

Určeno pro žáky posledních ročníků střední školy a studenty vysokých škol. Skládá se z 25 otázek, kde studenti odpovídají na pětistupňové škále.

– **Dotazník Responsibility for Student Achievement Questionnaire (RSA)**

Zaměřen na učitelovu odpovědnost za úspěchy a neúspěchy žáka. Obsahuje 30 otázek, u kterých se učitel rozhoduje ze dvou možností.

– **Dotazník Communicatio Climate Questionnaire (CCQ)**

Dotazník je pro žáky středních a vysokých škol, kde měří komunikační klima, které spolu vytváří učitel a žáci. Je složen ze 17 položek, na které žáci odpovídají pomocí pětistupňové škály, z nichž posléze vyjde podpůrný nebo defenzivní výsledek klimatu.

Hodnotící a postojoyé škály se zpravidla vztahují k určitému tématu, ke kterému se žáci mají vyjádřit hodnocením na stanované škále. Je vhodné pro děti přetvořit škálu na grafické znázornění, použití symbolů (smajlíků) či známkování škál. Nejvhodnější formou hodnocení je pak upravení do podoby hry, což je však velmi náročné pro učitele a je nejlepší si zaznamenávat zjištěné údaje za pomoci další osoby, se kterou by společnými silami objektivně zaznamenávali zjištěné údaje. Tyto škály jsou nápomocné i při sebehodnocení žáka či reflexi činností (Vosmik, 2019, s. 42).

Sociometrie je technika, která nabízí podrobnější vhled do vztahů skupiny a její struktury. Tuto metodu většinou volíme, pokud máme domněnku, že by naše pozorování mohlo být subjektivně ovlivněno. Žáci se zde jmenovitě vyjadřují a označují své spolužáky za sympatické nebo nesympatické. Popřípadě jinak hodnotí své spolužáky pomocí určitých kritérií. Výsledkem tohoto zkoumání by mělo být zjištění, jaké jsou pozice jednotlivých žáků (Musil, 2003, s. 19-20).

Projektivní a kresebné techniky je vhodné zvolit zejména u menších dětí, u kterých jsou oblíbené. V zásadě v nich diagnostikujeme zahalené obsahy mysli a smýšlení za pomoci materiálů, které snižují vnitřní obrany jedince. Díky čemuž nám dítě snadněji nakreslí informaci, kterou by při klasickém rozhovoru neřeklo nebo by mělo problém ji vyslovit nahlas. Tyto techniky by při neodborném použití mohly žáka poškodit, a proto patří pouze do rukou odborníka, jako je např. školní psycholog, který musí být v projektivních technikách řádně vyškolen (Vosmik, 2019, s. 43).

Sesbíraná data vyhodnocujeme kvalitativně, kvantitativně nebo kombinací obou způsobů. Musíme si dát pozor, abychom nezkreslili data vlastními názory a předpoklady na události probíhající ve třídě. Zároveň by mělo probíhat pod dozorem dalšího poradenského pracovníka působícího ve škole, který zformuluje zjištění, stanoví prognózu a návrh pedagogických východisek s ohledem na citlivost získaných údajů (Vosmik, 2019, s. 44).

3 VLIV INTERNETU NA DĚTI

Internet a celkově sociální sítě zásadním způsobem ovlivňují život jedince, ale i celé společnosti. Macek (2011, s. 10) popisuje, že „*Média jsou jedním z klíčových formativních prvků při utváření našich životních stylů, postojů, konzumních preferencí a vztahových vzorců*“. Již jen podle vnímání okolního světa můžeme upozorovat, že se informační technologie stávají středobodem našich každodenních činností. Výzkum EU Kids Online z roku 2020, který je zaměřen na online aktivitu dětí a s tím spojených pozitiv, negativ i rizik, ukazuje, že se čas dětí na internetu zvýšil za posledních deset let o dvojnásobek. Toto zvýšení se odráží v důsledku lepší dostupnosti moderních technologií, díky kterým mohou být online kdekoliv a kdykoliv.

Dle studie iGen Tech Disruption z roku 2016 je generace Z první generací, která je sociálními sítěmi velkou měrou ovlivněna. Do této generace spadají jedinci narození od roku 1991 do roku 2012, u kterých můžeme říci, že se moderní technologie a sociální sítě staly jejich součástí běžného života.

Každá z generací považuje za „cool“ prostředí něco jiného. Pro starší jedince to bylo například náměstí nebo obchodní centrum, zatímco dnes se za skvělé místo považuje hlavně prostředí sociálních sítí (Facebook, Instagram, apod.). Každý ročník dětí nebo nadcházející jiná vlna pak považuje jinou sociální síť za tu „cool“. Princip v základu zůstává stejný, jen se obměňuje prostor. Také popisuje to, že dnešní mládež si již nedokáže přestavit život bez sociálních sítí a ten kdo není na sociálních sítích, jakoby nebyl. Jsou pro ně velmi důležité, jelikož se zde setkávají se svými vrstevníky a dochází mezi nimi k sociálním interakcím prostřednictvím technologií (boyd, 2017, s. 16-17).

Internet a mobilní telefony se stávají pro dnešní děti mnohem důležitější než televize, jako tomu bylo u starších generací. Internet jim nabízí mnohem více možností než jen pouhé sledování obrazovky. Děti v dnešní době používají mnoho různých elektronických přístrojů (mobilní telefon, tablet, herní konzole, apod.) a stále více domácností vlastní i větší počet těchto přístrojů (Musil, 2010, s. 129).

Zařízení se neustále zmenšují, inovují a nabízí pestrou škálu funkcí, které se neustále vyvíjí dle aktuálních trendů a možností. Dříve se k internetu dalo připojit pouze prostřednictvím stolního počítače, což už v dnešní době neplatí. Nyní se mohou děti a nejenom ty připojovat k internetu i prostřednictvím notebooku, tabletu, mobilního telefonu, herní konzole či digitální televize. Digitální svět se snaží transformovat tak, aby byl co nejbliž

uživateli a mohl být dostupný odkudkoliv. V budoucnosti se předpokládá, že uživatel bude mít digitální svět nadosah už nejen ve své kapse (mobilní telefon) nebo na ruce (chytré hodinky), ale například i v brýlích. Tyto přístroje jsou v dnešní době často spárované a tak může uživatel používat stejné internetové platformy na různých zařízeních, což dříve nebylo možné a daný přístroj umožňoval určitou činnost jen na daném přístroji. Děti se tak díky tomu připojují online, ať jsou kdekoliv, doma, ve škole či v hromadné dopravě po cestě ze školy (Ševčíková, 2014, s. 19-20).

Přestože se technologie velmi rychle vyvíjí, tak všechny nám umožňují spojení a komunikování s blízkými. Tato internetová komunikace či setkání jedinců v online formě se již běžně bere jako nějaké „doplnění“ setkání reálných. Vliv internetu na komunikaci mezi lidmi lze hodnotit buď jako rozšiřující nebo škodlivý. Skutečná komunikace, ta která se odehrává mezi lidmi v reálném životě nikoliv v tom virtuálním, je nenahraditelná a opravdu jedinečná. Přímá komunikace se uskutečňuje mezi dvěma a více lidmi „face to face“ v každodenním životě. Dále se ještě rozlišuje na přímou a nepřímou. Verbální značí řeč jako takovou a neverbální zahrnuje paralingvistiku, kde patří například tón hlasu a jde v ní hlavně o řeč našeho těla. Tyto dva druhy komunikace se však vzájemně prolínají a doplňují. Nutno podotknout, že se daleko lépe dorozumí prostřednictvím gest, mimiky apod. než dospělí jedinci. Nedostatečná přímá komunikace může u dětí přivodit psychickou deprivaci (Vybíral, 2005, s. 272-275).

Digitální technologie mají významný podíl i na výchovné působení, kdy rodiče děti často k internetu odkládají, aby měli klid, nebo se jim věnují oni samotní a na děti pak nemají čas. Na to může mít vliv i workoholismus rodičů, zvyšující se životní spěch a další vlivy, které zkracují společný čas dětí a jejich rodičů. Mobilní telefony mnohdy dávají rodičům iluzi, že mají na mobilu dítě lépe pod kontrolou. V praxi to znamená, že komunikace je pak velmi chabá a děti mnohdy hledají útěchu a pozornost na sociálních sítích. Čas je přitom to nejcennější co máme a odborníci doporučují trávit rodinnou konverzací, alespoň jednu hodinu denně. (Musil, 2010, s. 130).

Podle současných výzkumů jsou největší rizika z hlediska negativního působení internetu na děti zejména prvky násilí a erotiky, ale také i závislosti a zdravotních rizik, které jsou spojeny s nadměrným užíváním (Musil, 2010, s. 131).

Internet dává dětem nejen rizika, ale i pozitivní příležitosti do jejich života. Mohou se zde hlavně vzdělávat, to jak vědomě tak i nevědomě. Učí se cizím jazykům, psanému textu a komunikaci, digitální gramotnosti, také se učí například i prezentovat sami sebe

a kreativně přemýšlet. Většina dětí využívá digitální technologie k hraní her, mnohé z nich mají i edukativní podtext, který na první pohled nemusí být viděn nebo ke sledování videí, kterými se mohou dozvídat různé informace. Dalším kladným aspektem je komunikace s vrstevníky či jinými lidmi, se kterými může kdykoliv komunikovat například, když se nemohou vidět osobně a dělí je od sebe například několik kilometrů (Ševčíková, 2014, s. 32).

Kladným přínosem internetu je také jeho informační dostupnost, interaktivní možnosti při výměně zpráv a rychlost zprostředkované komunikace mezi jedinci (Vybíral, 2005, s. 271).

Nutno podotknout, že ne všechny děti však kladné stránky internetu využívají a stejně tak nemusí využívat jen těch negativních.

3.1 Sdílení a online identita

Již jsme zmínili, že děti využívají nejrůznější formy digitálních technologií jako je např. notebook, tablet, herní konzole a také, že díky nim mohou komunikovat s dalšími uživateli. Neslouží však pouze ke komunikaci s jejich vrstevníky, ale také i jinými sociálními skupinami. Děti v rámci využívání informačních technologií nejenže komunikují, ale vlastně i utvářejí či spoluutvářejí svá prostředí na internetu. Online prostředí můžeme označit za kulturní prostor, kde uživatelé sdílejí různé informace, z nichž vznikají normy, které pak uživatelé vyznávají. Proto musíme i děti brát jako aktivní uživatele internetu, kteří tvoří obsah a jsou jim zároveň i ovlivněny. Jejich každodenní činnosti jsou dnes propojeny s virtuálním světem a je dokázáno, že si do něj přenáší své reálné radosti i starosti (Ševčíková, 2014, s. 30-31).

Sdílení v online světě vzrůstá s nárůstem společenského zájmu o platformy, kde je hlavním námětem sdílení našich činností z běžného života prostřednictvím příběhů, fotek, videí, apod. Dříve mohli být uživatelé internetu úplně odděleni od reálného světa a mohli se v tom virtuálním pohybovat zcela anonymně. Dnes to společně s vývojem technologií tolik nejde. Uživatel může být anonymní, ale vždy se najde nějaký způsob ať už pomocí fotek, videí, sdílením polohy či IP adresy (číslo, které identifikuje síťové rozhraní v počítačové síti), lze dohledat. Můžeme hovořit spíše o částečné anonymitě, kdy si člověk vytvoří své „alter ego“ pod kterým pak na sociálních sítích vystupuje a vytváří obsah.

Lidstvo má odjakživa tendenci sdílet své myšlenky, postoje, zkušenosti a názory s ostatními, jelikož jsme společenší jedinci. Na základě toho jsou sociální sítě vytvořeny, aby se staly úspěšnými. Pomocí sdílení na sociálních sítích se snažíme získat společenský kredit, který nám přináší určité postavení ve společnosti. Každý sdílí to, jak by chtěl pro jiné vypadat či působit. To znamená, že pokud chce člověk vypadat jako sečtělý, sdílí na sociálních sítích například doporučení na knihy apod. V podstatě chceme sdělit, kdo jsme a kam bychom se chtěli zařadit. Ve většině případů sdílíme jen to pozitivní či pro nás významné, například přijetí na vysněnou školu a nikoliv naše nepřijetí. Veškeré naše sdílení je poháněno touhou být zviditelněn a uznáván. Sdílení na internetu je jednou z mnoha možností interakce uživatele na sociálních sítích. Můžeme sdílet vlastní statusy, statusy jiných uživatelů nebo fotky, videa, webové stránky, články a mnoho dalšího. O internetu je známo, že dokáže po dlouhou dobu zachovat různé sdílené informace a také je šířit. Mnoho odborníků se dnes již domnívá, že na internetu už nelze být zcela anonymní. I přes různá rizika lidé sdílí i velmi osobní informace s lidmi, které nemusí vůbec znát. Tyto informace mohou být klidně zneužity a způsobit komplikace v profesním či školním prostředí a mohou způsobit také problémy v interpersonálních vztazích. U dětí většinou vyústí v kyberšikanu nebo šikanu ve škole, což může vést i k vyloučení ze školy. Je dobré si vždy před sdílením jakékoliv informace uvědomit, zda ji chceme sdílet veřejně (s kýmkoliv) nebo soukromě (pouze s přáteli či vybranými lidmi).

Díky sociálním platformám nahrazujeme naše sbírky každodenních zážitků v podobě vytisknutých fotografií za profily se sdílenými fotkami ve virtuálním světě. Důsledky sdílení mohou mnohdy narušit naše soukromí, proto je dobré jak už jsme zmínili, si předem uvědomit, zda chceme různé fotografie sdílet s ostatními, popřípadě s kým přesně. Původně patřila fotografie výhradě do rodinného prostředí, kde měla účel zachovat rodinné vzpomínky v rámci rodiny. Fotografie již nejsou vnímány pouze jako vzpomínka, nýbrž i jako prostředek komunikace, který je čím dál oblíbenější. Mnohé výzkumy potvrzují, že pořizování fotografií a následné sdílení posiluje mezilidské vztahy. Mladší generace využívají fotografie zejména kvůli jejich rychlosti pořízení a jednoduchosti.

Děti, ale i jiní jedinci si na sociálních sítích vytváří identitu, pod kterou posléze vystupují a vytváří internetový obsah. Již na málo sociálních sítích mohou zachovat úplnou anonymitu, jak bylo dříve běžné, jelikož pro registraci se většinou vyžadují všechny

základní údaje o uživateli jako je jméno, příjmení, datum narození, e-mail nebo telefonní číslo a mnohdy dokonce i adresa bydliště a bankovní účet. Zajímavé je, že přestože si jedinec zvolí cestu anonymity, tak má tendenci se projevovat a vydat něco ze sebe (Vybíral, 2005, s. 275).

Mezi první, kdo se internetovou identitou začal zabývat, patří Sherry Turkle, podle níž prožíváme ještě kromě reálného života ještě další život a to ten internetový. Na internetové nebo digitální identitě je ošidné to, že si ji nevytváříme pouze my. Ba i nám ji někdo může dokonce ukrást. Internetová identita je souhrn údajů o naší osobě, které jsou dohledatelné na internetu. Naše identita by se neměla lišit od té reálné. Na vytváření identity se podílí všechen projev na internetu, tedy naše profilová fotka, jméno, přidané fotky, sdílené informace, komentáře, lajky na sociálních sítích a tak dále. Zatímco v reálném životě je těžké o jiných lidech dohledat jakékoliv informace, ve virtuálním světě je to naopak až příliš snadné (Rodina v síti, 2020).

3.2 Závislost na digitálních technologiích

V roce 1995 americký psychiatr Golberg poprvé použil termín závislost na internetu. Za závislého jedince se dá označit ten, který vykazuje známky salience, změn nálad, podrážděnosti, konfliktnosti a relapsu. Bez známek konfliktnosti se však nedá hovořit o závislosti, nýbrž pouze o excesivním využívání, jelikož jedinec neohrožuje své běžné fungování ani ostatní jedince (Griffith, 2004).

Za přímé důsledky závislosti na internetu, tedy přemíry času stráveného za počítačem, můžeme označit narušení denního režimu, únavu, bolesti očí a hlavy, problémy se spánkem a usínáním, špatnou orientaci v čase nebo také i zanedbávání stravy a osobní hygieny. Za dlouhodobý důsledek nadměrného trávení času u digitálních technologií se považuje nedostatek fyzické aktivity, nemoci spojené s pohybovým aparátem, obezita, modifikace životního stylu, zanedbávání povinností, pokles sociálního kontaktu, nedochvilnost, nesoustředěnost, snížená výkonnost ve škole nebo konfliktní jednání s blízkými osobami (Vondráčková Holcnerová, Vacek a Košatecká, 2009).

O závislosti na internetu se často píše i jako o fenoménu FOMO (Fear of Missing Out) neboli strachu ze ztráty něčeho za dobu, kdy jedinec není online (Dočekal, 2019, s. 55-56).

Závislost na internetu můžeme rozčlenit do následujících zásadních kategorií a to jako **závislost na virtuálních vztazích a sexualitě** (potřeba navázat kontakt),

internetové obsese (opakovaná činnost – hraní her, nakupování), **závislost na získávání informací** (surfování po internetu) nebo **závislost na počítači** (nadměrné užívání). Podle některých odborníků se řadí závislost na počítači do kategorie poruch způsobené užíváním návykových látek, další ho řadí zase mezi obsedantně kompulzivní poruchy. Nejčastěji ji však zařazují do kategorie návykových a impulzivních poruch (Young, 2004).

Obrázek 5 Diagnostická kritéria závislosti na digitálních technologiích

Diagnostická kritéria dle Young (1998a) v modifikaci Bearda a Wolfa (2001)
Pro diagnostiku závislosti na internetu musí být přítomno všech pět následujících příznaků:
(1) zaujetí internetem (přemýšlení o předchozích aktivitách na internetu nebo o těch budoucích),
(2) potřeba používat internet ve stále delších časových úsecích, aby člověk dosáhl uspokojení,
(3) opakovaná neúspěšná snaha kontrolovat, přerušit nebo zastavit používání internetu,
(4) neklid nebo podrážděnost při pokusu přerušit nebo vzdát se používání internetu,
(5) překračování původně plánovaného času připojení k internetu.
Zároveň musí být přítomen alespoň jeden z následujících příznaků:
(1) v důsledku používání internetu ohrožení nebo riskování ztráty důležitého vztahu, zaměstnání nebo příležitosti v kariéře,
(2) lhaní členům rodiny, terapeutům nebo dalším osobám za účelem zastírání nadměrného používání internetu,
(3) používání internetu jako způsob útěku od problémů nebo snaha zbavit se dysforické nálady (například pocitů bezmoci, viny, úzkosti a deprese).

Zdroj: Young, 2004

Na tomto stavu je nejhorší, že děti za jejich závislost v podstatě nemohou, protože se jednoduše do této digitální generace narodili a byly do ní prostě hozeny. Spadly do manipulativních mechanismů, které byly v oblasti informačních technologií zavedeny, aby udržely uživatele co nejdéle aktivního. Jedná se o psychologickou hru ze stran vývojářů, která se již léta využívá například i v kasinech. K udržení pozornosti promýšlí opravdu každý detail a to kupříkladu to, že notifikace jsou většinou označeny červenou barvou, protože z výzkumů vyplívá, že červená barva přitahuje nejvíce pozornosti nebo to, že po přehrání videa se nám zapne automaticky druhé, abychom neodcházeli. Jsou to manipulativní mechanismy, které jsou velmi chytré, avšak dětem mohou jejich vývojovou cestu silným způsobem ovlivnit. Samotný, zakladatel firmy Apple, Steve Jobs přesvědčoval lidi, že jeho nové produkty by měl mít každý, ale svým dětem je však zakázal. Závislost na mobilech, televizi, aplikacích či videohráčích je stejná

jako závislost na alkoholu nebo cigaretách. Všechny zmíněné typy závislosti jsou návykové. V malém množství jsou neškodné, ale ve větší míře již dokáží být velmi škodlivé. V mnoha zemích včetně České republiky, se snaží stát tyto závislosti regulovat. Na rozdíl od alkoholu, drog a cigaretám mají děti přístup k digitálním technologiím bez omezení, přestože na nich vzniká úplně stejná závislost (Kubíková, 2020, s. 24-26).

Dospělým, zejména rodičům dětí, ale i jiným blízkým osobám se doporučuje několik „jednoduchých“ zásad.

- Nenechat děti samotné na digitálních technologiích.
- Stanovit dětem přibližný čas, který mohou trávit online.
- Vytáhnout děti do přírody a trávit s nimi volný čas.
- Informovat o různých nástrahách a nebezpečích na internetu.
- Oddělat mobil z místnosti, kde spí.
- Vypínat na noc Wi-Fi a přepínat mobil do režimu letadla.
- Naučit děti rozpoznat relevantní informace od fake news.
- Snažit se pochopit, co děti rády dělají online a proč.
- Neodvádět pozornost z rodinných problémů poskytnutím telefonu.
- Trávit společný čas online v přiměřené míře. (Dočekal, 2019, s. 22-23)

Mnozí odborníci navrhují pracovat nejen s ohroženým jedincem, ale i s celou rodinou či blízkými osobami, jelikož některé rodinné faktory mohou ovlivnit a podpořit vznik závislostí (Blinka, 2015, s. 57).

Digital Awareness doporučuje rodičům, aby prováděli digitální detox, který by měl začít zhruba 90 minut před spánkem. To znamená, že by děti neměly v tuto dobu již používat elektronické zařízení a na noc je nejlépe všechny vypnout nebo odnést z místnosti, kde spíme. Vhodné je místo toho zařadit před spaním čtení knihy. Doporučení zní, aby vypínali přes noc Wi-Fi síť, neměli u sebe v ložnici žádný elektronický přístroj, odkládali telefon na stůl a neměli ho u sebe (Digital Wellbeing, 2021).

Všichni jsme na něčem závislí, ať už je to mobilní telefon, sociální sítě, videohry, online nakupování, práce, sladkosti, cvičení nebo něco jiného. Vesměs je to vše důsledkem

rychlého technologického vývoje a produktových designů. Můžeme říci, že některé tyto závislosti dříve nebyly. Do roku 2030 se budeme nepochybně potýkat s novými typy závislostí, které budou spojené s dalším rozvojem technologií. Proto je důležité si uvědomit, že svět se neustále mění a nikdy nebude stejný, jako je teď nebo jaký byl. Každý den je nový a s ním přichází i nové výzvy. Behaviorální závislosti nedávno započaly a jsme teprve na začátku jejich vývoje, proto je vhodné se zaměřit na jejich prevenci. **Digitálních technologií se vzdát můžeme, dnešní svět už je však nikdy neodstraní** (Alter, 2018, s. 287-289).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V této praktické části diplomové práce navážeme na část teoretickou, kde se zaměříme na výzkumný problém, cíle výzkumu, výzkumné otázky a hypotézy, výzkumný soubor, metodu sběru dat a v neposlední řadě jejich zpracování. Cílem praktické části je zejména zjištění reálného využívání sociálních sítí a jejich souvislosti s třídním klimatem žáků.

4.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém je zaměřen na problematiku sociálních sítí a jejich dopady na třídní klima žáků 4. a 5. ročníků základních škol. Jak již bylo zmíněno v teoretické části moderní technologie stále více a více zasahují do života dětí a jejich školního prostředí. Sociální sítě a celkově internet je pro děti jakéhokoliv věku čím dál dostupnější a zasahuje do jejich každodenního života. Sociální sítě a souhrnně moderní technologie jsou aktuální téma, kterým se zabývá mnoho výzkumů. Dnešní generace je nazývána tzv. digitální generací a je velmi nepravděpodobné, že by se další generace digitálními technologiím ve svém životě vyhnuly. Prensky (2001) v roce 2001 poprvé použil termín „digital native“ v překladu digitální domorodec, kterým nazývá generaci lidí, kteří se narodili do obklopení digitálních vymožeností (PC, videokamer, videoher, hudebních přehrávačů, mobilních telefonů, apod.). Můžeme tedy říct, že každá generace narozená po 90. letech je mezi ně zařazená. Na druhé straně jsou tu „digital immigrants“ v překladu digitální imigranti, což jsou lidé, kteří se nenarodili do doby moderních technologií a setkali se s nimi až v pozdějším věku. Aby udrželi krok s rozvíjejícím se světem v této oblasti, byli nuceni se s novými komunikačními technologiemi naučit žít. Tyto dvě skupiny se od sebe v mnohém liší a především v tom, že „digitálními imigrantům“ trvá déle se novým technologiím přizpůsobit. Avšak podle Samuelové (2015) je toto rozdělení již zastaralé a éra „digitálního domorodce“ už skončila a sama ho dělí na tři typy tzv. „digitální sirotky“, „digitální exulanty“ a „digitální dědice“. Také říká, že v budoucnosti se tyto dělení upraví a je možné, že další dělení přibydou. Zmiňuje také to, že první digitální generace již vychovává své děti a reguluje jejich přístup k digitálním technologiím mnoha různými způsoby, což ukazuje i americký průzkum z roku 2015, který je zaměřený na toto téma. Tento průzkum byl jedním z podnětů, proč jsme se rozhodli zkoumat právě tuto věkovou skupinu, která se nachází těsně pod hranicí věku, kdy mohou děti vstupovat na sociální sítě. Dnešní děti vyrůstají po boku neustále se rozvíjejících technologií a nikdy neměly tu možnost žít bez nich.

Digitální svět je tedy chtít nechtít součástí jejich budoucnosti, a proto je podle nás tohle téma důležité a vhodné k zabývání se.

4.2 Cíle výzkumu

Hlavním výzkumným cílem této diplomové práce je zjistit, zdali existuje souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a třídním klimatem u žáků čtvrtých a pátých ročníků základní školy. Dalším cílem je zjistit, jaké sociálně sítě skutečně využívají, jaké elektronické přístroje k tomu využívají a jaké jsou rozdíly ve využívání sociálních sítí na základě pohlaví a typu sociální sítě. Dále jak si žáci zabezpečují internet, jaké jsou dopady sociálních sítí na žáky a v neposlední řadě jaké je jejich třídní klima.

4.3 Výzkumné otázky a hypotézy

Z výše uvedených výzkumných cílů vycházejí následné výzkumné otázky a hypotézy.

VO1: Jaké je skutečné využívání elektronických přístrojů u žáků?

VO2: Jaké je skutečné využívání sociálních sítí u žáků?

VO3: Existují rozdíly v míře využívání sociálních sítí v závislosti na pohlaví?

H1: Dívky vykazují vyšší míru aktivity na sociálních sítích než chlapci.

VO4: Existují rozdíly ve využívání sociálních sítí v závislosti na typu sociální sítě?

H2: Žáci vykazují vyšší aktivitu na sociální síti Instagram než na sociální síti Facebook.

VO5: Jak si žáci zabezpečují internet?

VO6: Jaký je dopad sociálních sítí na žáky?

VO7: Jaké je třídní klima?

VO8: Existuje souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a třídním klimatem u žáků?

H3: Existuje statisticky významná korelace mezi časem stráveným na sociálních sítích a spokojeností žáků ve třídě.

H4: Existuje statisticky významná korelace mezi časem stráveným na sociálních sítích a třenicí žáků ve třídě.

H5: Existuje statisticky významná korelace mezi časem stráveným na sociálních sítích a soutěživostí žáků ve třídě.

H6: Existuje statisticky významná korelace mezi časem stráveným na sociálních sítích a obtížností učení žáků.

H7: Existuje statisticky významná korelace mezi časem stráveným na sociálních sítích a soudržností třídy.

4.4 Výzkumný soubor

Výběrovým souborem našeho výzkumného šetření jsou zvoleni žáci 4. a 5. ročníků základních škol, kteří jsou těsně pod hranicí věku, kdy si mohou legálně zakládat účty na sociálních sítích. Nejedná se však o všechny sociální sítě, některé jsou dostupné od jakéhokoli věku a nemají tedy žádná věková omezení. Dle Ptáčka a Kuželové (2013, s. 42) je pro děti v tomto věku velmi důležitý sociální kontakt a potřeba být někým akceptován. Zároveň se v tomto věku utváří jejich identita na základě názorů, postojů a hodnocení ostatních, které považují za autoritu. Také se v tomto období začínají projevat rozdíly ve skupinách složených na základě pohlaví a děti se dostávají do středu pozornosti či naopak na okraj skupiny na základě jejich míry sociální zdatnosti.

Základní soubor

Základní výzkumný soubor tvoří všichni žáci 1. stupně základních škol v České republice. Dle Českého statistického úřadu v roce 2019/2020 docházelo na 1. stupeň základní školy celkem 563 346 žáků.

Výběrový soubor

Výběrový soubor našeho výzkumného šetření tvoří žáci 4. a 5. ročníků 1. stupně základních škol v Olomouckém kraji.

Tabulka 1 Výzkumný soubor

	Žáci 4. třídy	Žáci 5. třídy
základní škola A	18	13
základní škola B	43	47
základní škola C	-	20
základní škola D	-	25
Celkem	61	105

Zdroj: Vlastní výzkum

Způsob výběru

Prostřednictvím dostupného výběru bylo osloveno 23 základních škol. Pouze 4 základní školy projevily zájem o spolupráci a souhlasily se zúčastněním jejich žáků na dotazníkovém šetření. Pomocí dostupného výběru nelze zobecnit získané výsledky na celou populaci, nýbrž lze vyvodit ze získaných výsledků doporučení pro tyto konkrétní základní školy. Zvolili jsme žáky 4. a 5. ročníků základních škol.

Výsledného dotazníkového šetření se tedy zúčastnilo celkem 166 žáků, Ze ZŠ A se zúčastnilo celkem 31 (18,67 %) žáků, ze ZŠ B se jich zúčastnilo 90 (54,22 %), ze ZŠ C celkem 20 (12,05 %) a ze ZŠ D celkem 25 (15,06 %) žáků.

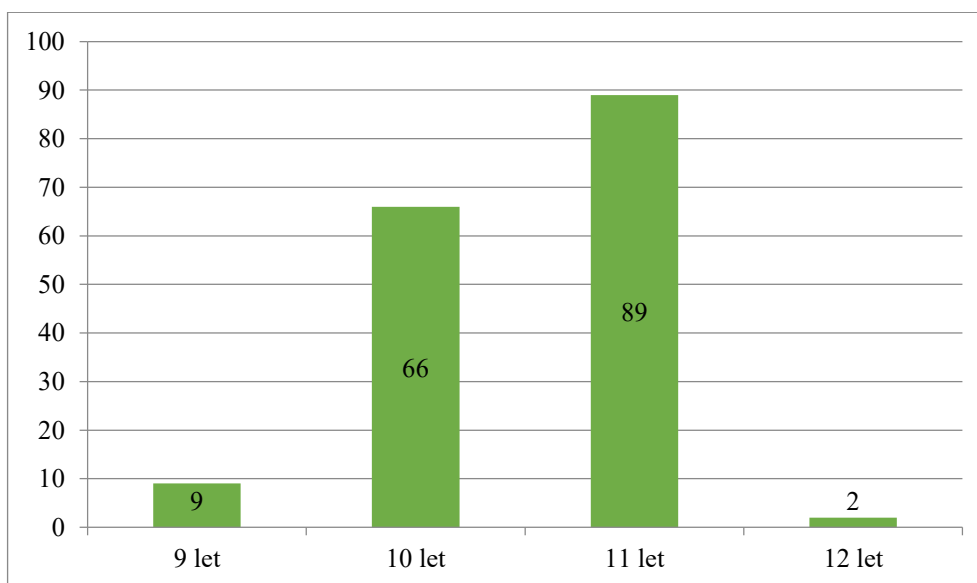
Tabulka 2 Pohlaví respondentů

	ZŠ A	ZŠ B	ZŠ C	ZŠ D	Celkem
Dívky	15	43	10	14	82
Chlapci	16	47	10	11	84

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 2 můžeme vyčíst, že se výzkumu zúčastnilo celkem 166 respondentů z toho 84 (50,60 %) chlapců a 82 (49,40 %) dívek a. Na ZŠ A se zúčastnilo celkem 16 (19,05 %) chlapců a 15 (18,29 %) dívek, na ZŠ B 47 (55,95 %) chlapců a 43 (52,44 %) dívek, na ZŠ C 10 (11,90 %) chlapců a 10 (12,20%) dívek a na ZŠ D celkem 11 (13,10 %) chlapců a 14 (17,07 %) dívek.

Graf 1 Věk respondentů

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 1 nám zobrazuje věk dotazovaných respondentů. Žáků ve věku 9 let bylo 9 (5,42 %), 10letých bylo 66 (39,76 %), 11letých 89 (53,61 %) a ve věku 12 let byli pouze 2 (1,20 %) respondenti. Průměrný věk respondentů je **10,5 let**.

4.5 Metoda sběru dat

Pro realizaci praktické části jak již bylo zmíněno, byla zvolena kvantitativní metoda sběru dat vzhledem ke kvantitativnímu charakteru našeho výzkumného tématu. Pro pilotáž byla oslovena 1 škola z Olomouckého kraje, která souhlasila a na níž byl proveden předvýzkum. Celkem se ho zúčastnilo 14 žáků ze 4. ročníku ZŠ. Předvýzkum obsahoval celkem 27 otázek na téma sociálních sítí a třídního klimatu. Cílem pilotáže bylo odhalit funkčnost online platformy, na které bylo dotazníkové šetření vytvořeno a také zjistit jeho nedostatky, aby mohlo být následně upraveno do finální podoby, která bude pro žáky lépe pochopitelná.

Vyplňování nového dotazníkového šetření proběhlo online formou přes platformu Google Forms. Žáci dotazník vyplňovali v rámci vyučovací hodiny s učitelem, který byl s dotazníkem dopředu obeznámen a žákům dotazník představil a vysvětlil, díky čemuž nebyl vyřazen žádný dotazník a bylo vyhodnoceno všech 166 získaných dotazníků. Dotazníkové šetření proběhlo v průběhu února až března 2021.

Finální verze dotazníku má 29 položek a skládá se ze tří částí. Otázky jsou různého charakteru. Použili jsme otázky otevřené, polouzavřené a uzavřené. Kompletní dotazník je přiložen v příloze této práce. První část obsahuje 4 identifikační otázky, které se týkají pohlaví, věku, třídy a školy, kterou žáci navštěvují. Druhá část obsahuje celkem 23 položek, které jsou spojeny s tématem sociálních sítí a elektronických přístrojů. Prvních 6 otázek v druhé části dotazníku bylo převzato z dotazníkového šetření *PISA 2018 - Žákovský dotazník o využívání ICT*. Poslední, třetí část dotazníku se zaměřuje na třídní klima, kterou tvoří položky 28 a 29. Položka 28 je utvořena pomocí Likertovy škály a poslední položka byla převzata ze standardizovaného dotazníku *Naše třída (MCI - My Class Inventory)* od Jana Laška (1988), který přepracoval původní anglickou verzi od autorů Fräsera a Fishera (1986) do českého jazyka. Tento standardizovaný dotazník obsahuje 25 výroků, na něž respondent vyjadřuje svůj vztah zaznačením odpovědi Ano-Ne. Odpověď Ano se následně skóruje 3 body a Ne 1 bodem. U otázek 6, 9, 10, 16, 24 se skóruje opačně. Dotazník zahrnuje celkem 5 oblastí, viz Tabulka 3. Pozitivně hodnotíme vysoké hodnoty u oblasti spokojenosti

a soudržnosti, zatímco u oblasti třenice, soutěživosti a obtížnosti učení se posuzují vysoké hodnoty za nepříznivé.

Tabulka 3 Oblasti standardizované části dotazníku (otázka č. 29)

Oblast	Číslo otázky	Otázka
Spokojenost ve třídě	1, 6, 11, 16, 21	V naší třídě baví děti práce ve škole. Některé děti nejsou v naší třídě šťastné. Děti z naší třídy mají svou třídu rády Některým dětem se v naší třídě nelíbí. V naší třídě je legrace.
Třenice ve třídě	2, 7, 12, 17, 22	V naší třídě se děti mezi sebou pořád perou. Některé děti v naší třídě jsou lakomé. Mnoho dětí z naší třídy dělá svým spolužákům naschvály. Určité děti z naší třídy vždycky chtějí, aby bylo po jejich, aby se jim ostatní děti přizpůsobily. Děti z naší třídy se mezi sebou hodně hádají.
Soutěživost ve třídě	3, 8, 13, 18, 23	V naší třídě děti mezi sebou často soutěží, aby se dověděly, kdo je nejlepší. Mnoho dětí z naší třídy si přeje, aby jejich práce byla lepší než práce spolužáků. Některým dětem z naší třídy je nepříjemné, když nemají tak dobré výsledky jako druzí žáci. Některé děti z naší třídy se vždy snaží udělat svou práci lépe než ostatní. Několik dětí z naší třídy chce být pořád nejlepší.
Obtížnost učení	4, 9, 14, 19, 24	V naší třídě je učení těžké, máme moc práce. Mnoho dětí z naší třídy dokáže udělat svou školní práci bez cizí pomoci. V naší třídě umí pracovat jen bystré děti. Práce ve škole je namáhavá. Většina dětí v naší třídě ví, jak má dělat svou práci, umí se učit.
Soudržnost třídy	5, 10, 15, 20, 25	V naší třídě je každý mým kamarádem. Některé děti z naší třídy nejsou mými kamarády. Všechny děti z naší třídy jsou mí důvěrní přátelé. Všechny děti z naší třídy se mezi sebou dobře snášejí. Děti z naší třídy se mají mezi sebou rády jako přátelé.

Zdroj: Naše třída

4.6 Metoda analýzy dat

Získaná data z dotazníků byla převedena do programu Microsoft Excel a následně roztříděna podle tříd, které žáci navštěvují kvůli větší přehlednosti zejména pro vyhodnocování poslední části dotazníku, která se týká třídního klimatu.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

V této kapitole přiblížíme výsledky našeho výzkumu, kterého se zúčastnily čtyři základní školy Olomouckého kraje. Budeme postupovat dle struktury stanovených výzkumných otázek. Jednotlivé otázky dotazníkového šetření postupně zodpovíme a graficky znázorníme.

VO1: Jaké je skutečné využívání elektronických přístrojů u žáků?

Po identifikačních otázkách jsme se na úvod žáků zeptali, jaké elektronické přístroje využívají nebo mají k dispozici doma a jaké mají k dispozici ve škole. Dále jsme se ptali na věk, kdy začali elektronické přístroje využívat, jaké z nich nejčastěji využívají a k jakým činnostem.

Tabulka 4 Výsledky otázky č. 5

Které z následujících přístrojů nebo možností máš DOMA k dispozici?	Ano a používám to	Ano, ale nepoužívám to	Ne
Stolní počítač	93	33	40
Notebook	106	37	23
Tablet	77	26	63
Wi-Fi	166	-	-
Herní konzole	73	16	77
Mobilní telefon	166	-	-
Přenosný přehrávač	7	16	143
Tiskárna	70	62	34
USB flash disk	64	73	29
Čtečka el. knih	3	12	151

Zdroj: Vlastní výzkum

Z výsledků nám vyplývá, že všichni žáci využívají mobilní telefon a bezdrátové připojení, zatímco ve škole bezdrátové připojení využívá pouze 74 (44,58 %) žáků. Celkem 126 (75,90 %) žáků má doma k dispozici stolní počítač, který ale aktivně využívá pouze 93 (56,02 %) z nich. Notebook aktivně využívá 106 (63,86 %) žáků, 37 (22,29 %)

žáků ho má k dispozici, ale nepoužívají ho. Tablet používá 77 (46,39 %) žáků, ale celkem ho vlastní 103 (62,05 %) žáků. Herní konzoli má doma 89 (53,61 %) žáků, přenosný přehrávač pouze 7 (4,22 %) žáků, tiskárnu má k dispozici celkem 132 (79,52 %) žáků, USB flash disk 137 (82,53 %) a pouze 15 (9,04 %) žáků má doma čtečku elektronických knih, kterou používají jen 3 (1,81 %) z nich.

Tabulka 5 Výsledky otázky č. 6

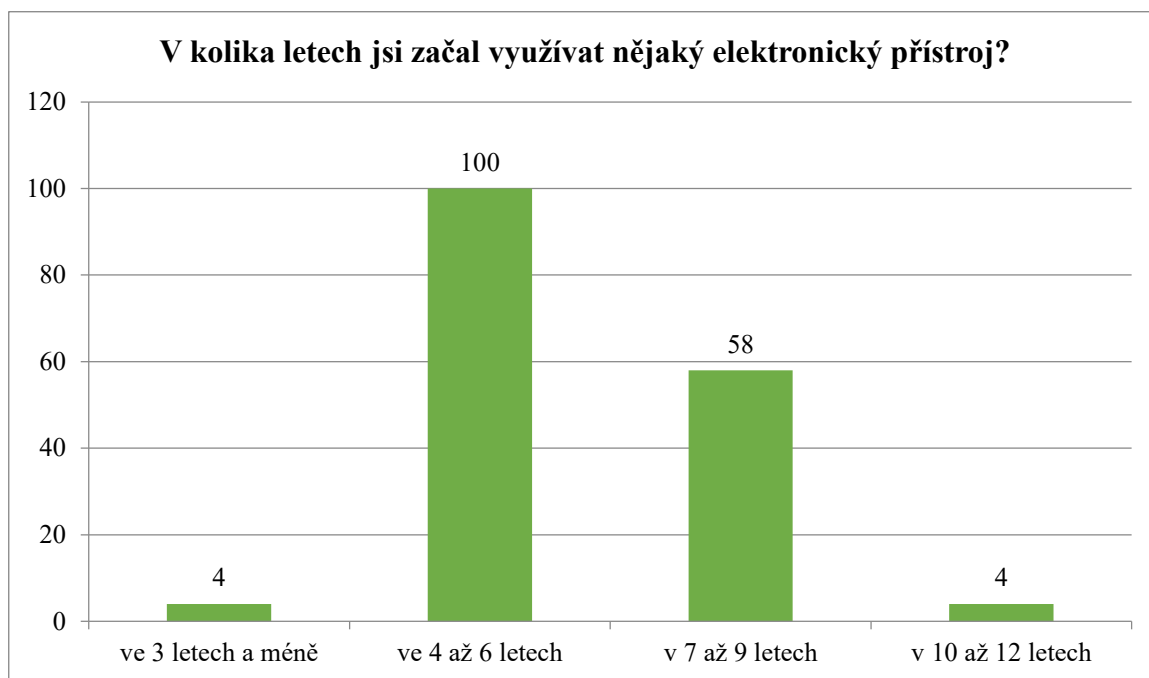
Které z následujících přístrojů nebo možností máš ve ŠKOLE k dispozici?	Ano a používám to	Ano, ale nepoužívám to	Ne
Stolní počítač	29	98	39
Notebook	-	132	34
Tablet	7	18	141
Školní počítače	166	-	-
Wi-Fi	74	61	31
USB flash disk	-	-	166
Čtečka el. knih	-	-	166
Dataprojektor	29	122	15
Interaktivní tabule	136	17	13

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve škole mají všichni žáci k dispozici školní počítače a většina z nich má k dispozici i bezdrátové připojení, které nemá k dispozici 31 (18,67 %) žáků. Tablet má k dispozici pouze 25 (15,06 %) žáků, stolní počítač 127 (76,51 %) a notebook 132 (79,52 %). Žádný žák nemá k dispozici USB flash disk ani čtečku elektronických knih, zatímco dataprojektor má k dispozici 151 (90,96 %) žáků a interaktivní tabuli 153 (92,17 %) z nich.

Položkou č. 7 jsme se žáků ptali, kdy začali využívat elektronický přístroj či přístroje jako je například mobilní telefon, tablet nebo počítač. Na tuto otázku měli na výběr z pěti odpovědí. Odpověď „Elektronické přístroje jsem ještě nikdy nepoužil/a“ nezaznamenal žádný z respondentů a proto jsme ji v Grafu 2 nezaznamenali.

Graf 2 Výsledky otázky č. 7

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 2 nám ukazuje, že nejvíce respondentů zaznamenalo odpověď „ve 4 až 6 letech“, kterou označilo 100 (60,24 %) žáků. Dále 58 (34,94 %) téměř o polovinu méně respondentů zaznačilo odpověď v „7 až 9 letech“. Pouze 4 (2,41 %) žáci poprvé použili elektronický přístroj v „10 až 12 letech“ a shodný počet respondentů, 4 (2,41 %), začal přístroje používat dokonce již ve „3 letech a méně“.

Tabulka 6 Výsledky otázky č. 7

	N	Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Věk, kdy začali využívat elektronický přístroj	166	6,12	1,72	1	12

Zdroj: Vlastní výzkum

Průměrný věk žáků, kdy začali používat elektronické přístroje je **6,12 let**. Můžeme tedy konstatovat, že je začali využívat zhruba po ukončení mateřské školy s nástupem do první třídy.

Tabulka 7 Výsledky otázky č. 10

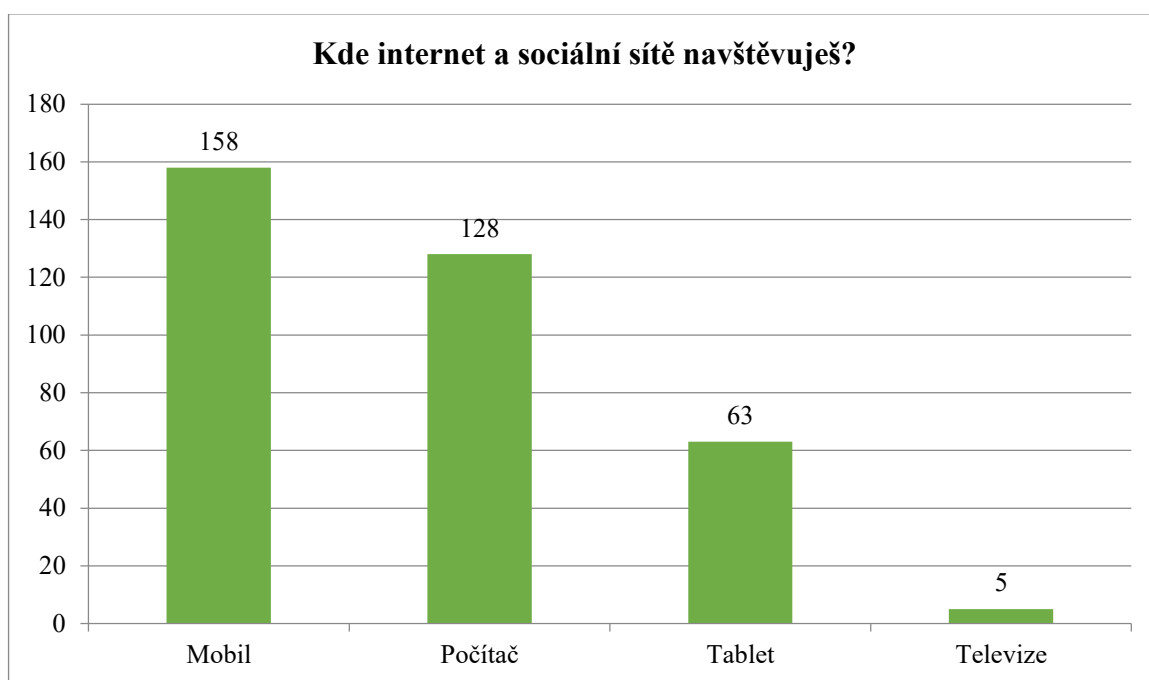
Jak často používáš elektronické přístroje pro následující činnosti?	Nikdy nebo téměř nikdy (0)	Jednou nebo dvakrát za měsíc (1)	Jednou nebo dvakrát za týden (2)	Téměř denně (3)	Denně (4)	Průměr odpovědi	Směrodatná odchylka
Hraji hry pro jednoho hráče	13	1	51	66	35	2,65	1,06
Hraji hry online	57	11	18	37	43	1,98	1,64
Používám e-mail	35	10	45	61	15	2,06	1,27
Chatuji online	13	1	11	59	82	3,18	1,12
Zapojuji se do sociálních sítí	33	6	15	65	47	2,52	1,44
Hraji online hry přes sociální sítě	88	16	22	32	8	1,13	1,36
Surfuji na internetu pro zábavu	4	6	15	97	44	3,03	0,84
Čtu si na internetu zprávy	44	27	43	44	8	1,66	1,25
Získávám na internetu praktické informace	30	38	57	37	4	1,68	1,08
Stahuji hudbu, filmy, hry nebo software z internetu	65	48	33	13	7	1,09	1,12
Zveřejňuji na internetu své vlastní výtvořky	84	40	33	7	2	0,81	0,97
Stahuji nové aplikace do mobilního přístroje	81	54	21	5	5	0,78	0,98

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 7 plyne, že žáci elektronické přístroje nejčastěji využívají k chatování s ostatními a k surfování na internetu pro zábavu, což zahrnuje například sledování YouTube videí. Další nejčastěji zaznamenanou položkou bylo hraní her pro jednoho hráče a připojování se na sociální síť. Pouze párkrát za týden žáci využívají e-mailovou korespondenci, čtou zprávy o nových událostech a získávají na internetu praktické informace. Nejméně respondentů pak využívá elektronické přístroje ke stahování nových aplikací, hudby, filmů, hraní her přes sociální síť či zveřejňování vlastní tvorby na internetu.

U položky č. 14 jsme se žáků ptali, kde, tedy na jakých elektronických přístrojích, sociální síť navštěvují. U této otázky mohli zaznačit více odpovědí a měli i otevřenou možnost odpovědi, kde několik žáků této možnosti využilo.

Graf 3 Výsledky otázky č. 14

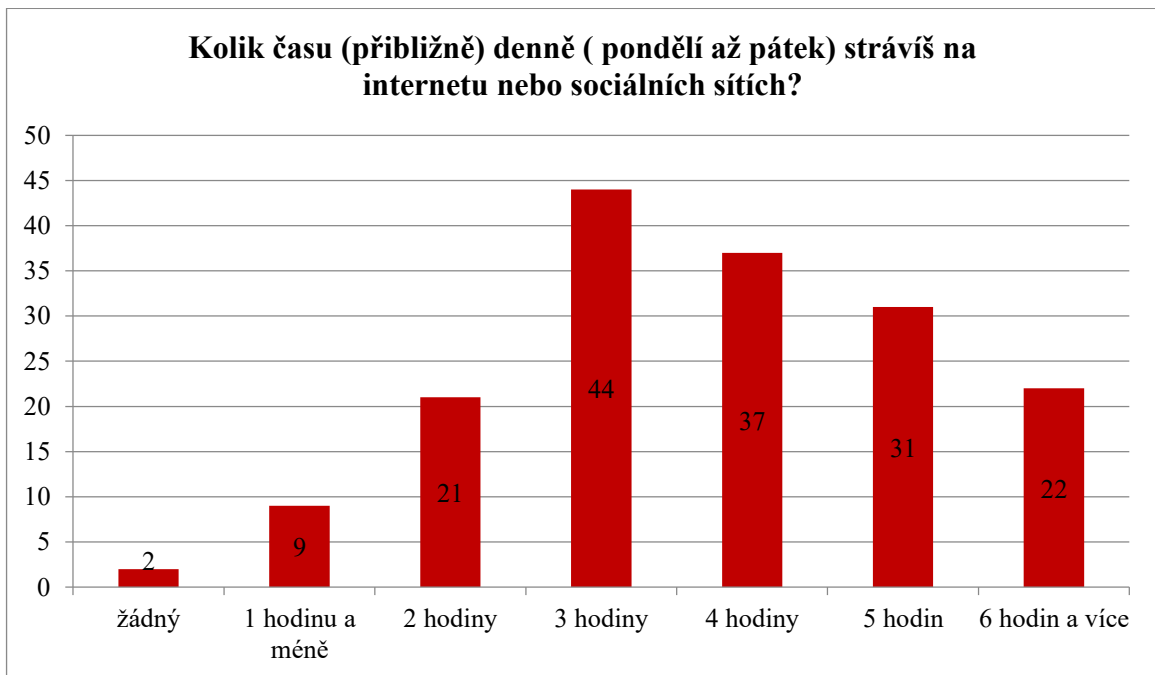
Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 3 ukazuje, že skoro všichni žáci, přesněji 158 (95,18 %), navštěvují sociální síť na mobilním telefonu. Další nejčastěji zaznamenanou odpovědí bylo, že sociální síť navštěvují přes počítač a to celkem 128 (77,11 %) žáků. Rovněž 63 (37,95 %) z nich používá tablet a 5 (3,01 %) žáků využilo možnost otevřené odpovědi, kde uvedli, že sociální síť navštěvují přes televizi.

VO2: Jaké je skutečné využívání sociálních sítí u žáků?

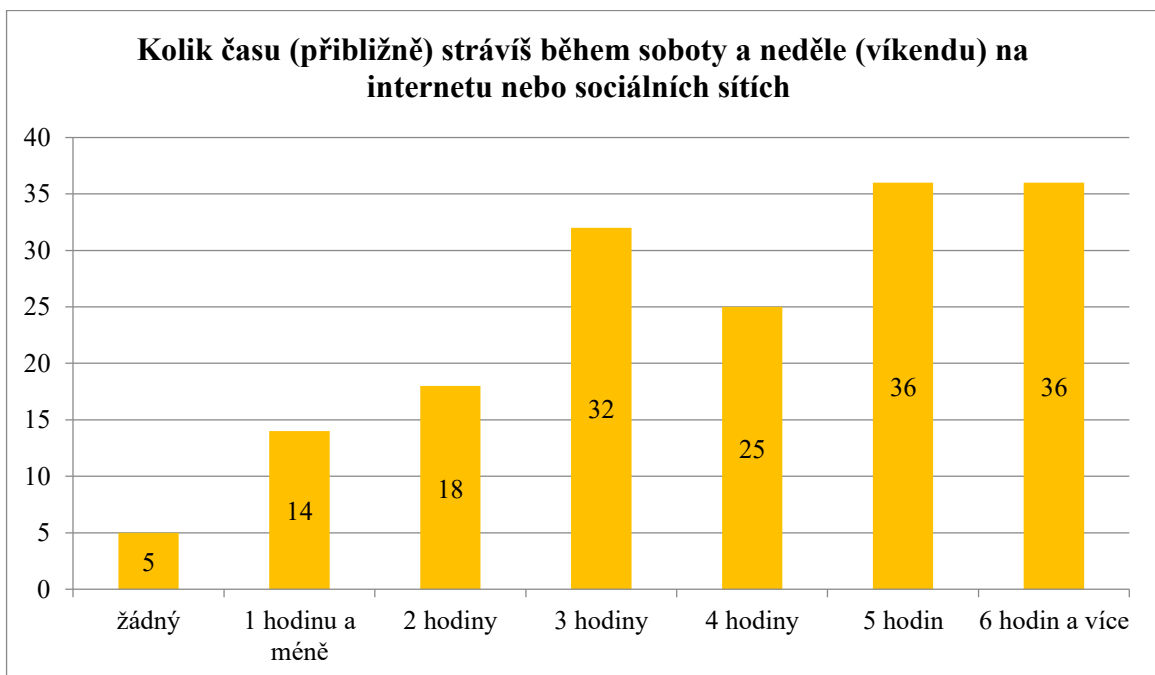
Další oblastí, na kterou jsme se v dotazníku zaměřili, bylo reálné využívání sociálních sítí žáků, tedy kolik času na nich tráví a jaké mají žáci o sociálních sítích povědomí.

Graf 4 Výsledky otázky č. 8

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 5 Výsledky otázky č. 9

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf 4 nám ukazuje, že nejvíce žáků tráví denně v rámci pracovního týdne na internetu 3 hodiny. Další nejčastěji zaznamenanou odpovědí byli 4 hodiny a poté 5 hodin. Graf 5, který značí aktivitu žáků na internetu během víkendu, ukazuje, že přes víkend žáci tráví mnohem více času online. Shodný počet žáků, stráví 5 nebo 6 a více hodin na internetu. Pouze 37 (22,29 %) žáků stráví během víkendu online 2 a méně hodin.

Tabulka 8 Výsledky otázky č. 8 a 9

	N	Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Pondělí až pátek	166	3,72	1,44	0	6
Sobota a neděle	166	3,86	1,71	0	6

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze zaznačených odpovědí žáků vychází zjištění, že žáci o víkendu (sobota a neděle) tráví na internetu více času než přes týden od pondělí do pátku. Průměrný čas strávený na sociálních sítích během týdne je 3,72 hodiny, zatímco o víkendu je to 3,86 hodiny. Dohromady za celý týden pak stráví na internetu v průměru 3,79 hodiny.

U otázek č. 11 a 12 žáci měli zaznačit všechny sociální sítě, které znají a také které z nich využívají vícekrát než dvakrát týdně, abychom zjistili jejich reálné využívání.

Tabulka 9 Výsledky otázky č. 11

Jaké sociální sítě znáš?	N	Procento	Dívky (N)	Chlapci (N)
Facebook	161	96,99 %	78	83
Instagram	159	95,78 %	77	82
TikTok	156	93,98 %	75	81
Snapchat	118	71,08 %	53	65
YouTube	166	100 %	82	84
Facebook Messenger	157	94,58 %	75	82
WhatsApp	145	87,35 %	68	77
Twitter	117	70,48 %	49	68

Viber	96	57,83 %	39	57
Microsoft Teams	153	92,17 %	71	82
Skype	121	72,89 %	54	67
Twitch	99	59,64 %	25	74
TeamSpeak	83	50 %	13	70
Discord	93	56,02 %	17	76
Wattpad	37	22,29 %	17	20
Tellonym	44	26,51 %	19	25
LinkedIn	28	16,87 %	8	20
Ask.fm	16	9,64 %	7	9
Tumblr	39	23,49 %	17	22
Pinterest	57	34,34 %	30	27
MySpace	26	15,66 %	10	16
Clubhouse	10	6,02 %	1	9
Steam	9	5,42 %	1	8
Signal	1	0,60 %	1	0

Zdroj: Vlastní výzkum

Z tabulky 9 vyplývá, že žáci znají všechny námi vypsané světově nejužívanější sociální sítě a někteří žáci uvedli v možnosti otevřené odpovědi aplikaci Clubhouse, Steam a Signal. Jako nejznámější sociální síť u žáků převládá YouTube, kterou zná všech 166 žáků, hned za ní je aplikace Facebook, kterou zná 161 (97 %) žáků a Instagram, který zná 159 (95,8%) žáků. Za těmito sociálními sítěmi se umístil dále Facebook Messenger, který zná 157 (94,6 %) žáků, TikTok 156 (94 %) žáků, Microsoft Teams 153 (92,2 %) a WhatsApp zná 145 (87,3 %) žáků. Nejméně známý je pro žáky Signal, který v otevřené odpovědi uvedl pouze 1 (0,6 %) žák a Steam, který zná pouze 9 (5,4 %) žáků. Nízkou četnost odpovědí získal dále Clubhouse, Ask.fm, MySpace, LinkedIn, Wattpad nebo Tumblr.

Tabulka 10 Výsledky otázky č. 12

Jaké sociální sítě používáš nejčastěji?	N	Procento	Dívky (N)	Chlapci (N)
Facebook	46	27,71 %	23	23
Instagram	101	60,84 %	49	52
TikTok	86	51,81 %	50	36
Snapchat	21	12,65 %	14	7
YouTube	152	91,57 %	70	82
Facebook Messenger	130	78,31 %	60	70
WhatsApp	50	30,12 %	21	29
Twitter	5	3,01 %	0	5
Viber	7	4,22 %	4	3
Microsoft Teams	127	76,51 %	59	68
Skype	20	12,05 %	8	12
Twitch	62	37,35 %	2	60
TeamSpeak	52	31,33 %	0	52
Discord	66	39,76 %	4	62
Wattpad	2	1,20 %	2	0
Tellonym	1	0,60 %	1	0
LinkedIn	0	0 %	0	0
Ask.fm	2	1,20 %	1	1
Tumblr	1	0,60 %	1	0
Pinterest	10	6,02 %	7	3
MySpace	0	0 %	0	0
Clubhouse	6	3,61 %	0	6
Steam	6	3,61 %	0	6

Signal	1	0,60 %	1	0
--------	---	--------	---	---

Zdroj: Vlastní výzkum

Z otázky č. 12 jsme zjistili, že žáci nejčastěji používají sociální síť YouTube, kterou používá 152 (91,57 %) žáků vícekrát než dvakrát týdně. Další nejčastější sociální síť byl Facebook Messenger, který využívá celkem 130 (78,31 %) žáků, dále Microsoft Teams 127 (76,51 %) žáků, Instagram 101 (60,84 %) žáků a TikTok 86 (51,81 %) žáků. Sociální síť LinkedIn a MySpace nezaznamenal žádný žák a sociální síť Signal, Tellonym a Tumblr získaly pouze 1 (0,60 %) odpověď. Mezi nejméně používané sociální síť se dále řadí Twitter, který používá 5 (3,01 %) žáků, Clubhouse a Steam 6 (3,61 %) žáků, Viber 7 (4,22 %), Pinterest 10 (6,02 %), Skype 20 (12,05 %), WhatsApp 50 (30,12 %), TeamSpeak 52 (31,33 %), Twitch 62 (37,35 %) a Discord 66 (39,76 %) žáků.

Tabulka 11 Výsledky otázky č. 13

V kolika letech jsi si založil/a profil na těchto sociálních sítích?	N	Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Instagram	112	8,91	1,51	5	11
Facebook	120	8,39	1,30	5	11
TikTok	98	9,31	1,61	5	11
Snapchat	39	8,69	1,87	5	11
YouTube	104	7,73	1,37	5	11

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka 11 ukazuje průměrný věk žáků, ve kterém si založili profil na jednotlivých sociálních sítích. Je nutné podotknout, že průměrný věk je vypočítán pouze z žáků, kteří uvedli, že si sociální síť založili a ví, v jakém věku to bylo. Nejvíce žáků si založilo Facebook a průměrný věk založení je 8,39 let, Instagram si založilo celkem 114 (68,67 %) žáků a průměrný věk je 8,91 let. U TikToku je průměrný věk založení nejvyšší a to 9,31 let, zatímco u YouTube je to dokonce 7,73 let. Snapchat si založilo pouze 42 (25,30 %) žáků, kteří vykazují průměrný věk založení 8,69 let.

VO3: Existují rozdíly v míře využívání sociálních sítí v závislosti na pohlaví?

Pro zjištění rozdílů v míře využívání sociálních sítí mezi dívkami a chlapci byly stanoveny následující hypotézy, které byly testovány za pomoci F-testu.

- **H₀**: Dívky vykazují stejnou míru aktivity na sociálních sítích jako chlapci.
- **H_A**: Dívky vykazují vyšší míru aktivity na sociálních sítích než chlapci.

Tabulka 12 **Vyhodnocení hypotézy č. 1**

H1	N	Průměr	Směrodatná odchylka	F-test <i>p</i>
Dívky	82	4,315	1,068	0,097
Chlapci	84	3,262	0,889	

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze zjištěných hodnot vyplývá ($p = 0,097$), že existuje rozdíl v míře využívání sociálních sítí mezi dívkami a chlapci. To znamená, že v tomto případě **zamítáme nulovou hypotézu** a zároveň **přijímáme hypotézu alternativní**.

VO4: Existují rozdíly ve využívání sociálních sítí v závislosti na typu sociální sítě?

Pro zjištění rozdílů ve využívání sociálních sítí podle typu sociální sítě byly stanoveny následující hypotézy, které byly testovány za pomoci F-testu.

- **H₀**: Žáci nevykazují statisticky významné rozdíly mezi využíváním sociálních sítí Instagram a Facebook.
- **H_A**: Žáci vykazují vyšší využívání sociální sítě Instagram než sociální sítě Facebook.

Tabulka 13 **Vyhodnocení hypotézy č. 2**

H2	N	Průměr	Směrodatná odchylka	F-test <i>p</i>	Wilcox <i>p</i>
Facebook	46	0,067	0,249	0,000000134	0,002
Instagram	101	0,388	0,487		

Zdroj: Vlastní výzkum

Ze zjištěných výsledků vyplývá, že existuje statisticky významný rozdíl ve využívání mezi sociální sítí Instagram a sociální sítí Facebook. To znamená, že v tomto případě také zamítáme nulovou hypotézu a zároveň přijímáme hypotézu alternativní.

VO5: Jak si žáci zabezpečují internet?

Následující otázky č. 15 a 18 sloužily ke zjištění, jak si chrání své sociální sítě a kdo jim kontroluje jejich aktivitu na internetu, jelikož jejich věk je u některých sociálních sítí pod hranicí možnosti založení.

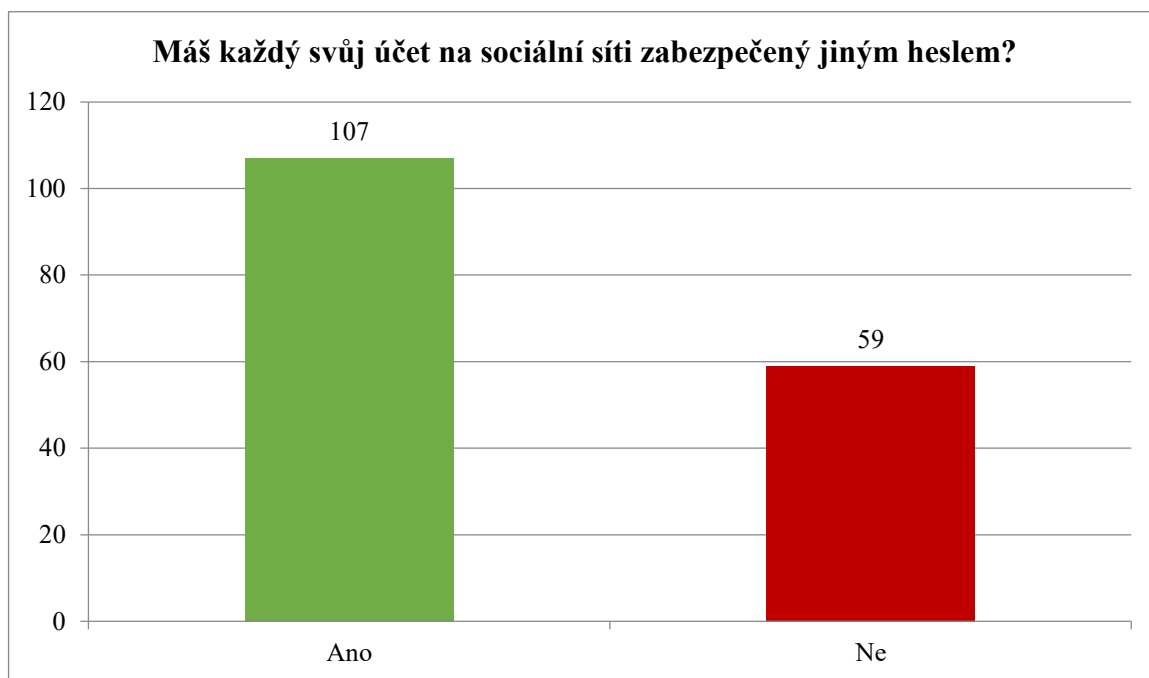
Tabulka 14 Výsledky otázky č. 15

Kdo kontroluje tvoji aktivitu na internetu?	Počet	%
Rodiče (oba)	43	25,90
Táta	7	4,22
Máma	30	18,07
Sourozenec	15	9,04
Prarodiče	-	-
Učitel	2	1,20
Nikdo	86	51,81
Kamarádi	1	0,60

Zdroj: Vlastní výzkum

U otázky, zdali někdo žákům kontroluje jejich aktivitu na internetu, jsme zjistili, že 86 (51,81 %) žákům vůbec nikdo jejich aktivitu nekontroluje. U této otázky žáci mohli zaznačit více odpovědí a také měli i možnost otevřené odpovědi, kdy mohli zapsat jakoukoliv další jinou osobu, která jim kontroluje jejich aktivitu. Tuto možnost využil pouze 1 (0,60 %) žák, který napsal, že mu aktivitu kontrolují kamarádi. Největší počet zaznamenaných odpovědí měla odpověď „Rodiče“ s 43 (25,90 %) odpověďmi a poté „Máma“, která získala 30 (18,07 %) odpovědí. „Prarodiče“ nezaznačil žádný žák, zatímco „Sourozenec“ 15 (9,04 %) žáků, „Tátu“ 7 (4,22 %) žáků a „Učitele“ pouze 2 (1,20 %) žáci.

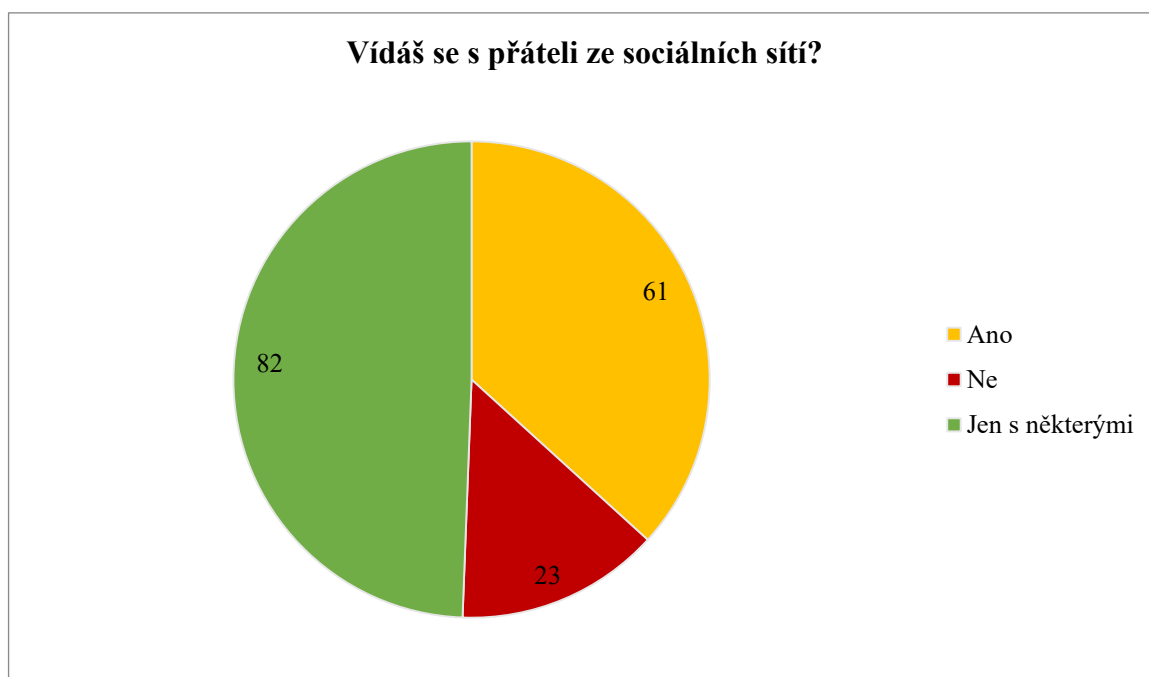
Graf 6 Výsledky otázky č. 18

Zdroj: Vlastní výzkum

Více než polovina (64,46 %) dotazovaných žáků uvádí, že si své účty na sociálních sítích chrání odlišnými hesly, aby se v případě hackerského napadení předešlo ztrátě všech jejich účtů nebo záznamů na sociálních sítích. Ostatních 59 (35,54 %) žáků se na sociálních sítích chrání pouze jedním stejným heslem, které využívají u více účtů.

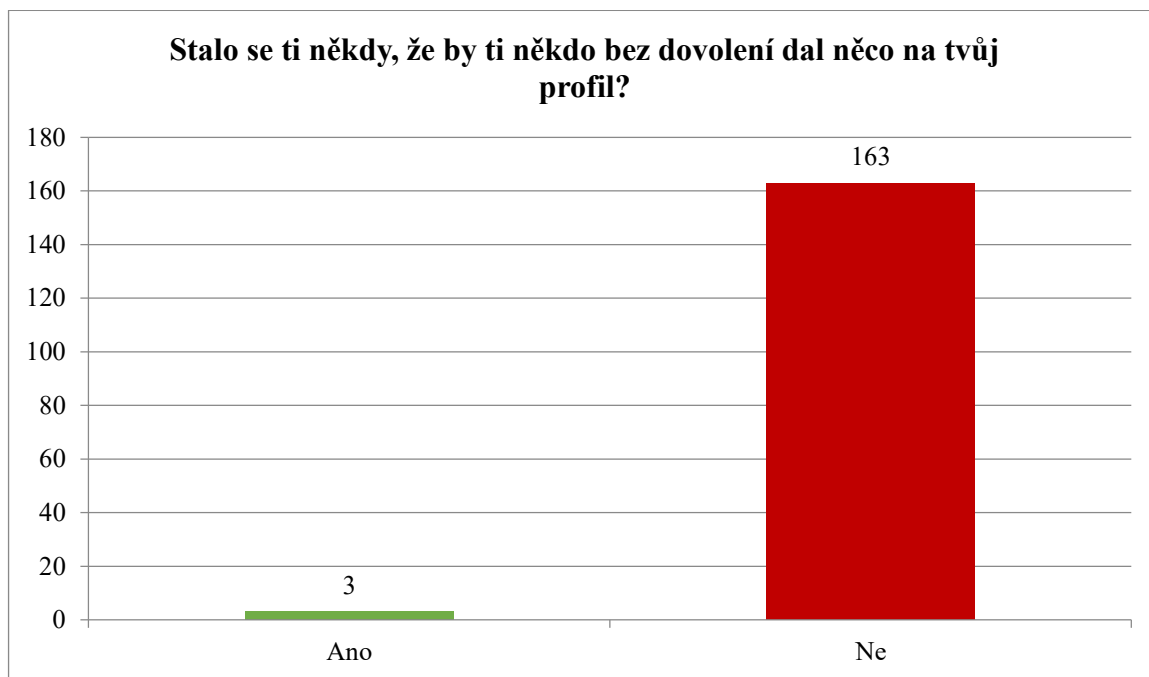
Graf 7 Výsledky otázky č. 22

Zdroj: Vlastní výzkum

Na tuto otázku odpovědělo 23 (13,86 %) žáků záporně, tudíž se neseťkávají se svými přáteli ze sociálních sítí. Dohromady 61 (36,75 %) žáků se vidá se svými přáteli ze sociálních sítí a 82 (49,40 %) žáků se vidá pouze s některými z nich.

Graf 8 Výsledky otázky č. 16

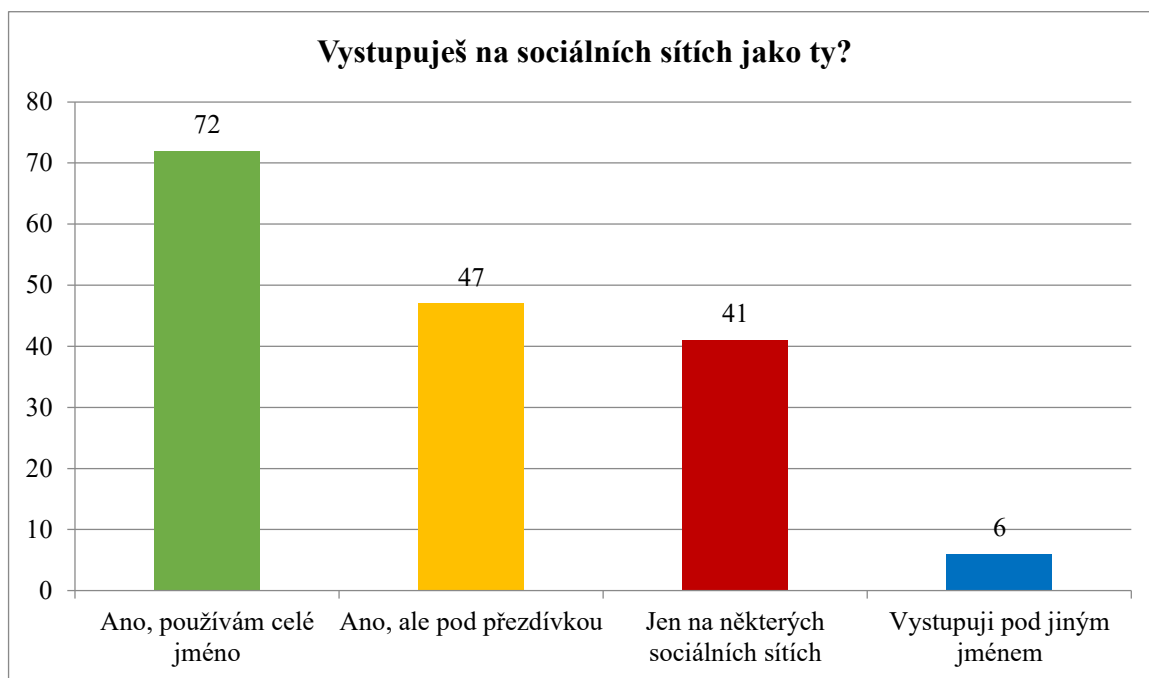
Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, zdali žákům někdy někdo dal něco na jejich profil na sociální síti bez dovolení, odpovědělo 163 (98,19 %) z nich záporně, kdežto 3 (1,81 %) žáci mají zkušenost s tím, že jim nějaká jiná osoba bez jejich vědomí zveřejnila fotku, příspěvek či něco jiného na jejich profilový účet.

VO6: Jaký je dopad sociálních sítí na žáky?

Následující otázky byly zaměřeny na to, pod jakou identitou žáci na sociálních sítích vystupují, zda sdílí fotky, videa, apod. ze svého života s ostatními lidmi na sociálních sítích a také jestli o tomto sdílení nějak přemýšlí. Dále, jestli kvůli sociálním sítím zanedbávají své vlastní potřeby, jestli se cítí osamělí, přestože komunikují s ostatními prostřednictvím sociálních sítí, zda dávají přednost online komunikaci nebo osobní tzv. „face to face“ a také zda si samotní žáci myslí, že na ně sociální sítě mají vliv a jak vidí sebe samotné a sociální sítě v budoucnosti.

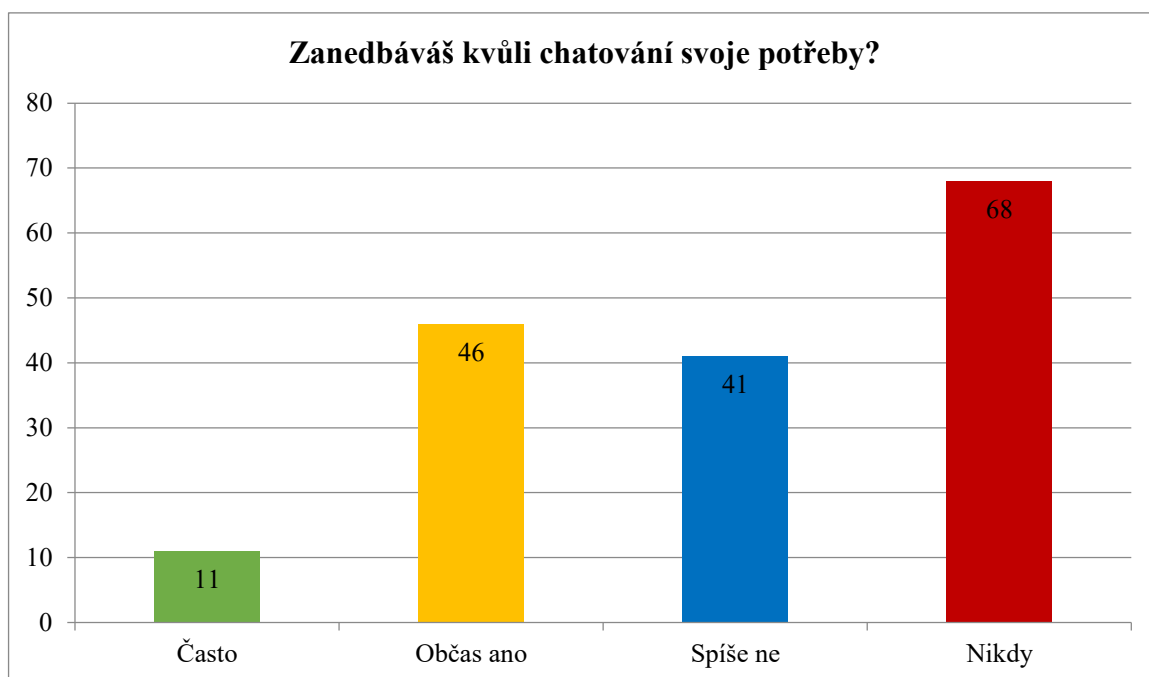
Graf 9 Výsledky otázky č. 17

Zdroj: Vlastní výzkum

U otázky, zda vystupují na sociálních sítích pod svým jménem, odpovědělo 72 (43,37 %) žáků, že ano a používají celé své jméno, 47 (28,31 %) žáků také používá vlastní jméno, ale pod přezdívkou a 41 (24,70 %) žáků vystupuje pod vlastním jménem jen na určitých sociálních sítích. Pouze 6 (3,61 %) žáků vystupuje na sociálních sítích pod jiným jménem.

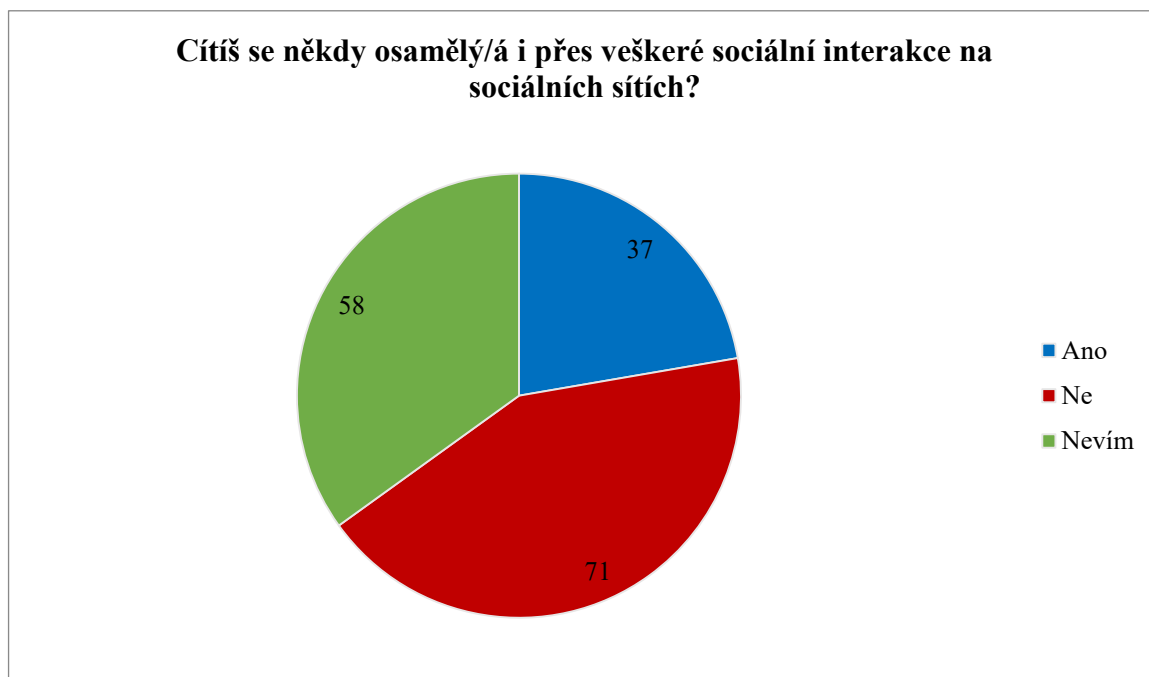
Graf 10 Výsledky otázky č. 19

Zdroj: Vlastní výzkum

V položce č. 19 jsme se žáků ptali, jestli zanedbávají své potřeby kvůli chatování, na což nám 11 (6,63 %) z nich odpovědělo, že často zanedbávají své potřeby a 46 (27,71 %) z nich občas také. Žáci, kteří často zanedbávají své potřeby, tráví denně na internetu v průměru 5,4 hodiny. Své potřeby kvůli chatování nikdy zanedbává 68 (40,96 %) žáků a 41 (24,70 %) spíše také ne.

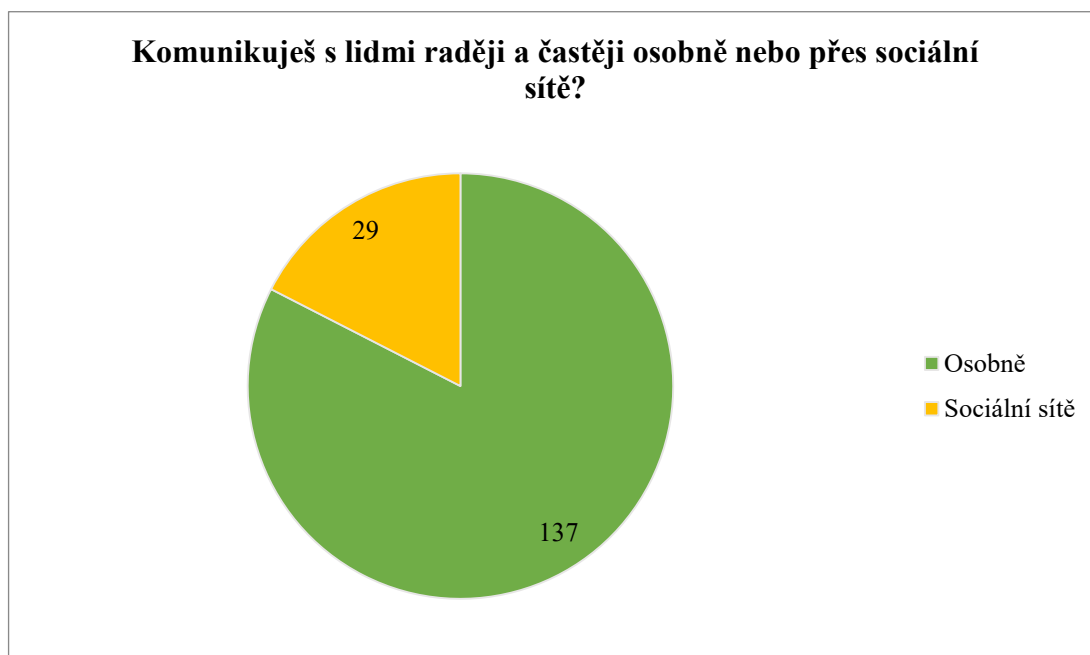
Graf 11 Výsledky otázky č. 20

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, zda se někdy cítí žáci osamělí i přes jejich veškeré interakce na sociálních sítích odpovědělo 71 (42,77 %) žáků, že se osamělí necítí, zatímco 37 (22,29 %) žáků osamělost pociťuje. Ostatních 58 (34,94 %) není o tomto pocitu rozhodnuto.

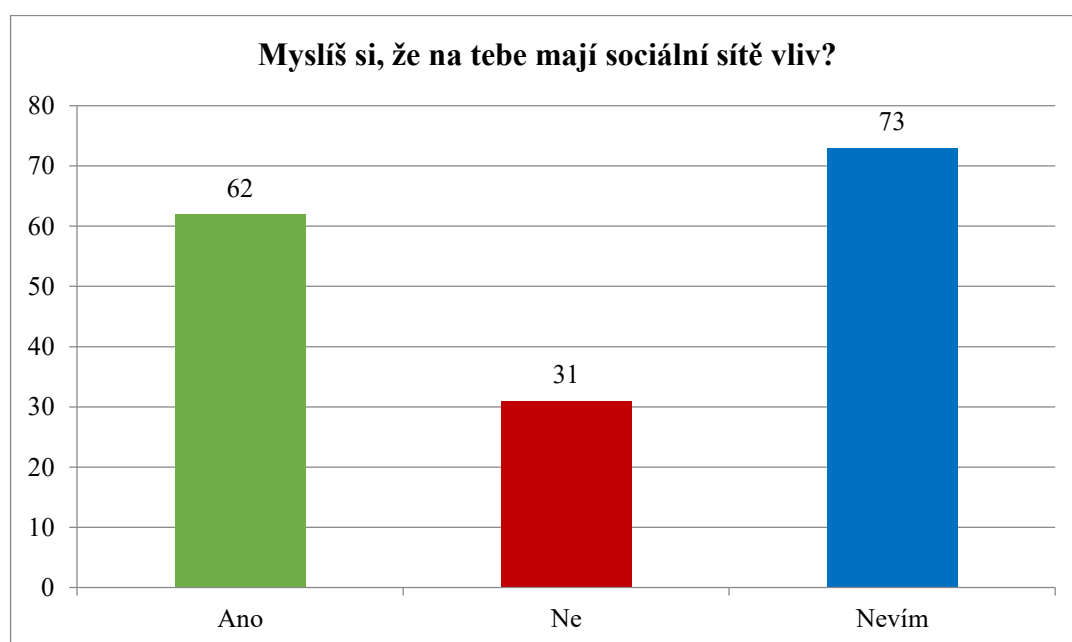
Graf 12 Výsledky otázky č. 21

Zdroj: Vlastní výzkum

Touto otázkou jsme zjistili, zda žáci dávají přednost osobní komunikaci před komunikací na sociálních sítích. Více než polovina žáků, celkem 137 (82,53 %) z nich, dává přednost osobní komunikaci, zatímco 29 (17,47 %) žáků preferuje komunikaci s ostatními přes sociální sítě. Žáci, kteří preferují komunikaci přes sociální sítě, tráví na internetu v průměru 4,2 hodiny přes týden a 4,7 hodiny o víkendu.

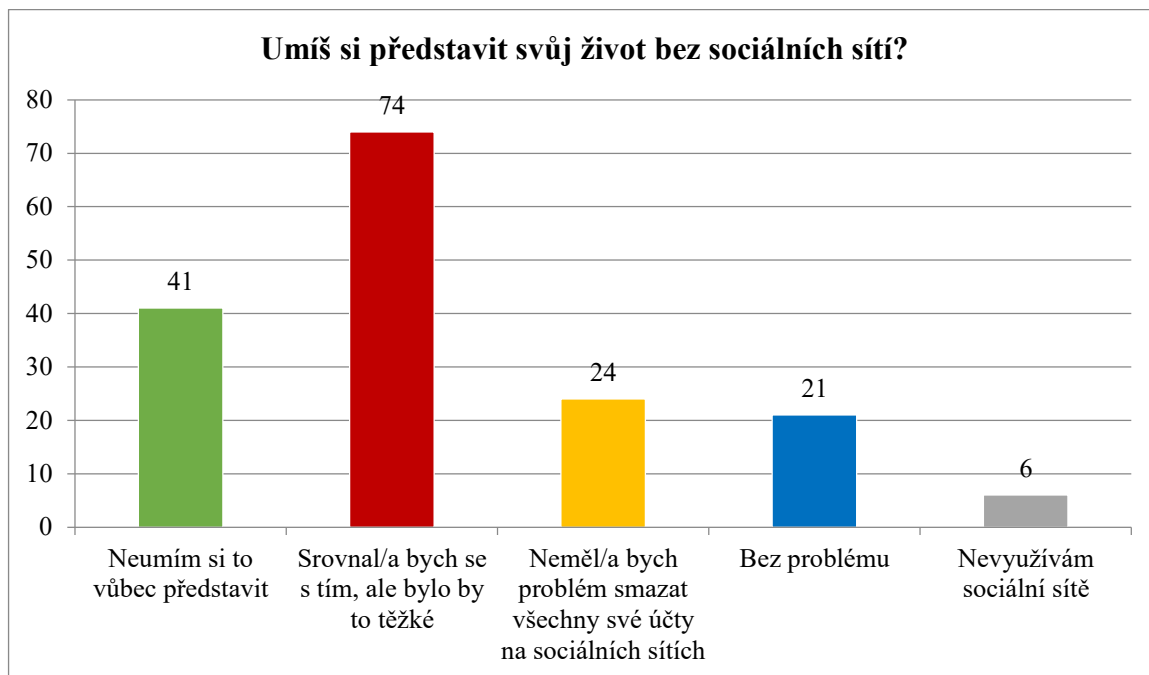
Graf 13 Výsledky otázky č. 23

Zdroj: Vlastní výzkum

U této položky v dotazníku jsme zjišťovali, zda žáci vnímají vliv sociálních sítí na jejich osobu a myslí si, že je ovlivňují. Celkem 62 (37,35 %) odpovědělo, že si myslí, že na ně sociální sítě mají vliv, zatímco 31 (18,67 %) žáků si je jista o opaku. Velká část žáků, dohromady 73 (43,98 %), si není jista a neví, zda na ni mají sociální sítě vliv.

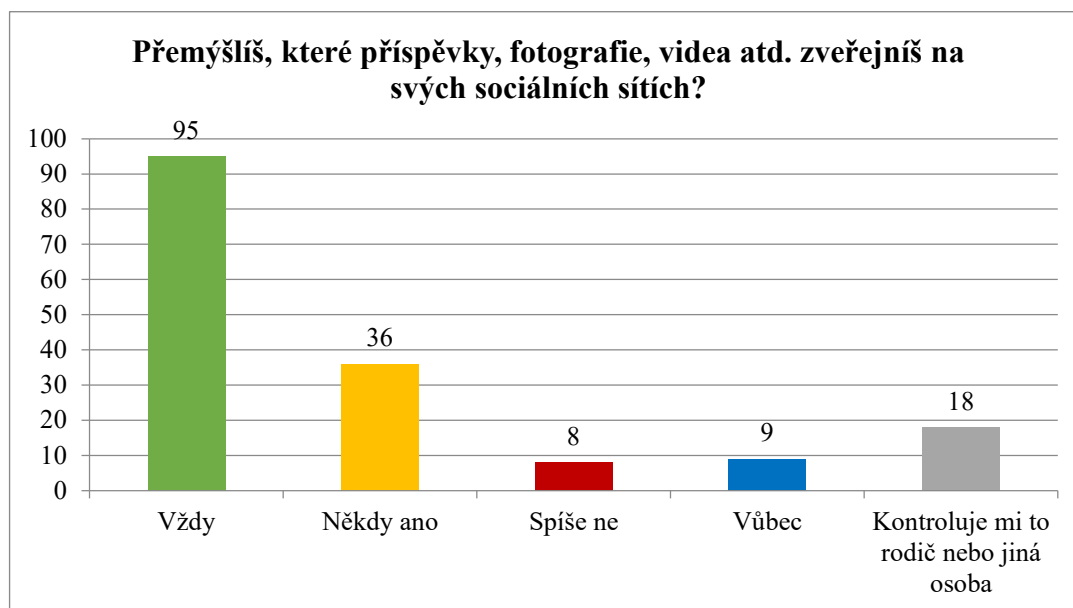
Graf 14 Výsledky otázky č. 24

Zdroj: Vlastní výzkum

U otázky, jestli si umí představit svůj život bez sociálních sítí, bylo zjištěno, že 41 (24,70 %) žáků si život bez nich neumí vůbec představit a naopak 21 (12,65 %) žáků si to dokáže představit bez problému. Velká část žáků (44,58 %) by se s tím srovnala, ale bylo by to pro ně těžké- U 24 (14,46 %) žáků by nebyl problém smazat všechny jejich účty na sociálních sítích. 6 (3,61 %) z žáků uvedlo, že sociální sítě nevyužívá.

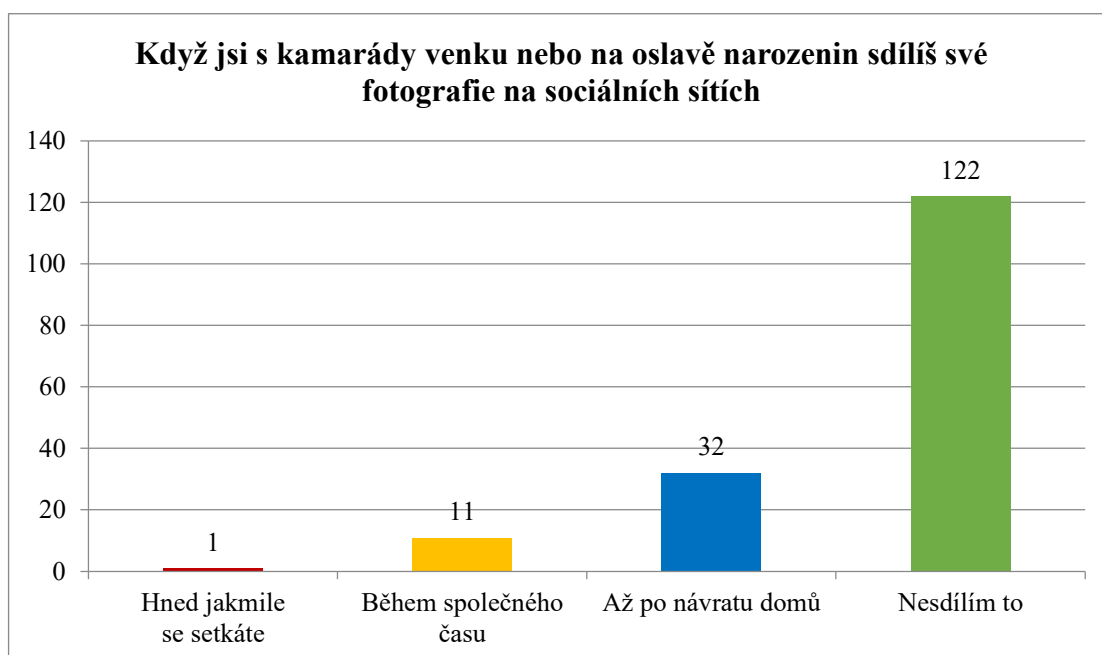
Graf 15 Výsledky otázky č. 25

Zdroj: Vlastní výzkum

Dále jsme se zaměřili na to, zdali samotní žáci přemýšlí nad tím, co veřejně sdílí s ostatními na sociálních sítích. Některým žákům, konkrétně 18 (10,84 %), jejich příspěvky před tím než je zveřejní, kontroluje rodič nebo jiná osoba. Vždy než něco zveřejní, tak nad tím přemýšlí 95 (57,23 %) žáků, pouze někdy 36 (21,69 %) žáků a 8 (4,82 %) žáků nad tím spíše nepřemýšlí. Vyskytlo se i 9 (5,42 %) žáků, kteří nad sdílením vůbec nepřemýšlejí.

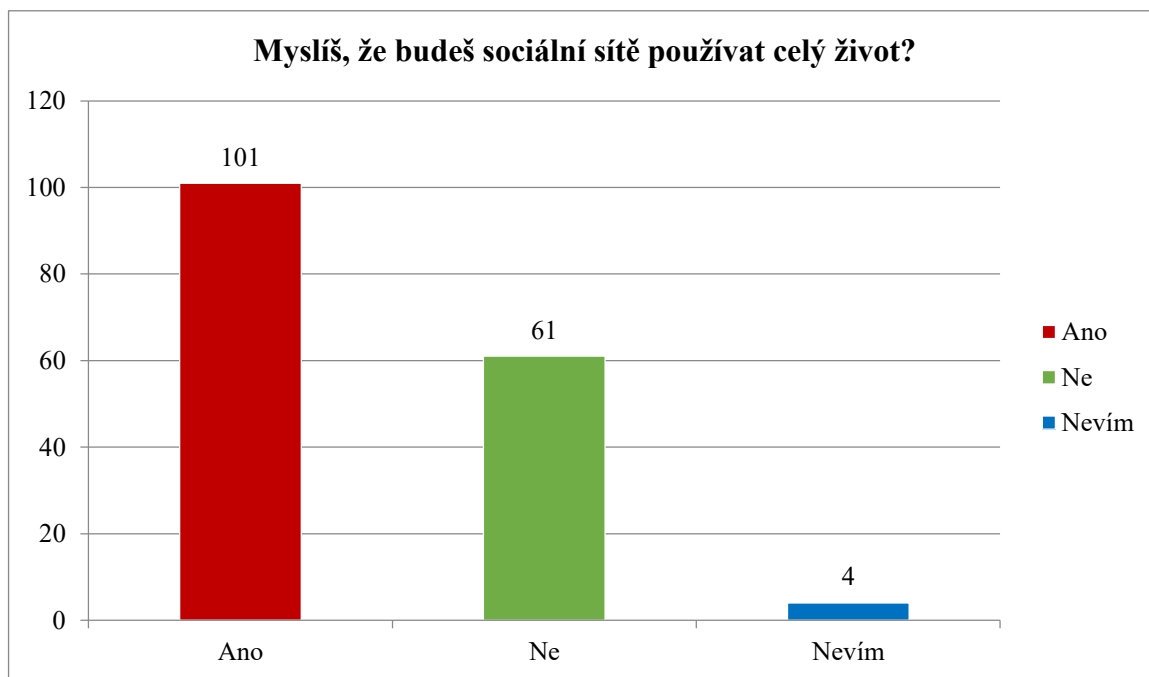
Graf 16 Výsledky otázky č. 26

Zdroj: Vlastní výzkum

Velká část žáků na otázku sdílení fotografií při čase tráveném s kamarády nebo po návratu domů odpověděla, že v té době žádné fotografie nesdílí a nesdílí je ani po příchodu domů. Těchto žáků bylo celkem 122 (73,49 %), žáků, kteří sdílí fotografie až po návratu domů, bylo 32 (19,28 %), zatímco 11 (6,63 %) společné fotografie sdílí během společného času a 1 (0,60 %) žák dokonce hned jakmile se se svými kamarády setká.

Graf 17 Výsledky otázky č. 27

Zdroj: Vlastní výzkum

Položka č. 27 se v dotazníku žáků dotazovala na to, zda si myslí, že budou sociální sítě používat celý život. Do budoucnosti s využíváním sítí počítá 101 (60,84 %) žáků, kdežto 61 (36,75 %) si myslí, že je používat nebudou. Pouze 4 (2,41 %) žáci nejsou rozhodnutí o tom, zda sociální sítě budou či nebudou využívat.

Následující otázka sloužila ke zjištění, zda si žáci myslí, že je sociální sítě ovlivňují ve vztazích s jejich spolužáky a také jejich spolužáky mezi sebou. Tato otázka byla hodnocena pomocí škály (-2 *Nesouhlasím*, -1 *Spíše nesouhlasím*, 0 *Těžko rozhodnout*, 1 *Spíše souhlasím*, 2 *Souhlasím*).

Tabulka 15 Výsledky otázky č. 28

	N	Průměr	Směrodatná odchylka	Minimum	Maximum
Ovlivňují sociální sítě vztahy mezi tebou a tvými spolužáky?	166	0,42	1,21	-2	2
Ovlivňují sociální sítě vztahy mezi tvými spolužáky?	166	0,31	1,21	-2	2

Zdroj: Vlastní výzkum

Z výsledků nám vychází průměrná odpověď 0,42, že žáci spíše souhlasí s tím, že je sociální sítě ovlivňují ve vztazích s jejich spolužáky. U otázky, zda sociální sítě ovlivňují jejich spolužáky, vyšla hodnota u průměrné odpovědi 0,31, což znamená, že žáci neumí v tomto ohledu rozhodnout a zároveň jsou velmi mírně nakloněni tomu, že spíše souhlasí.

VO7: Jaké je třídní klima?

Za účelem zjištění, jaké je vnímané třídní klima u žáků, jsme do dotazníkového šetření vložili otázku č. 29, která obsahovala standardizovaný dotazník *Naše třída* od Jana Laška, který tvoří celkem 25 výroků, na které žáci odpovídali „Ano“ nebo „Ne“. Tyto výroky se poté dělí na 5 oblastí, které se vyhodnocují zvlášť. Výsledky našeho šetření jsme zaznamenali do tabulek dle jednotlivých škol a tříd. Žáci v každé oblasti mohli získat nejméně 5 a nejvíce 15 bodů. U oblasti spokojenosti a soudržnosti značí vyšší hodnoty lepší výsledky a u oblasti třenic, soutěživosti a obtížnosti naopak čím nižší hodnoty, tím lepší výsledek. Zvýrazněny jsou odchylky od pásma běžných hodnot.

Tabulka 16 Výsledky otázky č. 29 (ZŠ A)

ZŠ A (třída 1)	Aritmetický průměr	Směrodatná odchylka	Pásma běžných hodnot	Medián
Spokojenost	12,00	2,20	10,0-14,4	11
Třenic	11,11	3,39	6,9-13,1	11
Soutěživost	12,33	3,63	9,7-14,8	15
Obtížnost	7,78	2,49	6,2-11,1	9
Soudržnost	9,78	2,92	6,4-12,9	9

ZŠ A (třída 2)				
Spokojenost	13,92	1,55	10,0-14,4	15
Třenice	9,00	3,56	6,9-13,1	9
Soutěživost	11,00	3,16	9,7-14,8	11
Obtížnost	5,92	1,93	6,2-11,1	5
Soudržnost	10,54	4,25	6,4-12,9	9

Zdroj: Vlastní výzkum

ZŠ A vykazuje u našich zkoumaných tříd spíše pozitivní třídní klima. Třída 1 vykazuje dobré vzájemné vztahy, ale třenice i soutěživost ve třídě mezi dětmi je poměrně vysoká. Nižšími hodnotami v těchto oblastech by se mohla zvýšit jejich soudržnost mezi nimi, která je spíše nižší, ale je stále v optimálních hodnotách. Obtížnost učení je nižší, což je pro žáky optimální. Spokojenost žáků ve třídě 2 je značně vysoká, což značí velmi dobré vzájemné vztahy mezi spolužáky. Soudržnost třídy má také vysoké hodnoty a obtížnost učení je má naopak nízké, což je pozitivní. Jejich soutěživost a třenice mezi nimi by mohla být nižší, ale nevykazuje vysoké hodnoty a můžeme říct, že jsou v optimálním rozsahu.

Tabulka 17 Výsledky otázky č. 29 (ZŠ B)

ZŠ B (třída 1)	Aritmetický průměr	Směrodatná odchylka	Pásmo běžných hodnot	Medián
Spokojenost	14,36	1,56	10,0-14,4	15
Třenice	6,82	1,62	6,9-13,1	7
Soutěživost	10,45	3,50	9,7-14,8	12
Obtížnost	5,64	1,14	6,2-11,1	5
Soudržnost	11,55	2,70	6,4-12,9	13
ZŠ B (třída 2)				
Spokojenost	14,33	1,32	10,0-14,4	15
Třenice	6,81	2,09	6,9-13,1	7
Soutěživost	10,24	2,41	9,7-14,8	9
Obtížnost	6,52	1,89	6,2-11,1	5
Soudržnost	11,86	2,50	6,4-12,9	13
ZŠ B (třída 3)				
Spokojenost	14,33	1,52	10,0-14,4	15

Třenice	7,25	2,72	6,9-13,1	7
Soutěživost	8,25	2,94	9,7-14,8	7
Obtížnost	6,75	2,07	6,2-11,1	6
Soudržnost	12,17	2,70	6,4-12,9	13
ZŠ B (třída 4)				
Spokojenost	14,74	0,92	10,0-14,4	15
Třenice	6,48	2,11	6,9-13,1	7
Soutěživost	8,30	2,46	9,7-14,8	9
Obtížnost	6,48	2,02	6,2-11,1	5
Soudržnost	13,52	1,38	6,4-12,9	13

Zdroj: Vlastní výzkum

Třída 1 na základní škole B vykazuje značně pozitivní hodnoty v oblasti spokojenosti žáků a soudržnosti třídy. Obtížnost učení v této třídě vykazuje nižší hodnotu než pásmo běžných hodnot, což můžeme brát pozitivně i negativně. Učivo je sice pro žáky velmi snadné, ale je zde riziko toho, že je pro žáky až příliš lehké a to může vést ke spoustě rizik jako je například nedbalost či zahálčivost. Soutěživost je mezi žáky nízká a třenice mezi žáky je dokonce pod hodnotami v běžném pásmu, což je pozitivní.

Třída 2 vykazuje pozitivní výsledky v oblasti třenice, kde se vychýlila od pásma běžných hodnot a ukazuje, že třenice ve třídě jsou minimální. Žáci ve třídě jsou velmi spokojeni a i jejich soudržnost je vysoká. Obtížnost učení je pro žáky v normách, což je optimální a co se týče soutěživosti žáků, tak ta je v této třídě nízká.

Ve třídě 3 panuje velmi vysoká míra spokojenosti a zároveň i soudržnosti mezi žáky. Obtížnost učiva žáci považují spíše za snazší. Třenice ve třídě dosahuje nízkých hodnot a soutěživost mezi žáky je dokonce nižší než pásmo běžných hodnot, což vypovídá o panujících dobrých vztazích ve třídě.

Třída 4 se vykazuje velmi pozitivním třídním klimatem. Spokojenost ve třídě i soudržnost třídy přesáhla pásmo běžných hodnot, což značí nadprůměrně dobré vztahy mezi žáky. Třenice i soutěživost ve třídě díky pozitivním vztahům mezi žáky dosáhla nízkých hodnot a taktéž se tyto oblasti díky tomu vychýlily z pásma běžných hodnot. Obtížnost učení se nevychyluje, ale je na spodní hranici běžných hodnot. Můžeme tedy říci, že pro žáky není učení považováno za obtížné. Výsledky této třídy ve všech oblastech můžeme označit za velmi uspokojující.

Na základní škole B dle zjištěných výsledků panují velmi dobré vztahy mezi spolužáky a celkově je vysoká míra spokojenosti žáků ve třídě. Můžeme tedy říci, že námi zkoumané třídy vykazují pozitivní třídní klima.

Tabulka 18 Výsledky otázky č. 29 (ZŠ C)

ZŠ C (třída 1)	Aritmetický průměr	Směrodatná odchylka	Pásmo běžných hodnot	Medián
Spokojenost	13,10	2,94	10,0-14,4	15
Třenice	8,30	3,13	6,9-13,1	7
Soutěživost	10,30	2,99	9,7-14,8	11
Obtížnost	7,20	2,14	6,2-11,1	7
Soudržnost	9,90	2,71	6,4-12,9	9

Zdroj: Vlastní výzkum

Třída na základní škole C vykazuje pozitivní klima. Obtížnost učení žáků v této třídě je podle jejich výsledků nižší. Stejně tak i třenice a soutěživost mezi žáky ukazuje nízké hodnoty, což značí o dobrých vztazích mezi žáky. Dobré vztahy nám potvrdily výsledky z oblasti spokojenosti, které jsou ve vysokých hodnotách a stejně tak i jejich soudržnost, která se nachází v optimálních hodnotách.

Tabulka 19 Výsledky otázky č. 29 (ZŠ D)

ZŠ D (třída 1)	Aritmetický průměr	Směrodatná odchylka	Pásmo běžných hodnot	Medián
Spokojenost	9,00	2,89	10,0-14,4	9
Třenice	11,56	3,34	6,9-13,1	13
Soutěživost	11,88	3,47	9,7-14,8	13
Obtížnost	7,32	2,21	6,2-11,1	7
Soudržnost	6,92	2,04	6,4-12,9	7

Zdroj: Vlastní výzkum

Třída na základní škole D celkově spíše nevykazuje pozitivní klima. Spokojenost ani soudržnost žáků nevykazuje vysoké hodnoty, což svědčí o tom, že stav vztahů mezi spolužáky ve třídě je nedobrá. Spokojenost žáků se dokonce vychyluje od pásma běžných hodnot. Vztahy mezi spolužáky se odráží i v oblasti třenice a soutěživosti, které mají vysoké hodnoty. Díky tomu je můžeme označit za nepříliš optimální, přestože se nachází v pásmu běžných hodnot. Obtížnost učení je nižší a to odpovídá přiměřené náročnosti učení.

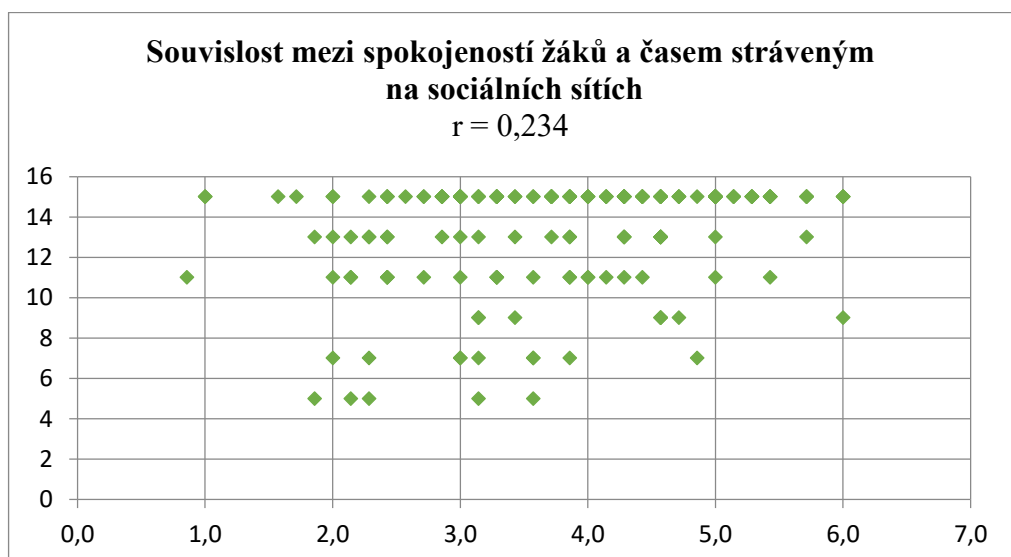
VO8: Existuje souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a třídním klimatem u žáků?

Pro zjištění souvislosti mezi časem stráveným na sociálních sítích a jednotlivými oblastmi třídního klimatu u žáků byly stanoveny následující hypotézy, které byly testovány pomocí Pearsonova korelačního koeficientu.

Spokojenost žáků ve třídě

- **3H₀**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a spokojeností žáků ve třídě neexistuje statisticky významný rozdíl.
- **3H_A**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a spokojeností žáků ve třídě existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 18 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (spokojenost žáků)

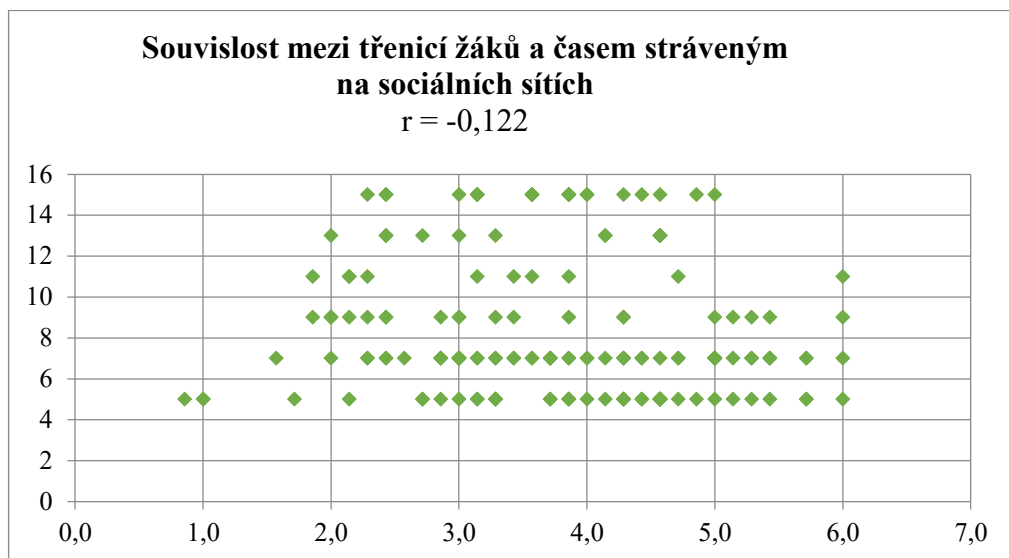
Zdroj: Vlastní výzkum

Zjištěná hodnota ($r = 0,234$) ukazuje, že mezi spokojeností žáků a časem stráveným na sociálních sítích existuje slabá pozitivní lineární závislost. Na základě výsledků tedy **zamítáme nulovou hypotézu** na hladině významnosti 0,05, která tvrdí, že mezi spokojeností a průměrným počtem hodin je nulová korelace. Zároveň **přijímáme hypotézu alternativní**.

Třenice žáků ve třídě

- **4H₀**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a třenicí žáků ve třídě neexistuje statisticky významný rozdíl.
- **4H_A**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a třenicí žáků ve třídě existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 19 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (třenice žáků)

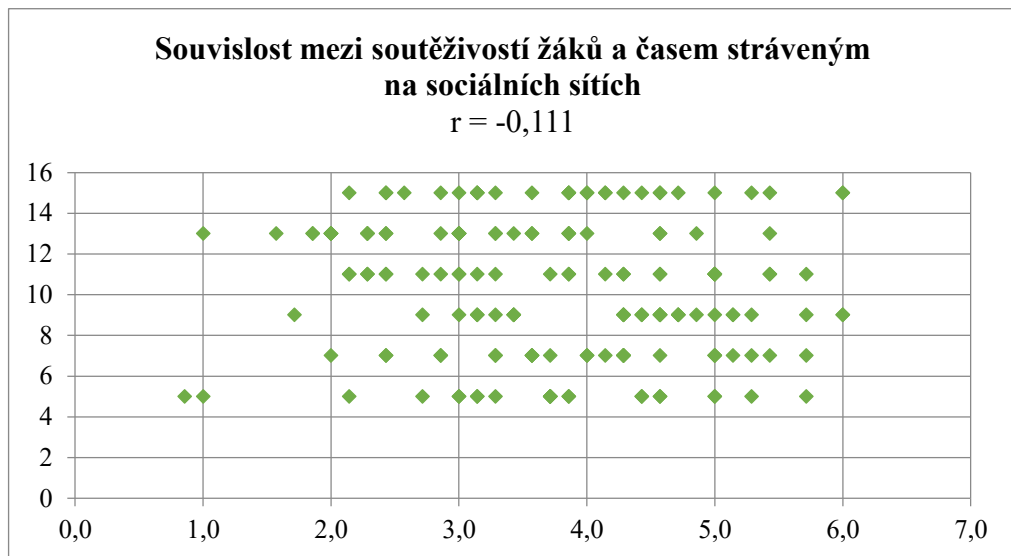
Zdroj: Vlastní výzkum

Ze získaného výsledku ($r = -0,122$) nám vychází slabá negativní lineární závislost a to znamená, že **přijímáme nulovou hypotézu**. Výsledky poukazují na to, že třenice žáků nesouvisí se stráveným časem na sociálních sítích.

Soutěživost žáků ve třídě

- **5H₀**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a soutěživostí žáků ve třídě neexistuje statisticky významný rozdíl.
- **5H_A**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a soutěživostí žáků ve třídě existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 20 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (soutěživost žáků)

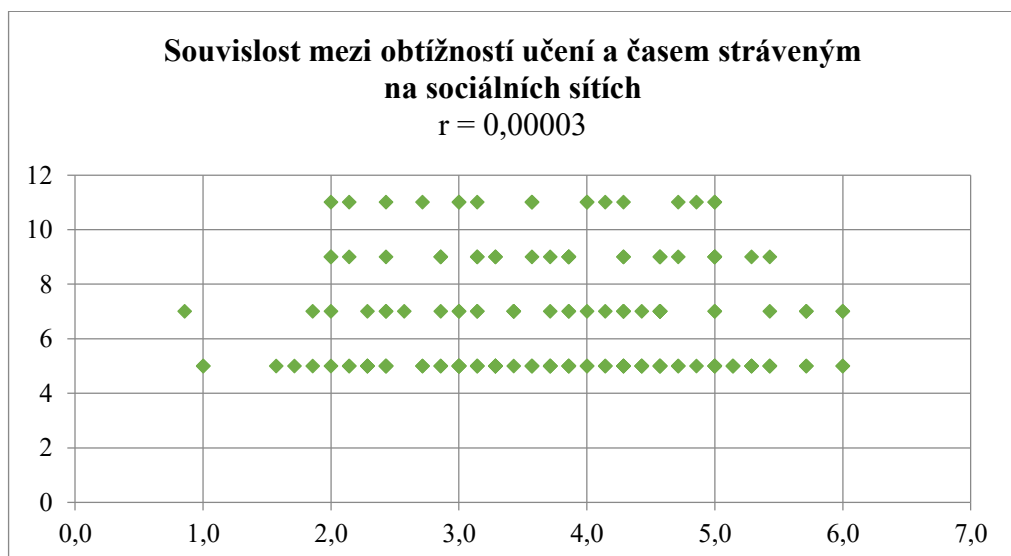
Zdroj: Vlastní výzkum

Získaná hodnota ($r = -0,111$) značí slabou negativní lineární závislost. Soutěživost žáků a čas strávený na sociálních sítích vykazuje nulovou korelaci, proto **přijímáme nulovou hypotézu**.

Obtížnost učení žáků

- **6H₀**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a obtížností učení žáků neexistuje statisticky významný rozdíl.
- **6H_A**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a obtížností učení žáků existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 21 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (obtížnost učení)

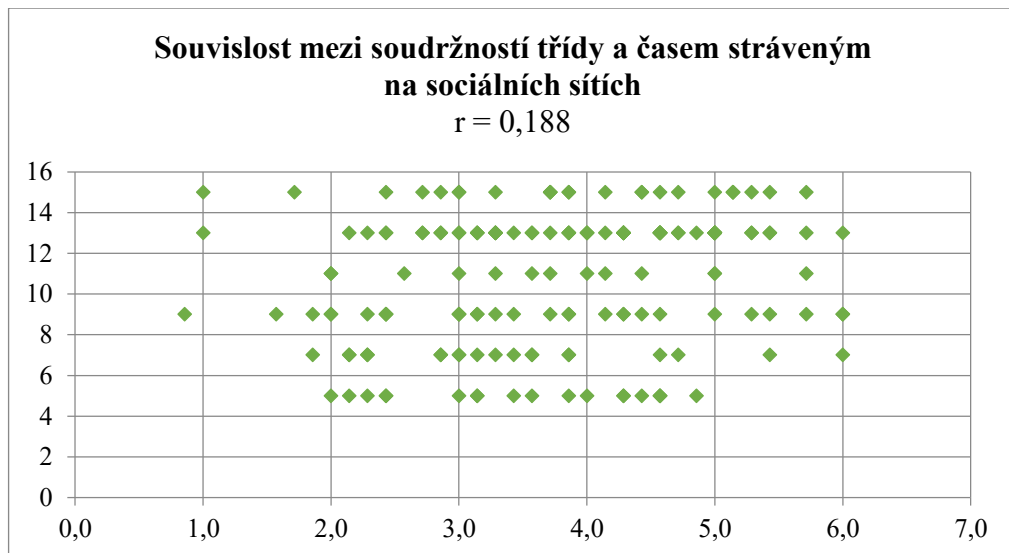
Zdroj: Vlastní výzkum

Zjištěná hodnota ($r = 0,00003$) značí lineární nezávislost a proto **přijímáme nulovou hypotézu** na hladině významnosti 0,05, tj. přijímáme, že mezi obtížností učení žáků a stráveným časem na sociálních sítích je nulová korelace.

Soudržnost třídy

- **7H₀**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a soudržností třídy neexistuje statisticky významný rozdíl.
- **7H_A**: Mezi časem stráveným na sociálních sítích a soudržností třídy existuje statisticky významný rozdíl.

Graf 22 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (soudržnost třídy)

Zdroj: Vlastní výzkum

Ve vztahu soudržnosti třídy a času stráveném na sociálních sítích vyšla hodnota ($r = 0,188$), což značí slabou pozitivní lineární závislost, tudíž **zamítáme nulovou hypotézu** na hladině významnosti 0,05, tj. zamítáme, že mezi soudržností třídy a průměrným počtem hodin strávených na sociálních sítích je nulová korelace.

6 INTERPRETACE DAT A DISKUZE

Cílem praktické části bylo zjistit dopady sociálních sítí na žáky a také na jejich třídní klima. Stanovenými výzkumnými otázkami bylo zjišťováno, jak si žáci zabezpečují internet, jaké je jejich skutečné využívání elektronických přístrojů a sociálních sítí a jaké je jejich třídní klima. Stanovili jsme si také hypotézy, kterými jsme zjišťovali rozdíly v míře využívání sociálních sítí na základě pohlaví a rozdíly ve využívání sociálních sítí podle typu sociální sítě. Dále také, zda existuje souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a třídním klimatem žáků.

Výzkum byl realizován kvantitativní metodou za pomoci dotazníkového šetření. Výzkumného šetření se zúčastnilo celkem 166 žáků 4. a 5. ročníků základních škol v Olomouckém kraji ve věkovém rozmezí od 9 do 12 let. Výběr výzkumného souboru byl prováděn pomocí dostupného výběru. Dotazník obsahoval celkem 29 položek. Získaná data byla deskriptivně popisována a znázorněna pomocí grafů a tabulek. K vyhodnocení výsledků byl použit program Microsoft Excel.

První výzkumnou otázkou, **Jaké je skutečné využívání elektronických přístrojů u žáků?**, bylo výzkumným šetřením zjištěno, že všichni dotazovaní žáci (N=166) využívají mobilní telefon, přes který žáci sociální sítě navštěvují nejčastěji, a poté nejčastěji využívají notebook (N=106). Ve škole je to nejčastěji školní počítač (N=166) a interaktivní tabule (N=136). Průměrný věk, kdy žáci poprvé začali využívat nějaký elektronický přístroj je 6,12 let. Elektronické přístroje pak využívají nejčastěji k chatování s ostatními a k hraní her, což Černá (2013, s. 14-15) vysvětluje tím, že jedinci v tomto věku potřebují kontakt se svými vrstevníky a toto jsou pro ně jedny z možností, jak se s nimi spojit.

Druhá výzkumná otázka, **Jaké je skutečné využívání sociálních sítí u žáků?**, zjistila, že žáci tráví na internetu v průběhu týdne průměrně 3,72 hodin a o víkendu 3,86 hodin za celý týden je to pak v průměru 3,79 hodin. Jejich nejpoužívanější sociální sítí je YouTube (N=152), kterou následuje Facebook Messenger (N=130), zatímco samotný Facebook (N=46) aktivně používá méně než polovina dotazovaných. Průměrný věk, kdy si žáci založili profil na sociální sítí Instagram je 8,91 let, u Facebooku je to 8,39 let, TikToku 9,31 let, Snapchatu 8,69 let a YouTube dokonce 7,73 let.

Na základě třetí výzkumné otázky, **Existují rozdíly v míře využívání sociálních sítí v závislosti na pohlaví?**, a čtvrté výzkumné otázky, **Existují rozdíly ve využívání**

sociálních sítí v závislosti na typu sociální sítě?, jsme si stanovili dvě hypotézy. U hypotézy H1 jsme vycházeli z předpokladu, že dívky vykazují vyšší míru aktivity na sociálních sítích než chlapci, což se nám pomocí ověření za pomoci F-testu potvrdilo. Druhá hypotéza H2 předpokládala, že sociální síť Instagram žáci využívají více než sociální síť Facebook a tato hypotéza byla přijata také na základě ověření F-testem.

Na základě páté výzkumné otázky, **Jak si žáci zabezpečují internet?**, bylo zjištěno, že většina žáků (N=107) si svou bezpečnost na sociálních sítích chrání odlišnými hesly na každém svém vytvořeném účtu. Zhruba polovině žákům (N=86) jejich aktivitu na internetu nikdo nekontroluje. Žákům pak nejvíce kontrolují jejich aktivitu oba rodiče (N=43). Samotného tátu (N=7) jako kontrolora jejich aktivit oproti mámě (N=30) označilo pouze pár žáků. Pouze 3 žákům se stalo, že by jim někdo dal něco na jejich profil bez dovolení.

Pomocí šesté výzkumné otázky, která se zaměřovala na **dopad sociálních sítí na žáky**, jsme zjistili, že necelá polovina žáků (N=72) vystupuje na sociálních sítích pod svým celým jménem. Své potřeby kvůli využívání sociálních sítí často zanedbává 11 z nich a dokonce 46 žáků občas také. Na otázku zda se cítí osaměle i přes veškeré sociální interakce uvedlo celkem 37 žáků, že se cítí osaměle. Dále jsme zjistili, že většina žáků (N=137) preferuje osobní komunikaci před tou na sociálních sítích. Žáci (N=29), kteří uvedli, že preferují sociální sítě, tráví denně na internetu v průměru 4,45 hodiny. Větší polovina žáků (N= 95) přemýšlí nad tím, co sdílí s ostatními na sociálních sítích, zatímco někteří nad tím vůbec (N=9) nebo spíše nepřemýšlí (N=8). Celkem 62 žáků si myslí, že na ně mají sociální sítě vliv. Na otázku, zda si umí představit svůj život bez sociálních sítí, odpovědělo 41 žáků, že si to nedokáže vůbec představit, 74 žáků by se s tím srovnalo, ale bylo by to těžké a zbylí žáci by se s tím srovnali více méně bez problému. Více než polovina žáků (N=101) je přesvědčena, že bude používat sociální sítě po celý svůj život. Na otázku zda sociální sítě ovlivňují vztahy mezi nimi samotnými a jejich spolužáky žáci odpověděli, že s tímto tvrzením spíše souhlasí. Co se týká vlivu sociálních sítí na vztahy mezi jejich spolužáky, tak zde žáci neumí rozhodnout, jestli mají vliv nebo nemají, zároveň jsou ale velmi mírně nakloněni, tomu že tam mírný vliv je.

Předposlední výzkumná otázka se věnovala třídnímu klimatu jednotlivých tříd. Celkem jsme zkoumali třídní klima u osmi tříd základních škol. Žádná ze tříd nevykazovala jednoznačné negativní klima, naopak spíše panovalo klima pozitivní. Klima

tříd jsme hodnotili dle jednotlivých oblastí a to spokojenosti žáků ve třídě, jejich soutěživosti, soudržnosti třídy a také třenice ve třídě a obtížnosti učení. Některé třídy vykazovaly v jednotlivých oblastech hodnoty mimo běžné pásmo hodnot. Všechny třídy dosáhli nízkých hodnot u obtížnosti učení, což může vést k lajdáctví a znuďenosti žáků na což je důležité si dát pozor. Velmi mile nás pak překvapily výsledky u oblasti spokojenosti žáků u všech tříd kromě jedné třídy, která vykazovala nízkou hodnotu u spokojenosti. Třída 4 na ZŠ B vykazuje nejpozitivnější třídní klima ze všech našich zkoumaných tříd a třída 1 na ZŠ D naopak nejslabší pozitivní klima.

Na základě poslední výzkumné otázky, **existuje souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a třídním klimatem u žáků?**, jsme stanovili věcné hypotézy pro každou oblast ze zkoumaného třídního klimatu, které jsme poté pomocí Pearsonova korelačního koeficientu ověřovali. U H3, kde jsme zjišťovali souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a spokojeností žáků ve třídě, jsme zamítli nulovou hypotézu, což znamená, že mezi časem stráveným na sociálních sítích a spokojeností žáků existuje statisticky významná závislost. Naopak u H4 jsme nulovou hypotézu přijali, jelikož nám zde vyšla slabá negativní závislost. Mezi časem stráveným na sociálních sítích a třenicí žáků tedy neexistuje statisticky významná souvislost. Nulovou hypotézu jsme také přijali i u H5, která zjišťovala souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a soutěživostí žáků. Stejného výsledku jsme dosáhli také u H6, která zkoumala souvislost s obtížností učení žáků. Souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a soutěživostí žáků můžeme tedy označit za neexistující, stejně tak i souvislost mezi časem stráveným na sociálních sítích a obtížností učení žáků. Jako poslední jsme zjišťovali H7, u které jsme nulovou hypotézu o souvislosti mezi soudržností třídy a časem stráveným na sociálních sítích na základě získaných výsledků zamítli. To znamená, že existuje statisticky významná souvislost mezi těmito dvěma proměnnými.

DISKUZE

Zajímavým zjištěním je fakt, že sociální sítě nemají statisticky významnou souvislost s třídním klimatem. To si vysvětlujeme tím, že žáci ve třídě nemají prostor pro srovnávání sebe a ostatních spolužáků na základě sociálních sítí. Další variantou může být i to, že žákům jednoduše ve vztazích s ostatními nezáleží na tom, jaké sociální sítě jejich spolužáci využívají a kolik času na nich tráví. Ve srovnání s výzkumem AMI Digital z roku 2020 žáci z našeho výzkumného souboru tráví denně v průměru více než 159 minut a mnohem více navštěvují sociální síť Instagram než sociální síť Facebook. Naši respondenti se pak shodují v tom, že nejvíce využívají sociální síť YouTube a celkově sociální sítě využívají nejčastěji ke kontaktu s ostatními a k zábavě. Tento průzkum také poukazuje na to, že lidé stále více a více využívají mobilní telefon k „brouzdání“ na internetu, což u našeho výzkumného vzorku taktéž můžeme potvrdit. Další výzkum EU Kids Online z roku 2020 ukazuje, že dívky v České republice vykazují vyšší míru návštěvnosti sociálních sítí než chlapci a naopak, že zase chlapci více hrají hry než dívky, což u našeho výzkumného vzorku taktéž můžeme potvrdit. Tento výzkum byl tvořen z 19 zemí Evropy, což přináší velmi zajímavé výsledky a srovnání s jinými zeměmi. Velmi zajímavý námět na další výzkum by mohlo být srovnání českých a slovenských žáků z hlediska využívání sociálních sítí se zaměřením na jejich třídní klima.

Naše výzkumné šetření však nelze zobecnit na celou populaci a proto bychom doporučovali provést další výzkum na toto téma, který by pojmul větší výzkumný soubor a byl by daleko podrobnější. Bylo by vhodné se více zaměřit přímo na vztahy žáků se zaměřením na sociální sítě. Je nutno poukázat i na některé limity našeho výzkumu, které nemůžeme opomenout a to například subjektivní vnímání ze strany žáků. Naše diplomová práce a její zjištění by mohly napomoci lepšímu porozumění žákům a jejich chování v online světě a také přispět k prevenci proti výskytu případných patologických jevů spojených s využíváním digitálních technologií. Získané poznatky by mohli využít například školní metodici prevence, výchovní poradci, školní psychologové či samotní učitelé ke zdokonalení práce jak se samotnými žáky, tak i s celými třídními kolektivy, které se našeho výzkumu zúčastnily. Mo např. formou různých workshopů, přednášek či třídnických hodin.

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývala problematikou sociálních sítí se zaměřením na jejich dopad na třídní klima žáků 4. a 5. ročníků základních škol. Cílem této práce bylo zjistit, jaké jsou dopady sociálních sítí a odhalit možné souvislosti s vnímáním třídního klimatu žáků. V teoretické části jsme se zaměřili na problematiku sociálních sítí, třídního klimatu a také vlivu sociálních sítí na děti. První kapitola se věnovala historii internetu a sociálních sítí, typologií sociálních sítí a také nebezpečím, která z využívání internetu plynou. Druhá kapitola se věnovala třídnímu klimatu, jeho faktorům, které ho ovlivňují, tvůrcům, přístupům ke zkoumání klimatu a také metodám zkoumání. Poslední kapitola teoretické části se věnovala závislosti na digitálních technologiích, sdílení a identitě v online prostředí. Praktická část se věnovala kvantitativnímu výzkumu. Na začátku praktické části diplomové práce jsme si stanovili výzkumné cíle, otázky a hypotézy, které jsme následně analyzovali a zpracovali do přehledných grafů a tabulek. Tímto způsobem jsme odpovídali na výzkumné otázky a potvrzovali či vyvraceli stanovené hypotézy. Dle získaných výsledků této práce můžeme říci, že neexistuje významná souvislost mezi sociálními sítěmi a třídním klimatem. Je však zřejmé, že využívání digitálních technologií a potřeba sociálního kontaktu žáků s ostatními vrstevníky hrají v jejich životě velmi významnou roli. Sociální sítě se neřadí mezi často zkoumané jevy v třídním kolektivu, ale přesto věříme, že tato práce přispěje k lepšímu porozumění dané problematice a případnému dalšímu zkoumání.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALTER, Adam L., 2018. Neodolatelné: vzestup návykových technologií a byznys se závislostí. Brno: Host. ISBN 978-80-7577-460-6.
- [2] Ami Digital Index 2020: Doba na sítích. In: AMI DIGITAL INDEX [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://index.amidigital.cz/>
- [3] BEDNÁŘ, Vojtěch, 2011. Marketing na sociálních sítích: prosad'te se na Facebooku a Twitteru. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3320-0.
- [4] BLINKA, Lukáš, 2015. Online závislosti: jednání jako droga? : online hry, sex a sociální sítě : diagnostika závislosti na internetu : prevence a léčba. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-802-1079-755.
- [5] BOYD, danah, 2017. Je to složitější: sociální život teenagerů na sociálních sítích. Praha: Akropolis. ISBN 978-807-4701-658.
- [6] BOYD, danah m. a Nicole B. ELLISON. Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. Journal of Computer-Mediated Communication [online]. 210–230 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2007.00393.x>
- [7] ČAPEK, Robert, 2014. Odměny a tresty ve školní praxi: kázeňské strategie, zásady odměňování a trestání, hodnocení a klasifikace, podpora a motivace žáků. 2., přeprac. vyd. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4746-395.
- [8] ČAPEK, Robert, 2010. Třídní klima a školní klima. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4727-424.
- [9] ČERNÁ, Alena, 2013. Kyberšikana: průvodce novým fenoménem. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-210-6374-7.
- [10] Definice dezinformací a propagandy, 2021. In: Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>
- [11] Digital Wellbeing: Digital Awareness UK launches Adaptive Learning Digital Wellness Courses, 2021. Digital Awareness [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.digitalawarenessuk.com/blog/digital-awareness-uk-launches-adaptive-learning-digital-wellness-courses>

- [12] DOBOSIOVÁ, Martina, 2015. Kategorie současných sociálních sítí a aktuální sociální síť. In: Česká škola [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2015/07/martina-dobosiova-kategorie-soucasnych.html>
- [13] DOČEKAL, Daniel et al., 2019. Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace. Praha: Mladá fronta. Flowee. ISBN 978-80-204-5145-3.
- [14] DOČEKAL, Daniel, 2020. TIP#1641: Co je to IRC? In: @365tipu [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://365tipu.cz/2020/06/01/co-je-to-irc/>
- [15] EICHHORN, Christoph, 2019. Učitel a práce se třídou. Praha: Raabe. Dobrá škola. ISBN 978-80-7496-439-8.
- [16] Facebook: Facebook je největší sociální síť ve světě i v České republice., 2021. In: Síť v hrsti [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://sitevhrsti.cz/socialni-site/facebook/>
- [17] GABAŠOVÁ, Jitka a Miroslav VOSMIK, 2019. Asistent pedagoga a klima třídy. Praha: Raabe. Dobrá škola. ISBN 978-807-4964-190.
- [18] GAVORA, Peter, 2010. Akí sú moji žiaci?: pedagogická diagnostika žiaka. 2. vyd. Nitra: Enigma. ISBN 9788089132911.
- [19] Gen Z and iGen: New Research and Findings on the Generation After Millennials, 2016. In: *The Center for Generational Kinetics* [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://genhq.com/igen/>
- [20] GILLERNOVÁ, Ilona a Lenka KREJČOVÁ, 2012. Sociální dovednosti ve škole. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4734-729.
- [21] GRECMANOVÁ, Helena, 2008. Klima školy. Olomouc: Hanex. Edukace (Hanex). ISBN 978-807-4090-103.
- [22] GRIFFITH, James, 2004. Griffith, James. "Relation of principal transformational leadership to school staff job satisfaction, staff turnover, and school performance." *Journal of Educational Administration* 42.3 (2004): 333-356. *Journal of Educational Administration* [online]. Emerald Publishing, 42(3), 333-356 [cit. 2021-04-01]. ISSN 0957-8234. Dostupné z: doi:10.1108/09578230410534667

- [23] HAVLÍK, Radomír a Jaroslav KOŤA, 2011. Sociologie výchovy a školy. Vyd. 3. Praha: Portál. ISBN 978-802-6200-420.
- [24] HELUS, Zdeněk, Noemi BRAVENÁ a Marta FRANCOVÁ, 2012. Perspektivy učitelství. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta. ISBN 978-807-2905-966.
- [25] Historie českého internetu: BBS, alias Bulletin Board System, 2005. In: EArchiv.cz: Archiv článků a přednášek Jiřího Peterky [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.earchiv.cz/b05/b0701002.php3>
- [26] HORKÁ, Hana et al., 2009. Studie ze školní pedagogiky. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4859-1.
- [27] HRABAL, Vladimír, 2003. Sociální psychologie pro učitele: vybraná témata. 2. vyd. Praha: Karolinum. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-246-0436-1.
- [28] CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.
- [29] Instagram pro začátečníky? Máme tu návod pro Instagram, pokud ho postrádáte. In: @365tipu [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://365tipu.cz/instagram-pro-zacatecniky-mame-tu-navod-pro-instagram-pokud-ho-postradate/>
- [30] KAŠPÁRKOVÁ, Svatava, 2009. Pedagogická diagnostika třídy a žáka. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. ISBN 978-807-3187-903.
- [31] KOHOUT, Roman a Radek KARCHŇÁK, 2016. Bezpečnost v online prostředí. Karlovy Vary: Biblio Karlovy Vary. ISBN 978-80-260-9543-9.
- [32] KOHOUT, Roman, 2019. SOCIÁLNÍ SÍŤ A BLÍŽÍCÍ SE KONEC ROKU 2019. In: Internetem Bezpečně: Užívejme internet bezpečnějším způsobem [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.internetembezpecne.cz/socialni-site-a-blizici-se-konec-roku-2019/>
- [33] KOHOUTEK, Rudolf, 2002. Základy užití psychologie. Brno: CERM. ISBN 80-214-2203-3.

- [34] KOLOUCH, Jan, 2016. CyberCrime [online]. Praha: CZ.NIC [cit. 2021-03-31]. ISBN 978-80-88168-18-8. Dostupné z: <https://knihy.nic.cz/files/edice/cybercrime.pdf>
- [35] KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI, 2017. Téměř každé šesté dítě sdílí své intimní fotografie a videa. Nezdráhají se ani videochatů nebo osobních schůzek s cizími lidmi: Sexting a rizikové seznamování českých dětí v kyberprostoru. In: E-bezpečí [online]. Olomouc [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/sexting-vyzkum-2017>
- [36] KOPECKÝ, Kamil a René SZOTKOWSKI, 2019. České děti v kybersvětě: Jak se chovají online a co jim hrozí? In: E-bezpečí [online]. s. 32 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/ceske-deti-v-kybersvete-2019>
- [37] KOŽÍŠEK, Martin a Václav PÍSECKÝ, 2016. Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5595-3.
- [38] KRČMAŘOVÁ, Gabriela. 20 let Internetu v České republice. Ikaros [online]. 2012, ročník 16, číslo 3 [cit. 2021-03-31]. urn:nbn:cz:ik-13828. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/13828>
- [39] KUBÍKOVÁ, Slávka, 2020. Klub nerozbitných dětí: sedm věcí, které pomohou našim dětem přežít v moderní době. V Brně: Edika. ISBN 978-80-266-1565-1.
- [40] LAŠEK, Jan, 2001. Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 80-704-1088-4.
- [41] LAŠEK, Jan, 2007. Sociálně psychologické klima školních tříd a školy. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-807-0419-809.
- [42] MACEK, Jakub, 2002. Digitální média a ideál svobody. In: Sedmá generace [online]. Brno [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://sedmagenerace.cz/digitalni-media-a-ideal-svobody/>
- [43] MACEK, Jakub, 2011. Úvod do nových médií. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. ISBN 978-80-7464-025-4.
- [44] MAREŠ, Jiří a Stanislav JEŽEK, 2012. *Klima školní třídy: Dotazník pro žáky* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání [cit. 2021-04-01]. ISBN 978-80-87063-79-8.

- [45] Messenger [online], 2021. Facebook [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.messenger.com/>
- [46] MITCHELL, J. Clyde. Social Networks: Annual Review of Anthropology [online]. 279-299 [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: doi: <https://www.jstor.org/stable/2949292?seq=1>
- [47] MUSIL, Jiří V., 2003. Sociometrie v psychologické kognici: nástroj sociální kompetence učitele. Olomouc: Psychologická a výchovná poradna. ISBN 80-238-8935-4.
- [48] MUSIL, Jiří V., 2010. Stres, syndrom vyhoření a mentálně hygienická optima v dynamice lidského sociálního chování. Olomouc: Jiří Musil - Psychologická a výchovná poradna. ISBN 978-809-0344-990.
- [49] NGAK, Chenda, 2011. Then and now: a history of social networking sites. In: CBS News [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.cbsnews.com/pictures/then-and-now-a-history-of-social-networking-sites/9/>
- [50] O společnosti WhatsApp, 2021. In: WhatsApp [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.whatsapp.com/about/>
- [51] PAVLÍČEK, Antonín, 2010. Nová média a sociální síť. Praha: Oeconomica. ISBN 978-80-245-1742-1.
- [52] PETERKA, Jiří, 2012. 20. výročí Internetu v Č(SF)R. Lupa.cz [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/clanky/20-vyroci-internetu-v-c-sf-r/>
- [53] PETERKA, Jiří. Historie českého internetu: BBS, alias Bulletin Board System. In: EArchiv.cz: Archiv článků a a přednášek Jiřího Peterky [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.earchiv.cz/b05/b0701002.php3>
- [54] PETLÁK, Erich, 2006. Klíma školy a klíma triedy. Bratislava: Iris. ISBN 978-80-89018-97-0.
- [55] PRENSKY, Marc, 2001. Digital Natives, Digital Immigrants. *On The Horizon* [online]. MCB University Press, 9(5), 1-6 [cit. 2021-04-01]. ISSN 1074-8121. Dostupné z: <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>

- [56] PROCHÁZKA, David, 2010. První kroky s internetem. 3., aktualiz. vyd. Praha: Grada. Snadno a rychle (Grada). ISBN 978-80-247-3255-8.
- [57] PRŮCHA, Jan, 1997. Moderní pedagogika: věda o edukačních procesech. Praha: Portál. ISBN 80-717-8170-3.
- [58] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 2003. Pedagogický slovník. 4. aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-717-8772-8.
- [59] PTÁČEK, Radek a Hana KUŽELOVÁ, 2013. Vývojová psychologie pro sociální práci [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR [cit. 2021-04-02]. ISBN 978-80-7421-060-0. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/954010/psychologie.pdf/91da3174-0856-99ce-5c24-2704a0cc7d55>
- [60] PUNCH, Keith, 2008. Základy kvantitativního šetření. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-381-9.
- [61] Rodina v síti: Já a mé virtuální já aneb Jak se starat o svou digitální identitu a nezbláznit se z toho, 2020. In: EDUzín: magazín o všem podstatném ve vzdělávání [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.eduzin.cz/trendy-ve-vzdelavani/digitalni-technologie/rodina-v-siti-ja-a-me-virtualni-ja-aneb-jak-se-starat-o-svou-digitalni-identitu-a-nezblaznit-se-z-toho/>
- [62] ROSULEK, Martin, 2020. Co je TikTok a jak funguje? Vše, co musí vědět uživatel i marketřák. In: Digitalninomadstvi.cz [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://digitalninomadstvi.cz/tiktok/>
- [63] SAMUEL, Alexandra, 2015. Parents: Reject Technology Shame: The advantages of helping kids learn to navigate the digital world, rather than shielding them from it. In: *The Atlantic* [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.theatlantic.com/technology/archive/2015/11/why-parents-shouldnt-feel-technology-shame/414163/>
- [64] SLÍŽEK, David, 2018. Seznam.cz zavírá komunitní službu Spolužáci.cz, fungovala celkem 19 let. In: Lupa.cz [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/seznam-cz-zavira-komunitni-sluzbu-spoluzaci-cz-fungovala-14-let/>

- [65] SLÍŽEK, David, 2020. Lide.cz v půlce prosince definitivně končí, seznamka Seznamu si nevydělá na provoz. In: Lupa.cz [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.lupa.cz/aktuality/lide-cz-v-pulce-prosince-definitivne-konci-seznamka-seznamu-nevydelava/>
- [66] Snapchat – jak funguje tato sociální síť a proč je tak oblíbená?, 2020. In: Uloztoasdilej.cz [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.uloztoasdilej.cz/snapchat-jak-funguje-tato-socialni-sit-a-proc-je-tak-oblibena/>
- [67] ŠEVČÍKOVÁ, Anna, 2014. Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-802-1075-276.
- [68] Školy a školská zařízení: školní rok 2019/2020, 2020. In: Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/skoly-a-skolska-zarizeni-skolni-rok-20192020>
- [69] ŠMAHEL, David, et al, 2020. EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries. EU Kids Online. Dostupné z: <https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj01ofo>
- [70] TWITCH, 2021. Twitch: About [online]. Twitch Interactive [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.twitch.tv/p/cs-cz/about/>
- [71] V SÍTI - Film o filmu, 2021. In: E-bezpečí [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/z-nasi-kuchyne/2156-v-siti-film-o-filmu>
- [72] VÁGNEROVÁ, Marie, 2017. Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3268-1.
- [73] VONDRÁČKOVÁ HOLCNEROVÁ, Petra, Jaroslav VACEK a Zdeňka KOŠATECKÁ. Závislostní chování na internetu a jeho léčba. Česká a slovenská psychiatrie [online]. 2009(105), 281-289 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: http://www.cspsychiatr.cz./dwnld/CSP_2009_6_281_289.pdf
- [74] VYBÍRAL, Zbyněk, 2005. Psychologie komunikace. Praha: Portál. ISBN 80-717-8998-4.
- [75] VYKOPALOVÁ, Hana, 1992. Sociální klima školní třídy a možnosti jeho ovlivňování. Olomouc: Rektorát Univerzity Palackého v Olomouci. ISBN 80-706-7161-0.

- [76] Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci, 2018. In: Český statistický úřad [online]. [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyuzivani-informacnich-a-komunikacnich-technologii-v-domacnostech-a-mezi-jednotlivci>
- [77] WEIGL, Patrik, 2014. Historie sociálních sítí [online]. In: [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: <https://assignment10.webnode.cz/historie-socialnich-siti/>
- [78] YOUNG, Kimberly S., 2004. Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. American Behavioral Scientist [online]. 48(4), 402-415 [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: doi:10.1177/0002764204270278
- [79] Young People and Social Networking Services: What are social networking services?, 2008. In: Digizen.org [online]. Childnet International [cit. 2021-03-31]. Dostupné z: https://www.digizen.org/socialnetworking/downloads/Digizen_report_1_What_are_SNS.pdf
- [80] YouTube: Sociální síť pro sdílení videa. Internetová televize a digitální encyklopedie současnosti., 2021. In: Sítě v hrsti [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://sitevhrsti.cz/socialni-site/youtube/>
- [81] ZELKOWITZ, Marvin, 2009. Advances in Computers: Computer Performance Issues [online]. Academic Press [cit. 2021-03-31]. ISBN 978-0-08-095111-9.
- [82] ŽENATOVÁ, Zdenka, 2018. Vztahy a nástrahy ve školní třídě. Praha: Raabe. Dobrá škola. ISBN 978-807-4963-919.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

%	Procento
aj.	A jiné
apod.	A podobně
atd.	A tak dále
č.	Číslo
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
et al.	A kolektiv
EU	Evropská unie
H	Hypotéza
IP	Internet Protocol
IT	Informační technologie
N	Četnost
např.	Například
s.	Strana
tel.	Telefonní číslo
tzv.	Takzvaně
USA	Spojené státy americké
USB	Universal Serial Bus
VO	Výzkumná otázka
ZŠ	Základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 BBS základní nabídka	14
Obrázek 2 IRC	15
Obrázek 3 Časová osa vývoje sociálních sítí	16
Obrázek 4 Důležité pojmy týkající se školní třídy	27
Obrázek 5 Diagnostická kritéria závislosti na digitálních technologiích	40

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Výzkumný soubor	46
Tabulka 2 Pohlaví respondentů	47
Tabulka 3 Oblasti standardizované části dotazníku (otázka č. 29)	49
Tabulka 4 Výsledky otázky č. 5	50
Tabulka 5 Výsledky otázky č. 6	51
Tabulka 6 Výsledky otázky č. 7	52
Tabulka 7 Výsledky otázky č. 10	53
Tabulka 8 Výsledky otázky č. 8 a 9	56
Tabulka 9 Výsledky otázky č. 11	56
Tabulka 10 Výsledky otázky č. 12	58
Tabulka 11 Výsledky otázky č. 13	59
Tabulka 12 Vyhodnocení hypotézy č. 1	60
Tabulka 13 Vyhodnocení hypotézy č. 2	60
Tabulka 14 Výsledky otázky č. 15	61
Tabulka 15 Výsledky otázky č. 28	70
Tabulka 16 Výsledky otázky č. 29 (ZŠ A)	70
Tabulka 17 Výsledky otázky č. 29 (ZŠ B)	71
Tabulka 18 Výsledky otázky č. 29 (ZŠ C)	73
Tabulka 19 Výsledky otázky č. 29 (ZŠ D)	73

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Věk respondentů	47
Graf 2 Výsledky otázky č. 7	52
Graf 3 Výsledky otázky č. 14	54
Graf 4 Výsledky otázky č. 8	55
Graf 5 Výsledky otázky č. 9	55
Graf 6 Výsledky otázky č. 18	62
Graf 7 Výsledky otázky č. 22	62
Graf 8 Výsledky otázky č. 16	63
Graf 9 Výsledky otázky č. 17	64
Graf 10 Výsledky otázky č. 19	64
Graf 11 Výsledky otázky č. 20	65
Graf 12 Výsledky otázky č. 21	66
Graf 13 Výsledky otázky č. 23	66
Graf 14 Výsledky otázky č. 24	67
Graf 15 Výsledky otázky č. 25	68
Graf 16 Výsledky otázky č. 26	68
Graf 17 Výsledky otázky č. 27	69
Graf 18 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (spokojenost žáků)	74
Graf 19 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (tření žáků)	75
Graf 20 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (soutěživost žáků)	76
Graf 21 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (obtížnost učení)	76
Graf 22 Vyhodnocení hypotézy č. 3 (soudržnost třídy)	77

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: **Dotazník**

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Diplomová práce - dotazník

Dotazník je určený pouze žákům 4. a 5. tříd ZŠ.

Ráda bych tě požádala o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci - Sociální sítě a jejich dopad na třídní klima žáků 4. a 5. ročníků základní školy.

Prosím, přečti si pozorně každou z otázek na kterou budeš odpovídat a následně vyber možnost nebo více možností, které se k tobě nejvíce hodí.

Dotazník nemá správné odpovědi a je zcela anonymní, takže se nemusíš ničeho bát.

Děkuji ti za tvůj čas, Dominika Kohoutová, Fakulta humanitních studií UTB.

***Povinné pole**

1. Jaké jsi pohlaví? *

Označte jen jednu elipsu.

holka

kluk

2. Kolik máš let? *

Označte jen jednu elipsu.

8

9

10

11

12

3. Jakou navštěvuješ třídu? (např. 4.A) *

4. Jak se jmenuje tvoje škola? (např. ZŠ Holzova) *

Následující otázky se týkají digitálních médií a přístrojů.

5. Které z následujících přístrojů nebo možností máš DOMA k dispozici? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	Ano a používám to	Ano, ale nepoužívám to	Ne
Stolní počítač	☐	☐	☐
Laptop nebo notebook	☐	☐	☐
Tablet (např. iPad)	☐	☐	☐
Připojení k internetu (WiFi)	☐	☐	☐
Herní konzole (např. Sony PlayStation)	☐	☐	☐
Mobilní telefon (bez připojení k internetu)	☐	☐	☐
Mobilní telefon (s připojením k internetu)	☐	☐	☐
Přenosný přehrávač (Mp3/Mp4, iPod apod.)	☐	☐	☐
Tiskárna	☐	☐	☐
USB flash disk (přenosná paměť)	☐	☐	☐
Čtečka elektronických knih (např. Amazon Kindle)	☐	☐	☐

6. Které z následujících přístrojů nebo možností máš ve ŠKOLE k dispozici? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	Ano a používám to	Ano, ale nepoužívám to	Ne
Stolní počítač	☐	☐	☐
Laptop nebo notebook	☐	☐	☐
Tablet (např. iPad)	☐	☐	☐
Školní počítače připojené k internetu	☐	☐	☐
Bezdrátové internetové připojení	☐	☐	☐
Úložné místo pro elektronická školní data, např. adresář pro uložení vlastních dokumentů	☐	☐	☐
USB flash disk (přenosná paměť)	☐	☐	☐
Čtečka elektronických knih (např. Amazon Kindle)	☐	☐	☐
Dataprojektor, např. pro prezentace	☐	☐	☐
Interaktivní tabule, např. Smart Board	☐	☐	☐

7. V kolika letech jsi začal využívat nějaký elektronický přístroj? (mobil, tablet, PC, apod.) *

Označte jen jednu elipsu.

- ve 3 letech a méně
- ve 4 až 6 letech
- v 7 až 9 letech
- v 10 až 12 letech
- Elektronické přístroje jsem ještě nikdy nepoužil/a

8. Kolik času (přibližně) denně (pondělí až pátek) strávíš na internetu nebo sociálních sítích (počítá se i telefon nebo tablet) *

Označte jen jednu elipsu.

- žádný
- 1 hodinu a méně
- 2 hodiny
- 3 hodiny
- 4 hodiny
- 5 hodin
- více než 6 hodin

9. Kolik času (přibližně) strávíš během soboty a neděle (víkendu) na internetu nebo sociálních sítích (počítá se i telefon nebo tablet) *

Označte jen jednu elipsu.

- žádný
 1 hodinu a méně
 2 hodiny
 3 hodiny
 4 hodiny
 5 hodin
 Více než 6 hodin

10. Jak často používáš elektronické přístroje pro následující činnosti? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	Nikdy nebo téměř nikdy	Jednou nebo dvakrát za měsíc	Jednou nebo dvakrát za týden	Téměř denně	Denně
Hraji hry pro jednoho hráče.	☐	☐	☐	☐	☐
Hraji hry online (spolu s dalšími hráči).	☐	☐	☐	☐	☐
Používám e-mail.	☐	☐	☐	☐	☐
Chatuji online (např. Facebook Messenger, WhatsApp).	☐	☐	☐	☐	☐
Zapojuji se do sociálních sítí (např. Facebook; Twitter).	☐	☐	☐	☐	☐
Hraji online hry přes sociální sítě (např. FarmVille).	☐	☐	☐	☐	☐
Surfuji na internetu pro zábavu (třeba sleduji videa na YouTube).	☐	☐	☐	☐	☐
Čtu si na internetu zprávy (např. aktuální zprávy)	☐	☐	☐	☐	☐
Získávám na internetu praktické informace (např. kdy a kde se konají nějaké události).	☐	☐	☐	☐	☐
Stahuji hudbu, filmy, hry nebo software z internetu.	☐	☐	☐	☐	☐
Zveřejňuji na	☐	☐	☐	☐	☐

internetu své vlastní
výtvary (např. hudbu,
básničky, videa,
počítačové
programy).

Stahuji nové aplikace
do mobilního
přístroje.

11. Jaké sociální sítě ZNÁŠ? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Facebook
- Instagram
- TikTok
- Snapchat
- YouTube
- Facebook Messenger
- WhatsApp
- Twitter
- Viber
- Microsoft Teams
- Skype
- Twitch
- TeamSpeak
- Discord
- Wattpad
- Tellonym
- LinkedIn
- Ask.fm
- Tumblr
- Pinterest
- MySpace

Jiné: _____

12. Jaké sociální sítě POUŽÍVÁŠ nejčastěji? (alespoň 2x týdně se na ně podíváš) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Facebook
- Instagram
- TikTok
- Snapchat
- YouTube
- Facebook Messenger
- WhatsApp
- Twitter
- Viber
- Microsoft Teams
- Skype
- Twitch
- TeamSpeak
- Discord
- Wattpad
- Tellonym
- LinkedIn
- Ask.fm
- Tumblr
- Pinterest
- MySpace

Jiné: _____

13. V kolika letech jsi si založil/a profil na těchto sociálních sítích? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	Nikdy	ve 3 letech a méně	ve 4 až 6 letech	v 7 až 9 letech	v 10 až 12 letech	Nevím
Instagram	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Facebook	☐	☐	☐	☐	☐	☐
TikTok	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Snapchat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
YouTube	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. Kde internet a sociální sítě navštěvuješ? (můžeš zaškrtnout více odpovědí) *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- mobil
- počítač
- tablet

Jiné: _____

15. Kdo kontroluje tvoji aktivitu na internetu? (Dívá se s kým si píšeš, hraješ hry, apod.) *

*

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Rodiče (oba)
- Táta
- Máma
- Sourozenec (sestra, bratr)
- Prarodiče
- Učitel
- Nikdo

Jiné: _____

16. Stalo se ti někdy, že by ti někdo bez dovození dal něco na tvůj profil? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne

17. Vystupuješ na sociálních sítích jako ty? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano, používám celé jméno (např. Jan Novák)
- Ano, ale pod přezdívkou
- Jen na některých sociálních sítích
- Vystupuji pod jiným jménem

18. Máš každý svůj účet na sociální síti zabezpečený jiným heslem? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
- Ne

19. Zanedbáváš kvůli chatování svoje potřeby? (jídlo, pití, spánek) *

Označte jen jednu elipsu.

- Nikdy
- Spíše ne
- Občas ano
- Často

20. Cítíš se někdy osamělý/á i přes veškeré sociální interakce na sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne
 Nevím

21. Komunikuješ s lidmi raději a častěji osobně nebo přes sociální sítě? *

Označte jen jednu elipsu.

- Osobně
 Sociální sítě

22. Vidáš se s přáteli ze sociálních sítí? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne
 Jen s některými

23. Myslíš si, že na tebe mají sociální sítě vliv? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Ne
 Nevím

24. Umiš si představit svůj život bez sociálních sítí? *

Označte jen jednu elipsu.

- Neumím si to vůbec představit
 Srovnal/a bych se s tím, ale bylo by to těžké
 Neměl/a bych problém smazat všechny své účty na sociálních sítích
 Bez problému
 Nevyužívám sociální sítě

25. Přemýšlíš, které příspěvky, fotografie, videa atd. zveřejníš na svých sociálních sítích? *

Označte jen jednu elipsu.

- Vždy
 Někdy ano
 Spíše ne
 Vůbec
 Kontroluje mi to rodič nebo jiná osoba

26. Když jsi s kamarády venku nebo na oslavě narozenin sdílíš své fotografie na sociálních sítích *

Označte jen jednu elipsu.

- Hned jakmile se setkáte
 Během společného času
 Až po návratu domů

27. Myslíš, že budeš sociální sítě používat celý život? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano
 Nevím
 Ne

Následující otázky se týkají
třídního klimatu.

Dotazník není test – nemá správné ani špatné odpovědi. Vyjadřuj
pouze svůj názor, ať je jakýkoli.

28. Sociální sítě a třída *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

	Nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Těžko rozhodnout	Spíše souhlasím	Souhlasím
Ovlivňují sociální sítě vztahy mezi tebou a tvými spolužáky?	☐	☐	☐	☐	☐
Ovlivňují sociální sítě vztahy mezi tvými spolužáky?	☐	☐	☐	☐	☐

29. NAŠE TŘÍDA *

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

	Ano	Ne
V naší třídě baví děti práce ve škole.	☐	☐
V naší třídě se děti mezi sebou pořád perou.	☐	☐
V naší třídě děti mezi sebou často soutěží, aby se dověděly, kdo je nejlepší.	☐	☐
V naší třídě je učení těžké, máme moc práce.	☐	☐
V naší třídě je každý mým kamarádem.	☐	☐
Některé děti nejsou v naší třídě šťastné.	☐	☐
Některé děti v naší třídě jsou lakomé.	☐	☐
Mnoho dětí z naší třídy si přeje, aby jejich práce byla lepší než práce spolužáků.	☐	☐
Mnoho dětí z naší třídy dokáže udělat svou školní práci bez cizí pomoci.	☐	☐
Některé děti z naší třídy nejsou mými kamarády.	☐	☐
Děti z naší třídy mají svou třídu rády.	☐	☐
Mnoho dětí z naší třídy dělá svým spolužákům naschvály.	☐	☐
Některým dětem z naší třídy je nepříjemné, když nemají tak dobré výsledky jako druzí žáci.	☐	☐
V naší třídě umí pracovat jen bystré děti.	☐	☐
Všechny děti z naší třídy jsou mí důvěrní přátelé.	☐	☐
Některým dětem se v naší třídě nelíbí.	☐	☐
Určité děti z naší třídy vždycky chtějí, aby bylo po jejich, aby se jim ostatní děti	☐	☐

přizpůsobily.

Některé děti z naší třídy se vždy snaží udělat svou práci lépe než ostatní.

Práce ve škole je namáhavá.

Všechny děti z naší třídy se mezi sebou dobře snášejí.

V naší třídě je legrace.

Děti z naší třídy se mezi sebou hodně hádají.

Několik dětí z naší třídy chce být pořád nejlepší.

Většina dětí v naší třídě ví, jak má dělat svou práci, umí se učit.

Děti z naší třídy se mají mezi sebou rády jako přátelé.

KONEC DOTAZNÍKU - Děkuji ti za vyplnění!

teď už jen stačí kliknout na Odeslat

Google Formuláře